

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

ФЕДУН СЕРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

УДК 342.951:351.74:378.046

ДИСЕРТАЦІЯ

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛЦЕЙСЬКИХ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право
Галузь знань – Право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело _____

Науковий керівник
Джафарова Марина В'ячеславівна,
доктор юридичних наук, професор

Кропивницький – 2026

АНОТАЦІЯ

Федун С.В. Адміністративно-правове забезпечення післядипломної освіти поліцейських. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 (081 – Право). Науково-дослідний інститут публічного права, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2026.

Дисертація присвячена розробці теоретико-методологічних засад адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських та формулюванню практичних рекомендацій щодо вдосконалення профільного законодавства.

Надано авторське визначення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Виокремлено її ключові особливості: процеси її здійснення регламентуються адміністративно-правовими нормами, що в сукупності утворюють спеціальне законодавство; має специфічний суб'єктний склад, чітко визначений законодавчими приписами; базується на вже набутому освітньому рівні та практичному досвіді поліцейського; має дуалістичний характер, що проявляється в поєднанні особистісних (суб'єктивних), а також державних і суспільних (об'єктивних) інтересів.

Визначено, що післядипломна освіта поліцейських як правовий інститут розглядається в якості: 1) правового інструменту управління кадрами в системі Національної поліції України; 2) проактивної державної послуги, що надається поліцейському для підтримання його належного кваліфікаційного рівня; 3) внутрішнього моніторингу, що здійснюється органами управління МВС України знань та вмінь поліцейських через їх цифрові профілі з метою вчасного виявлення прогалин в знаннях останніх та автоматичного корегування індивідуальної освітньої траєкторії в рамках післядипломного

навчання; 4) публічно-правових відносин в рамках внутрішньо організаційної адміністративної діяльності МВС України та Національної поліції України; 5) як загальнообов'язкову складову проходження служби в Національній поліції України тощо.

Запропоновано авторське бачення завдань післядипломної освіти поліцейських, що розглядаються як регламентована нормативно-правовими приписами сукупність конкретних напрямів діяльності уповноважених державою суб'єктів, реалізація яких спрямована на набуття, оновлення та удосконалення професійних знань, умінь і компетентностей працівників поліції; обґрунтовано, що виконання цих завдань здійснюється задля досягнення визначеної мети їхньої службової діяльності та забезпечення ефективного й оперативного функціонування органів і підрозділів Національної поліції України в сучасних умовах.

Здійснено наукову класифікацію принципів післядипломної освіти поліцейських залежно від сфери їх поширення: 1) загальні принципи: верховенство права, законність, дотримання прав і свобод людини, рівність і недопущення дискримінації; 2) принципи поліцейської діяльності: відкритість і прозорість, взаємодія з населенням на засадах партнерства, професійно-етичні обмеження; 3) принципи забезпечення реалізації права на післядипломну освіту: політична нейтральність, доступність освіти, наступність освіти, забезпечення якості освіти, державна підтримка, академічна доброчесність, мобільність і свобода.

Встановлено, що правові засади післядипломної освіти поліцейських становлять комплексну, багаторівневу систему нормативно-правових актів, яку в роботі систематизовано за трьома ключовими критеріями. По-перше, за юридичною силою виокремлено ієрархічну вертикаль, що охоплює Конституцію України, міжнародні договори, закони України та масив підзаконних актів. По-друге, класифіковано акти за суб'єктами їх прийняття, серед яких визначальна роль належить Верховій Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, а також Міністерству внутрішніх справ

та Міністерству освіти і науки України як органам, що забезпечують галузеву регламентацію післядипломної освіти поліцейських. По-третє, акти диференційовано за предметом регулювання на такі, що визначають загальні засади функціонування системи, та такі, що регламентують спеціальні аспекти: правовий статус суб'єктів, механізми забезпечення освітнього процесу, пріоритетні напрями вдосконалення поліцейської діяльності та стратегічні вектори розвитку післядипломної освіти поліцейських. Доведено, що така трирівнева класифікація правових засад післядипломної освіти поліцейських дозволяє забезпечити цілісність адміністративно-правового впливу на досліджувану сферу суспільних відносин та оптимізувати професійну підготовку кадрів відповідно до сучасних потреб суспільства і держави.

Доведено, що післядипломна освіта поліцейських як невід'ємна складова їхнього професійного навчання є цілісним адміністративно-правовим явищем, що характеризується внутрішньою єдністю та взаємообумовленістю його структурних елементів. Встановлено, що системність післядипломної освіти забезпечується через інтеграцію її різновидів – спеціалізації, перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування, кожен з яких має специфічну цільову спрямованість, власні організаційно-правові форми та особливості реалізації.

Розроблено наукову класифікацію видів післядипломної освіти поліцейських, яку, на відміну від існуючих підходів, запропоновано здійснювати за розширеним комплексом системних критеріїв: 1) форми навчання; 2) форми реалізації; 3) категорії осіб; 4) суб'єкта реалізації; 5) підстави здійснення; 6) документального оформлення їх результатів; 7) строковості.

Обґрунтовано зміст інституційного компонента післядипломної освіти поліцейських, який запропоновано розуміти визначену в нормативно-правових приписах сукупність уповноважених державою суб'єктів, які реалізуючи надані їм повноваження, в межах своєї компетенції, забезпечують

функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних зі здійснення післядипломної освіти поліцейських за відповідними напрямами, безпосередньо її реалізують, а також поліцейських відносно яких вона здійснюється.

Встановлено, що структуру інституційного компонента доцільно розглядати через три групи суб'єктів: 1) суб'єкти, відповідальні за забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських: Верховна Рада України і її комітети (комітет з питань антикорупційної політики, комітет з питань національної безпеки, комітет з питань освіти, науки та інновацій, комітет з питань правоохоронної діяльності), Президент України та Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Кабінет Міністрів України, МВС України та Департамент освіти, науки та спорту, МОН України; 2) суб'єкти, що безпосередньо здійснюють післядипломну освіту поліцейських: заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, органи та підрозділи Національної поліції; 3) суб'єкти відносно яких здійснюється післядипломна освіта поліцейських: поліцейські відповідної категорії (керівники, професіонали, фахівці, робітничі кадри). Доведено, що така консолідована взаємодія зазначених суб'єктів створює цілісний адміністративно-правовий механізм здійснення післядипломної освіти поліцейських.

Сформульовано авторське визначення адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських, під якими запропоновано розуміти визначену нормами адміністративного права сукупність напрямів діяльності компетентних суб'єктів, спрямованих на створення необхідних умов здійснення післядипломної освіти, гарантування належної реалізації її окремих різновидів, що здійснюється шляхом застосування наданого їм законодавством інструментарію, завдяки реалізації якого досягаються конкретні юридичні наслідки й результати у цій сфері суспільних відносин.

Сформовано наукову класифікацію адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських, які запропоновано розглядати як цілісну, взаємопов'язану систему, що охоплює: нормативно-правове (створення дієвої законодавчої бази), фінансове (належне бюджетне фінансування), матеріально-технічне (сучасна інфраструктура та обладнання), інформаційне (цифровізація освітнього простору), кадрове (професійність науково-педагогічного складу), а також психологічне та медичне забезпечення. На відміну від існуючих підходів, обґрунтовано необхідність комплексного впровадження зазначених засобів як передумови для безперервного професійного розвитку особового складу та підвищення ефективності службової діяльності органів Національної поліції України в сучасних умовах.

На основі порівняльно-правового аналізу зарубіжного досвіду (зокрема країн ЄС та США) доведено, що висока ефективність систем післядипломної освіти поліцейських забезпечується через принципи багаторівневості, спеціалізації та динамічної адаптації змісту навчання до сучасних безпекових викликів. З метою модернізації вітчизняної системи та її наближення до європейських стандартів публічної служби особливого характеру, обґрунтовано необхідність імплементації таких стратегічних напрямів: 1) нормативне закріплення багаторівневої системи післядипломної освіти поліцейських із чітким розмежуванням базової, спеціалізованої та управлінської підготовки; 2) розробка та впровадження інноваційних програм для керівного складу, акцентованих на концепціях сучасного менеджменту, стратегічного лідерства та координації міжнародних поліцейських операцій; 3) посилення комунікативної та технологічної складових навчання (робота з медіа, кібербезпека, цифровізація); 4) запровадження регіонального компонента в межах спеціалізації, що передбачає врахування адміністративно-територіальних особливостей місця несення служби; 5) інституціоналізація міжнародного обміну та стажування як обов'язкових елементів професійного розвитку.

Констатовано, що реалізація зазначених пропозицій дозволить трансформувати післядипломну освіту поліцейських у гнучкий та ефективний інструмент формування висококомпетентного кадрового корпусу, здатного на засадах верховенства права забезпечувати надійний захист прав і свобод людини та громадянина, здійснювати результативну протидію злочинності, а також підтримувати належний рівень публічного порядку та безпеки в державі відповідно до європейських стандартів правоохоронної діяльності.

З метою оптимізації адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки кадрів сформульовано комплексні шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, що передбачають: 1) внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині закріплення сутності різновидів післядипломної освіти, чіткої регламентації підстав та порядку їх здійснення стосовно різних категорій особового складу; 2) подолання надмірної розпорошеності правових норм шляхом зменшення масиву підзаконних актів та їх уніфікації; 3) нормативне закріплення на рівні відомчих актів оновленого правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання як ключових суб'єктів освітнього процесу; 4) гармонізацію термінологічного апарату досліджуваної сфери із загальними стандартами законодавства про освіту; 5) проведення ревізії відомчої нормативної бази з метою скасування актів, що втратили актуальність, та прийняття нових, які враховують виклики воєнного стану; 6) здійснення комплексної систематизації національного законодавства у цій сфері шляхом послідовної реалізації методів обліку, інкорпорації та консолідації; 7) запровадження в адміністративне законодавство поняття «неформальна/інформальна професійна освіта поліцейських», що передбачає правову процедуру визнання знань та навичок, здобутих поліцейськими самостійно або в межах міжнародних тренінгів, з метою їх офіційного зарахування як проходження підвищення кваліфікації; 8) інтенсивність та періодичність навчання визначати на основі аналізу ризиків професійної деформації, помилок у правозастосуванні та рівня

складності оперативного середовища, в якому працює поліцейський;
9) запровадити в якості експерименту відмову від монополії відомчих ЗВО зі специфічними умовами навчання на післядипломну освіту та перехід до створення освітніх кластерів (взаємодія ЗВО МВС, цивільних університетів та приватних сертифікованих центрів підготовки) під адміністративним контролем держави.

Ключові слова: післядипломна освіта поліцейських, адміністративно-правове забезпечення, об'єкт регулювання, принципи, інституційний компонент, адміністративно-правові засоби, спеціалізація, підвищення кваліфікації, систематизація законодавства.

SUMMARY

Fedun S.V. Administrative and Legal Support of Postgraduate Education for Police Officers. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 (081 – Law). Research Institute of Public Law, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2026.

The dissertation is devoted to the development of theoretical and methodological principles of administrative and legal support of postgraduate education of police officers and the formulation of practical recommendations for improving profile legislation.

The author's definition of postgraduate education of police officers as an object of administrative and legal regulation is provided. Its key features are highlighted: the processes of its implementation are regulated by administrative and legal norms, which together form special legislation; it has a specific subject composition, clearly defined by legislative provisions; is based on the already acquired educational level and practical experience of the police officer; has a dualistic nature, which manifests itself in the combination of personal (subjective), as well as state and public (objective) interests.

It has been determined that postgraduate education of police officers as a legal institution is considered as: 1) a legal tool for personnel management in the system of the National Police of Ukraine; 2) a proactive state service provided to a police officer to maintain his proper qualification level; 3) internal monitoring carried out by the management bodies of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of the knowledge and skills of police officers through their digital profiles in order to timely identify gaps in the knowledge of the latter and automatically adjust the individual educational trajectory within the framework of postgraduate training; 4) public-legal relations within the framework of the internal organizational administrative activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the National Police of Ukraine; 5) as a mandatory component of service in the National Police of Ukraine, etc.

The author's vision of the tasks of postgraduate education of police officers is proposed, which are considered as a set of specific areas of activity of subjects authorized by the state, regulated by regulatory and legal regulations, the implementation of which is aimed at acquiring, updating and improving professional knowledge, skills and competencies of police officers; it is substantiated that the implementation of these tasks is carried out in order to achieve the specified goal of their official activity and ensure the effective and operational functioning of bodies and units of the National Police of Ukraine in modern conditions.

A scientific classification of the principles of postgraduate education of police officers is carried out depending on the scope of their distribution: 1) general principles: rule of law, legality, observance of human rights and freedoms, equality and non-discrimination; 2) principles of police activity: openness and transparency, interaction with the population on the basis of partnership, professional and ethical restrictions; 3) principles for ensuring the realization of the right to postgraduate education: political neutrality, accessibility of education, continuity of education, ensuring the quality of education, state support, academic integrity, mobility and freedom.

It has been established that the legal framework for postgraduate education of police officers constitutes a complex, multi-level system of regulatory legal acts, which is systematized in the work according to three key criteria. First, a hierarchical vertical is distinguished by legal force, which includes the Constitution of Ukraine, international treaties, laws of Ukraine and a set of subordinate legislation. Second, the acts are classified by the subjects of their adoption, among which the decisive role belongs to the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as the Ministry of Internal Affairs and the Ministry of Education and Science of Ukraine as bodies that ensure sectoral regulation of postgraduate education of police officers. Third, the acts are differentiated by the subject of regulation into those that determine the general principles of the functioning of the system and those that regulate special aspects: the legal status of subjects, mechanisms for ensuring the educational process, priority areas for improving police activities and strategic vectors for the development of postgraduate education of police officers. It is proved that such a three-level classification of the legal foundations of postgraduate education of police officers allows to ensure the integrity of the administrative and legal impact on the studied sphere of public relations and to optimize the professional training of personnel in accordance with the modern needs of society and the state.

It is proved that postgraduate education of police officers as an integral component of their professional training is a holistic administrative and legal phenomenon, characterized by the internal unity and interdependence of its structural elements. It is established that the systematicity of postgraduate education is ensured through the integration of its varieties - specialization, retraining, advanced training and internship, each of which has a specific target orientation, its own organizational and legal forms and features of implementation.

A scientific classification of types of postgraduate education of police officers has been developed, which, unlike existing approaches, is proposed to be carried out according to an expanded set of systemic criteria: 1) forms of training; 2) forms of

implementation; 3) categories of persons; 4) subject of implementation; 5) grounds for implementation; 6) documentation of their results; 7) timeliness.

The content of the institutional component of postgraduate education of police officers is substantiated, which is proposed to be understood as a set of subjects authorized by the state, defined in regulatory legal regulations, who, exercising the powers granted to them, within the limits of their competence, ensure the functioning of the sphere of public relations related to the implementation of postgraduate education of police officers in the relevant areas, directly implement it, as well as the police officers in relation to whom it is carried out.

It has been established that the structure of the institutional component should be considered through three groups of subjects: 1) subjects responsible for ensuring the implementation of postgraduate education of police officers: the Verkhovna Rada of Ukraine and its committees (Committee on Anti-Corruption Policy, Committee on National Security, Committee on Education, Science and Innovation, Committee on Law Enforcement Activities), the President of Ukraine and the Fund of the President of Ukraine for Support of Education, Science and Sports, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Department of Education, Science and Sports, the Ministry of Education and Science of Ukraine; 2) subjects directly implementing postgraduate education of police officers: higher education institutions with specific training conditions, bodies and units of the National Police; 3) subjects for whom postgraduate education of police officers is implemented: police officers of the appropriate category (managers, professionals, specialists, working personnel). It has been proven that such consolidated interaction of the above subjects creates a holistic administrative and legal mechanism for implementing postgraduate education of police officers.

The author's definition of administrative and legal means of ensuring postgraduate education of police officers is formulated, under which it is proposed to understand the set of areas of activity of competent entities, defined by the norms of administrative law, aimed at creating the necessary conditions for the implementation of postgraduate education, guaranteeing the proper implementation

of its individual varieties, which is carried out by applying the tools provided to them by the legislation, thanks to the implementation of which specific legal consequences and results are achieved in this area of social relations.

A scientific classification of administrative and legal means of ensuring postgraduate education of police officers is formed, which it is proposed to consider as a holistic, interconnected system, covering: regulatory and legal (creation of an effective legislative framework), financial (adequate budget funding), material and technical (modern infrastructure and equipment), information (digitalization of the educational space), personnel (professionalism of the scientific and pedagogical staff), as well as psychological and medical support. In contrast to existing approaches, the need for comprehensive implementation of these tools as a prerequisite for continuous professional development of personnel and increasing the efficiency of the work of the National Police of Ukraine in modern conditions is substantiated.

Based on a comparative legal analysis of foreign experience (in particular, the EU and the USA), it is proven that the high efficiency of postgraduate education systems for police officers is ensured through the principles of multi-leveling, specialization and dynamic adaptation of the content of training to modern security challenges. In order to modernize the domestic system and bring it closer to European standards of public service of a special nature, the need for the implementation of the following strategic directions is substantiated: 1) regulatory consolidation of a multi-level system of postgraduate education for police officers with a clear distinction between basic, specialized and managerial training; 2) development and implementation of innovative programs for management staff, focused on the concepts of modern management, strategic leadership and coordination of international police operations; 3) strengthening the communicative and technological components of training (media work, cybersecurity, digitalization); 4) introducing a regional component within the specialization, which involves taking into account the administrative and territorial features of the place

of service; 5) institutionalizing international exchange and internships as mandatory elements of professional development.

It was stated that the implementation of the above proposals will allow transforming postgraduate education of police officers into a flexible and effective tool for the formation of a highly competent personnel corps capable, on the basis of the rule of law, of ensuring reliable protection of human and citizen rights and freedoms, of effectively combating crime, and of maintaining an appropriate level of public order and security in the state in accordance with European standards of law enforcement. In order to optimize the administrative and legal support of professional training of personnel, comprehensive ways of improving the regulatory and legal regulation of postgraduate education of police officers have been formulated, which provide for: 1) amendments to the Law of Ukraine "On the National Police" in terms of consolidating the essence of the types of postgraduate education, clearly regulating the grounds and procedure for their implementation in relation to various categories of personnel; 2) overcoming excessive dispersion of legal norms by reducing the mass of subordinate legislation and unifying them; 3) regulatory consolidation at the level of departmental acts of the updated legal status of higher education institutions with specific training conditions as key subjects of the educational process; 4) harmonization of the terminological apparatus of the studied area with the general standards of education legislation; 5) revision of the departmental regulatory framework in order to repeal acts that have lost their relevance and adopt new ones that take into account the challenges of martial law; 6) implementation of a comprehensive systematization of national legislation in this area through the consistent implementation of accounting, incorporation and consolidation methods; 7) introduction into administrative legislation of the concept of "informal/informal professional education of police officers", which provides for a legal procedure for recognizing knowledge and skills acquired by police officers independently or within the framework of international training courses, with the aim of officially enrolling them as undergoing advanced training; 8) the intensity and frequency of training should be determined based on an analysis of the risks of

professional deformation, errors in law enforcement and the level of complexity of the operational environment in which the police officer works; 9) to introduce, as an experiment, the abandonment of the monopoly of departmental HEIs with specific conditions of study for postgraduate education and the transition to the creation of educational clusters (interaction of HEIs of the Ministry of Internal Affairs, civilian universities and private certified training centers) under the administrative control of the state.

Key words: postgraduate education of police officers, administrative and legal support, object of regulation, principles, institutional component, administrative and legal means, specialization, advanced training, systematization of legislation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Федун С.В. Поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). Ч. 2. С. 497-506. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.74>
2. Федун С.В. Система принципів післядипломної освіти працівників Національної поліції України: теоретико-правова класифікація. *KELM*. 2025. № 2 (70). С. 242-249. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.2.37>. (Республіка Польща).
3. Федун С.В. Завдання післядипломної освіти поліцейських: сутність, види та недоліки законодавчої регламентації. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 412-419. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.2.61>
4. Федун С.В. Поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2021. Вип. 10. Спецвипуск. С. 308-313.

5. Федун С.В. Загальна характеристика післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2020. Вип. 8 Спецвипуск. С. 307-311.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації :

6. Федун С. В. Щодо поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття* : тези доп. учасників X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 трав. 2025 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 164-166. URL: <https://doi.org/10.71404/PPSS.2025.2.34>.

7. Федун С. В. Систематизація принципів післядипломної освіти поліцейських. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку* : тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 лют. 2025 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 119-122. URL: <https://doi.org/10.71404/ppss.2025.1.35>.

8. Федун С. В. Сутність післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку* : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2024 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 314-317. URL: https://library.ppss.pro/index.php/ndippsn_20241210/article/view/fedun.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	28
1.1. Поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання	28
1.2. Принципи та завдання післядипломної освіти поліцейських	42
1.3. Правові засади післядипломної освіти поліцейських	73
Висновок до розділу 1	93
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ..	96
2.1. Види післядипломної освіти поліцейських.....	96
2.2. Інституційний компонент післядипломної освіти поліцейських.....	110
2.3. Адміністративно-правові засоби забезпечення післядипломної освіти поліцейських.....	133
Висновок до розділу 2	152
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	156
3.1. Зарубіжний досвід післядипломної освіти поліцейських та можливості його використання в Україні	156
3.2. Шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських	169
Висновок до розділу 3	182
ВИСНОВОК	186
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	192
ДОДАТОК	223

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасних умовах, коли Україна активно впроваджує європейські стандарти в межах євроатлантичної інтеграції, адміністративно-правове забезпечення післядипломної освіти поліцейських постає не лише як вузькогалузеве питання, а як стратегічний елемент зміцнення національної безпеки. Значення цієї сфери обумовлено дуалістичним характером об'єкта регулювання, де поєднуються суб'єктивні інтереси окремого працівника щодо саморозвитку та кар'єрного зростання з об'єктивними потребами держави у формуванні високоефективного кадрового корпусу.

Потреба наукового дослідження зазначеної тематики підтверджується наявністю низки теоретичних та практичних проблем. По-перше, категорія адміністративно-правового забезпечення у цій сфері є комплексною, оскільки охоплює діяльність значної кількості суб'єктів – від Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України до профільних закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Попри це, у доктрині адміністративного права залишаються дискусійними питання визначення змісту зазначеної категорії, принципів та завдань післядипломної освіти, що потребує формування авторських підходів до їх тлумачення в цілому та у закладах зі специфічними умовами навчання. По-друге, критичного перегляду вимагає чинний масив нормативно-правових актів. Аналіз законодавства, зокрема базової статті 75 Закону України «Про Національну поліцію», виявляє суттєві прогалини: відсутність чітких дефініцій різновидів післядипломної освіти (спеціалізації, перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування), неузгодженість термінології з освітніми стандартами та моральну застарілість багатьох відомчих актів. Така ситуація негативно впливає на правозастосовну практику та вимагає розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо систематизації законодавства шляхом інкорпорації та консолідації відносно

процедур проходження поліцейськими післядипломної освіти. По-третє, особливо гостро стоять питання процедурного забезпечення реалізації післядипломної освіти поліцейських із врахуванням дії правового режиму воєнного стану та задіяності останніх в забезпеченні державної безпеки. По-четверте, складність об'єкта дослідження підсилюється необхідністю вдосконалення інституційного та інструментального компонентів. Це передбачає не лише уточнення правового статусу суб'єктів, що здійснюють підготовку, а й модернізацію адміністративно-правових засобів забезпечення: кадрового, процедурного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного та навчально-методичного.

Отже, дослідження зазначеного аспекту в межах адміністративно-правової науки є цілком виправданим і актуальним, що зумовлено необхідністю розв'язання існуючих теоретичних та прикладних проблем у цій сфері.

Окремі аспекти адміністративно-правового статусу суб'єктів освітнього процесу та механізми забезпечення професійного навчання поліцейських перебували у центрі уваги таких дослідників, як О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, Бойко-Бузиль Ю.Ю., Л.В. Васянович, С.С. Вітвіцький, Л.О. Голинська, В. Г. Гриценко, О. В. Джафарова, М. В. Джафарова, О. С. Дніпров, О. Ю. Дрозд, Д. В. Журавльов, М. В. Калатур, В. М. Кондратенко, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, Н.В. Максименко, А. А. Манжула, О.М. Музичук, Є. Ю. Соболев, С. О. Шатрава, Р. В. Шаповал, О. М. Фесенко, В. М. Юрах та ін.

Таким чином, необхідність розв'язання суперечностей між вимогами часу до професійної компетентності поліцейських та наявним рівнем адміністративно-правового забезпечення цього процесу обумовлює вибір теми дослідження, її актуальність, теоретичну та практичну значущість для сучасної адміністративно-правової науки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження спрямовано на реалізацію основних

положень: Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р (у частині професіоналізації публічної служби); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, затвердженого Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023 (в аспекті підвищення інституційної спроможності поліції); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 травня 2024 р. № 326; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 року № 12-21, а також є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права за темою: «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390), у межах якої автором розроблено адміністративно-правові засади трансформації системи післядипломної освіти поліцейських.

Мета та завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає в комплексному опрацюванні поняття, особливостей та процедури здійснення післядипломної освіти поліцейських із врахуванням стрімких змін в суспільних відносинах і потребах в швидкому оволодінню новими знаннями та навичками необхідними для виконання завдань поліції, а також у розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства та оптимізацію діяльності суб'єктів, що забезпечують підвищення професійної компетентності працівників Національної поліції України.

Для досягнення визначеної мети в дисертації необхідно вирішити такі основні завдання:

– визначити поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання;

- з'ясувати та класифікувати принципи, а також розкрити зміст завдань післядипломної освіти поліцейських;
- охарактеризувати правові засади реалізації післядипломної освіти поліцейських;
- здійснити наукову класифікацію видів післядипломної освіти поліцейських;
- визначити зміст інституційного компонента післядипломної освіти поліцейських;
- охарактеризувати систему адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських окреслити їх коло та особливості;
- розкрити зарубіжний досвід післядипломної освіти поліцейських та можливості його використання в Україні;
- сформулювати конкретні шляхи удосконалення процедурної складової реалізації післядипломної освіти поліцейських в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Об'єктом дослідження є публічно-правові відносини, що виникають у внутрішньо організацій діяльності Національної поліції та МВС України щодо організації та проходження служби в органах поліції та забезпечення післядипломної освіти поліцейських.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення післядипломної освіти поліцейських.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, обраних відповідно до мети та завдань роботи. Діалектичний метод було застосовано для аналізу сутності категорій «адміністративно-правове забезпечення», «об'єкт», «принцип» та «завдання» в їх взаємозв'язку (підрозділи 1.1, 1.2). Метод семантичного та етимологічного аналізу використано при дослідженні сенсу понять «принцип» та «засіб» у філософському та юридичному аспектах (підрозділи 1.2, 2.3). Системно-структурний метод дозволив розглянути

післядипломну освіту як цілісний об'єкт регулювання, виокремити її інституційний компонент та систему адміністративно-правових засобів забезпечення (підрозділи 1.1, 2.2, 2.3). Метод класифікації застосовано для розподілу принципів післядипломної освіти на групи залежно від сфери поширення, систематизації правових засад, за юридичною силою та диференціації видів післядипломної освіти, за формою навчання і суб'єктами (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1). Формально-юридичний метод став основою для аналізу чинного законодавства, виявлення його недоліків та обґрунтування пропозицій щодо внесення змін до ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію» (підрозділи 1.3, 2.1, 3.2). Компаративістський (порівняльно-правовий) метод дозволив дослідити моделі післядипломної освіти провідних країн світу (США, Великої Британії, Німеччини, Польщі, Грузії та ін.) з метою адаптації кращих практик в Україні (підрозділ 3.1). Метод систематизації та узагальнення використано для розробки стратегічних шляхів удосконалення нормативно-правового забезпечення, зокрема через облік, інкорпорацію та консолідацію законодавства (підрозділ 3.2).

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять фундаментальні та прикладні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених у галузях адміністративного права, теорії державного управління, педагогіки та психології. Теоретичну базу склали наукові доробки фахівців, які досліджували проблеми професійної підготовки кадрів для правоохоронних органів, правовий статус поліцейських та механізми реалізації освітньої функції держави. *Нормативною основою дослідження є* Конституція України, міжнародно-правові акти, що регламентують стандарти поліцейської діяльності та право на професійний розвиток, Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про вищу освіту», а також масив підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та Міністерства внутрішніх справ України, які визначають правові та організаційні засади післядипломної освіти поліцейських, зокрема особливості її здійснення в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять статистичні дані МВС України та Національної поліції України, аналітичні та звітні матеріали щодо кадрового забезпечення органів правопорядку, типові освітньо-професійні та сертифікатні програми підвищення кваліфікації, перепідготовки та спеціалізації поліцейських, результати узагальнення правозастосовної практики, а також власний досвід автора у сфері професійного навчання працівників поліції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у виробленні авторського підходу щодо сутності та змісту поняття, особливостей та процедури здійснення післядипломної освіти поліцейських із врахуванням стрімких змін в суспільних відносинах і потребах в швидкому оволодінню новими знаннями та навичками необхідними для виконання завдань поліції, а також у розробці практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства та оптимізацію діяльності суб'єктів, що забезпечують підвищення професійної компетентності працівників Національної поліції України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем, зокрема:

вперше:

– сформульовано авторське визначення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання, що має ряд ключових особливостей: процеси її здійснення регламентуються адміністративно-правовими нормами, що в сукупності утворюють спеціальне законодавство; має специфічний суб'єктний склад, чітко визначений законодавчими приписами; базується на вже набутому освітньому рівні та практичному досвіді поліцейського; має дуалістичний характер, що проявляється в поєднанні особистісних (суб'єктивних), а також державних і суспільних (об'єктивних) інтересів;

– визначено, що післядипломна освіта поліцейських як правовий інститут розглядається в якості: 1) правового інструменту управління кадрами

в системі Національної поліції України; 2) проактивної державної послуги, що надається поліцейському для підтримання його належного кваліфікаційного рівня; 3) внутрішнього моніторингу, що здійснюється органами управління МВС України знань та вмінь поліцейських через їх цифрові профілі з метою вчасного виявлення прогалин в знаннях останніх та автоматичного корегування індивідуальної освітньої траєкторії в рамках післядипломного навчання; 4) публічно-правових відносин в рамках внутрішньо організаційної адміністративної діяльності МВС України та Національної поліції України; 5) як загальнообов'язкову складову проходження служби в Національній поліції України тощо;

– виокремлено та систематизовано повний перелік засобів адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти, до якого, окрім традиційних (нормативних, фінансових), включено специфічні засоби: психологічні (для реабілітації та адаптації) та інформаційно-технологічні (для забезпечення освітнього процесу в умовах правового режиму воєнного стану);

– обґрунтовано необхідність розмежування адміністративно-правових статусів «спеціалізації» та «підвищення кваліфікації» поліцейських на законодавчому рівні, що базується на відмінностях у меті, обов'язках нових повноважень та юридичних наслідках для проходження служби;

– запропоновано нову редакцію ч. 1 ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію», яка на законодавчому рівні розкриває сутність та підстави реалізації таких різновидів освіти, як спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування;

удосконалено:

– наукову класифікацію принципів післядипломної освіти поліцейських залежно від сфери їх поширення: 1) загальні принципи: верховенство права, законність, дотримання прав і свобод людини, рівність і недопущення дискримінації; 2) принципи поліцейської діяльності: відкритість і прозорість, взаємодія з населенням на засадах партнерства, професійно-етичні обмеження; 3) принципи забезпечення реалізації права на післядипломну

освіту: політична нейтральність, доступність освіти, наступність освіти, забезпечення якості освіти, державна підтримка, академічна доброчесність, мобільність і свобода;

– підхід до визначення змісту правових засад післядипломної освіти поліцейських, які запропоновано розглядати як ієрархічну сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, що регламентують загальні та спеціальні аспекти організації, функціонування та розвитку післядипломної освіти поліцейських; акцентовано увагу на необхідності відповідності цих засад динамічним запитам суспільства та сучасним викликам службової діяльності поліцейських, що дозволяє забезпечити системність та цілісність адміністративно-правового забезпечення у цій сфері;

– наукову класифікацію видів післядипломної освіти поліцейських, яку, на відміну від існуючих підходів, запропоновано здійснювати за розширеним комплексом системних критеріїв, а саме: 1) форми навчання; 2) форми реалізації; 3) категорії осіб; 4) суб'єкта реалізації; 5) підстави здійснення; 6) документального оформлення їх результатів; 7) строковості;

– наукове трактування змісту інституційного компонента післядипломної освіти поліцейських, під яким запропоновано розуміти визначену нормативно-правовими актами сукупність уповноважених державою суб'єктів, які реалізуючи надані їм повноваження, в межах своєї компетенції, забезпечують функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних зі здійснення післядипломної освіти поліцейських за відповідними напрямками, безпосередньо її реалізують, а також поліцейських відносно яких вона здійснюється. На відміну від існуючих підходів, інституційний компонент розглянуто як динамічну систему взаємодії суб'єктів управління, суб'єктів надання освітніх послуг та суб'єктів навчання, що дозволяє оптимізувати адміністративно-правовий механізм кадрового забезпечення Національної поліції України;

дістали подальшого розвитку:

– наукове розуміння завдань післядипломної освіти поліцейських, під якими запропоновано розуміти регламентовану нормативно-правовими приписами сукупність конкретних напрямів діяльності уповноважених державою суб'єктів, реалізація яких спрямована на набуття, оновлення та удосконалення професійних знань, умінь і компетентностей працівників поліції; обґрунтовано, що виконання цих завдань здійснюється задля досягнення визначеної мети їхньої службової діяльності та забезпечення ефективного й оперативного функціонування органів і підрозділів Національної поліції України в сучасних умовах.

– наукова класифікація адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських, які запропоновано розглядати як цілісну, взаємопов'язану систему, що охоплює: нормативно-правове (створення дієвої законодавчої бази), фінансове (належне бюджетне фінансування), матеріально-технічне (сучасна інфраструктура та обладнання), інформаційне (цифровізація освітнього простору), кадрове (професійність науково-педагогічного складу), а також психологічне та медичне забезпечення. На відміну від існуючих підходів, обґрунтовано необхідність комплексного впровадження зазначених засобів як передумови для безперервного професійного розвитку особового складу та підвищення ефективності службової діяльності органів Національної поліції України в сучасних умовах;

– наукові підходи до адаптації зарубіжного досвіду через запровадження багаторівневої системи підготовки та спеціалізованих програм для керівного складу органів та підрозділів Національної поліції України;

– обґрунтування необхідності систематизації національного законодавства у цій сфері шляхом обліку, інкорпорації та консолідації з метою зменшення масиву підзаконних актів та приведення термінології до єдиних стандартів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані:

– у науково-дослідницькій сфері результати дисертації можуть бути використані як методологічна основа для подальших досліджень, присвячених оптимізації правових механізмів організації та функціонування системи післядипломної освіти поліцейських (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Харківського національного університету внутрішніх справ від 25.10.2025 р.);

– у правотворчій сфері – результати дослідження можуть бути використані при розробці проєктів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на оновлення й детермінацію правових засад післядипломної освіти поліцейських, а також для вдосконалення чинного законодавства у сфері підготовки кадрів для органів Національної поліції України;

– у правозастосовній діяльності – для вдосконалення функціональних механізмів системи післядипломної освіти, що дозволить ефективніше адаптувати процес навчання поліцейських до сучасних викликів безпекового середовища та вимог практичної діяльності;

– у освітньому процесі – положення і висновки дисертації доцільно використовувати при підготовці лекційних курсів, проведенні практичних занять та розробці навчально-методичного забезпечення з дисциплін «Адміністративна діяльність поліції», «Поліцейська діяльність», а також у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації особового складу Національної поліції України (акт впровадження в освітній процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 25.10.2025 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття» (м. Харків, 25 трав. 2025 р.), «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» : тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф.

(м. Харків, 21 лют. 2025 р.), «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» (м. Харків, 10 груд. 2024 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації відображено у п'яти наукових статтях, з яких чотири опубліковано у наукових фахових виданнях України, одну – в іноземному науковому виданні, а також у трьох тезах наукових повідомлень на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 224 сторінки. Список використаних джерел містить 271 найменування і займає 31 сторінку, додатки займають 2 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

1.1. Поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання

У сучасних умовах розвитку правової держави та реформування системи правоохоронних органів особливого значення набуває питання якісної підготовки й удосконалення професійних компетентностей працівників органів і підрозділів Національної поліції України. При цьому післядипломна освіта поліцейських виступає одним з ключових і найефективніших засобів забезпечення їх безперервного професійного зростання, адаптації до нових викликів і впровадження найкращих практик у поліцейську діяльність. Саме завдяки постійному оновленню знань, умінь і навичок підвищується ефективність реагування на сучасні загрози, формуються високі етичні стандарти та правова культура співробітників органів і підрозділів Національної поліції України. З огляду на що можна стверджувати, що післядипломна освіта поліцейських є невіддільним компонентом забезпечення належного рівня професійної компетентності правоохоронців, що сприяє їхньому належному пристосуванню до постійних змін як у чинному національному законодавстві, так і до сучасних викликів у сфері функціонування сектору безпеки та оборони держави, особливо тих, що пов'язані із дією правового режиму воєнного стану, спричиненого збройною агресією проти нашої держави.

Дослідження поняття, особливостей і значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання є надзвичайно актуальним, оскільки саме ця сфера забезпечує стійкість і гнучкість професійної підготовки правоохоронців у контексті постійних змін

законодавства, реформ безпекового сектору й особливих умов діяльності, зумовлених, зокрема, правовим режимом воєнного стану через збройну агресію проти України. Таким чином, післядипломна освіта поліцейських виступає не лише інструментом безперервного професійного зростання, але й вагомим чинником підвищення ефективності функціонування поліції як елемента системи державної безпеки та правопорядку. Це визначає необхідність комплексного аналізу післядипломної освіти поліцейських саме як об'єкта адміністративно-правового регулювання, що дозволить удосконалити не лише теоретичні, а й практичні підходи до її організації та реалізації в сучасних умовах.

Зазначимо, що особливості функціонування суспільних відносин, що виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням професійного навчання поліцейських, окремі проблемні аспекти, що мають місце в їх межах, були предметом наукових пошуків багатьох учених, як то, наприклад: О.І. Безпалова, В.В. Блуд, Л.О. Голинська, В.В. Діденко, О.В. Джафарова, М.В. Джафарова, В.О. Невядовський, О.М. Музичук, М.Ю. Карпенко, О.О. Панова, А.В. Потопальський, В.Б. Пчелін, О.Ю. Салманова, Є.Ю. Соболев, В.В. Сокурєнко, С.О. Шатрава, Д.В. Швець, І.М. Шопіна та інші. Наукові праці зазначених учених стали основою для вдосконалення як теоретичних засад професійного навчання поліцейських, законодавчої бази, на основі якої воно здійснюється, так і правозастосовчої практики, що має місце в межах функціонування даної сфери суспільних відносин. Разом із тим питанням, пов'язаним зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських увага приділялась недостатня, оскільки, в більшості випадків, вони вивчалися фрагментарно, серед іншого, в межах дослідження ширшої правової проблематики. Ось чому особливого значення й актуальності набуває питання щодо визначення сутності, особливостей й значення післядипломної освіти поліцейських у контексті її дослідження як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Так, з огляду на те що післядипломна освіта поліцейських досліджується нами як об'єкт адміністративно-правового регулювання, перш ніж перейти до встановлення її сутності, особливостей та значення, необхідним є уточнення понятійно-категоріального апарату. Зокрема, говорячи про сутність такої категорії як «адміністративно-правове регулювання» слід зазначити, що нею доволі часто оперують на сторінках фахової літератури. При цьому, як зауважує К.І. Федорова, адміністративно-правове регулювання – це дуже складне, комплексне й багатогранне явище і водночас процес [251, с. 39]. Таке положення справ, на нашу думку, обумовлено тим, що адміністративно-правове регулювання здійснюється завдяки діяльності доволі значної кількості уповноважених на це державою суб'єктів, унаслідок чого відбувається вплив на найрізноманітніші суспільні відносини. Зокрема, як зауважує І.Б. Тацишин, адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив держави через систему органів і посадових осіб на процеси, які відбуваються в суспільстві [247, с. 39]. Такий підхід щодо розкриття сутності досліджуваного явища навряд чи можна вважати вдалим, оскільки в ньому не зазначено ані конкретних суб'єктів, ані мету впливу, а також і конкретні правовідносини, що його зазнають.

Досліджуючи організаційно-правові основи надання послуг в галузі митної справи І.О. Бондаренко пропонує ширший підхід до розуміння сутності адміністративно-правового регулювання. На думку науковця, під ним слід розуміти механізм імперативно-нормативного упорядкування й організації діяльності суб'єктів й об'єктів управління та формування стійкого порядку функціонування. При цьому, уточнює вчений, основним призначенням й одночасно проявом адміністративно-правового регулювання є: тривалість циклу послідовно здійснюваних дій, спонукання суб'єктів права діяти самостійно, здійснювати свої права та виконувати обов'язки в рамках встановлених режимів і процедур, забезпечення стабільності їх функціонування [10, с. 112]. Окремі з науковців при розкритті сутності адміністративно-правового регулювання акцент ставлять на діяльності

суб'єктів, уповноважених здійснювати владний вплив на відповідні суспільні відносини. Наприклад, досліджуючи особливості нормативного регулювання державно-управлінських відносин у транспортній сфері В.Й. Развадовський вказує на те, що адміністративно-правове регулювання реалізується через наділення учасників правовідносин суб'єктивними юридичними правами й покладання на них обов'язків шляхом визначення та закріплення у нормативно-правових актах правил поведінки внаслідок правотворчої діяльності уповноважених на це органів або посадових осіб [228, с. 169]. Говорячи про даний аспект досліджуваної сфери суспільних відносин слід зазначити, що для них також буде характерний власний, специфічний суб'єктний склад, що слід розглядати як одну з провідних їх особливостей. Наприклад, як зазначено в ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, післядипломна освіта поліцейських може здійснюватися безпосередньо в підрозділах поліції або в закладах освіти, у тому числі на договірних умовах. При цьому підвищення кваліфікації поліцейських здійснюється у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання за відповідними програмами, погодженими Міністерством внутрішніх справ України [194]. При цьому, говорячи про значення суб'єктів як змістовного компонента відповідних суспільних відносин, на сторінках фахової літератури цілком слушно підкреслюють, що їх слід розглядати як вісь, навколо якої формуються правові зв'язки, в цілому відносини [230, с. 15]. З огляду на що суб'єкти післядипломної освіти поліцейських, серед іншого відповідальні за забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин за відповідними напрямками, будуть розглянуті нами в межах окремого підрозділу представленого наукового дослідження.

Окрім цього слід вказати й на ознаки, притаманні адміністративно-правовому регулюванню, серед яких на сторінках фахової літератури називають наступні:

- забезпечення реалізації цілей, завдань і функцій держави;

- воно реалізується спеціально уповноваженими суб'єктами, які наділені адміністративними повноваженнями;
- здійснюється систематично;
- являє собою цілеспрямовану діяльність;
- має ієрархічний характер [247, с. 39].

І хоча у вищенаведених позиціях доволі вдало наведено основні змістовні частини адміністративно-правового регулювання, доволі нечітко визначено конкретні засоби, за допомогою яких воно здійснюється, серед яких, на нашу думку, особливе місце посідають адміністративно-правові норми. Зокрема, як цілком слушно зауважують автори монографічного дослідження «Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту» адміністративно-правове регулювання – це вплив на суспільні відносини, що здійснюється за допомогою норм позитивного права й інших правових засобів. При цьому, підкреслюють науковці, норми адміністративного права й інші адміністративно-правові засоби в сукупності складають механізм адміністративно-правового регулювання [101, с. 158-159]. У цьому контексті за доречне вважаємо навести позицію С.Г. Стеценка, який на сторінках навчального посібника «Адміністративне право» вказує на те, що адміністративне право – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають в процесі публічного управління економічною, соціально-культурною й адміністративно-політичною сферами життя, а також у ході забезпечення реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб з боку органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування [246, с. 12]. Тобто фактично адміністративно-правове регулювання здійснюється завдяки дії адміністративно-правових норм, що слід розглядати як одне з основних особливостей такої діяльності.

Окрім цього, говорячи про адміністративно-правове регулювання, слід навести позицію тих науковців, які у своїх дослідженнях застосовують дану

категорію стосовно правовідносин, пов'язаних з поліцейською діяльністю. Так, наприклад В.О. Криволапчук досліджуючи пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України, під останнім розуміє комплексну, засновану на чинному національному законодавстві діяльність з оптимізації та впорядкування правовідносин у сфері управління органами й підрозділами Національної поліції України, яка спрямована на забезпечення її цілісності, оптимальної функціонально-структурної побудови, визначення кількості та якості трудових ресурсів, створення належних умов їхньої діяльності, взаємодії та координації, а також матеріально-технічного й інформаційного забезпечення з метою належного виконання покладених на поліцію завдань і функцій [246, с. 30–36]. На думку Я.Л. Ковальчук, адміністративно-правове регулювання займає особливе місце серед правових засад забезпечення діяльності органів Національної поліції України, адже:

- забезпечує цілісність та ефективність правового впливу на процес реалізації означеної діяльності центральним та регіональним рівнями;
- є гарантією того, що сформовані нормативи є практично дієвими та законними, відповідають сьогочасним процесам розвитку цієї сфери [48, с. 89].

Таким чином, з огляду на вищенаведені позиції, можна стверджувати, що адміністративно-правове регулювання являє собою цілеспрямовану, комплексну діяльність уповноважених державою суб'єктів щодо реалізації приписів адміністративно-правових норм унаслідок чого відповідні суспільні відносини зазнають владний вплив. Що у такому разі слід вважати об'єктом адміністративно-правового регулювання? На сторінках фахової літератури з філософії зауважують що в загальному значенні під об'єктом слід розуміти річ, або явище, або будь-який фрагмент реальності, на які спрямовані пізнавальна або практична діяльність людини. При цьому, зауважує В.Л. Петрушенко, об'єкт співвідноситься з суб'єктом та засобами людської діяльності. Учений підкреслює той факт, що в класичній філософії майже незаперечною вважалася теза про те, що об'єкт пізнання та діяльності передую

суб'єкту, проте сучасна філософія визнає ці поняття співвідносними, взаємозалежними, а також доводить те, що це співвідношення може в різних пізнавальних ситуаціях та контекстах мати різний характер. Об'єкт можна вважати залежним від станів суб'єкта. Проте як у класичному, так і в некласичному розумінні поняття «об'єкт» пов'язується з існуванням в людській свідомості та пізнавальному досвіді чогось самовладного та самодостатнього, такого, що не створюється свідомістю та не може нею довільно змінюватися [92, с. 147-148]. Тобто об'єкт будучи певним явищем, на яке спрямовано відповідну діяльність доволі пов'язаний із суб'єктом її здійснення.

На такому зв'язку наголошує й авторський колектив філософського енциклопедичного словника, на думку якого об'єктом є будь-яка дійсна чи уявна, уречевлена чи ідеальна реальність, яка розглядається як щось зовнішнє стосовно людини та її свідомості, і яка стає предметом теоретичної та практичної діяльності суб'єкта. Учені обґрунтовано вважають, що об'єкт зазнає цілеспрямованого чи мимовільного діяння з боку суб'єкта, у результаті чого освоюється – перетворюється, пізнається, конструюється і пристосовується до потреб людини та суспільства. При цьому особливою відмінністю об'єкта є те, що він конститується в процесі предметної діяльності людини. Тому будь-яка реальність актуалізується як об'єкт лише стосовно суб'єкта [260, с. 438–439]. Висновку стосовно того, що об'єктом є те, на що спрямовано певну увагу, діяльність тощо можна дійти й завдяки здійсненню семантичного аналізу даної категорії. Зокрема, автори великого тлумачного словника сучасної української мови зауважують, що слово «об'єкт» слід вживати в наступних значеннях:

- пізнавана дійсність, що існує поза свідомістю людини та незалежно від неї;
- явище, предмет, особа, що на них спрямовано певну діяльність, увагу й таке інше;

- предмет наукового та подібного дослідження, спеціальної зацікавленості, компетенції;
- предмет, що розглядається з метою його використання за призначенням, вивчення [17, с. 803].

На зв'язку об'єкта й суб'єкта наголошується й на сторінках фахової літератури з юриспруденції. Зокрема, автори шеститомної юридичної енциклопедії оперуючи категорією «об'єкт права» розуміють під нею матеріальні та нематеріальні блага, з приводу яких виникають правовідносини. Ба більше, учені наголошують на тому, що об'єкт права є парною категорією суб'єкта права. До об'єкта права, зокрема, належать: речі, гроші, ціни папери та інше майно, в тому числі майнові права; роботи та послуги; інформація; нематеріальні особисті блага (честь і гідність людини, її свобода та недоторканість тощо); продукти духовної творчості й права інтелектуальної власності; поведінка та дії юридичних та фізичних осіб тощо. При цьому, підсумовують вчені, види й обсяг матеріальних і нематеріальних благ, які становлять об'єкт права, визначаються законодавцем і закріплюються в законах та інших нормативно-правових актах [270, с. 212–213]. З чого слідує, що у всіх з наведених вище підходах стосовно розуміння сутності категорії «об'єкт», як з позиції її загального вживання, так і філософії та юриспруденції, нею позначають те на що спрямовано певну діяльність.

У такому разі, враховуючи наведене вище розуміння сутності адміністративно-правового регулювання, під його об'єктом слід розуміти суспільні відносини, на які спрямовано певний регулюючий вплив. Такий підхід щодо розуміння сутності адміністративно-правового регулювання доволі часто можна зустріти на сторінках фахової літератури незалежно від предмета наукових пошуків учених-правознавців. Так, наприклад, досліджуючи адміністративно-правовий механізм захисту об'єктів критичної інфраструктури В.В. Крикун зауважує, що об'єктом адміністративно-правового регулювання слід вважати суспільні відносини, на які, закріплюючи обов'язкові для їх суб'єктів правила поведінки, здійснюють регулюючий

вплив норми адміністративного права задля їх належного функціонування, недопущення відхилень від вектора їх розвитку. Наведене визначення, на думку вченого, окрім іншого, підкреслює й характерний для будь-яких суспільних відносин склад – суб'єкт (реальні учасники правовідносин), об'єкт (те з приводу чого вони виникають і на що спрямовані), а також їх зміст (сукупність прав та обов'язків або ж повноваження) [66, с. 42]. Досліджуючи особливості адміністративно-правового забезпечення реалізації заходів правового режиму воєнного стану Д.А. Власенко зазначає, що об'єкт адміністративно-правового регулювання – це суспільні відносини, які виникають у сфері публічного управління і підлягають регулюванню нормами адміністративного права. Ці відносини, на думку вченого, включають діяльність органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, публічних службовців та інших суб'єктів, які реалізують свої повноваження й обов'язки в управлінській сфері [19, с. 32].

Таким чином, з урахуванням вищенаведених позицій, об'єктом адміністративно-правового регулювання в досліджуваному випадку буде сукупність суспільних відносин, які виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських, що відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 72 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [194] є складовою частиною їх професійного навчання. При цьому слід зазначити на той факт, що приписами вищенаведеного нормативно-правового акта сутність післядипломної освіти поліцейських не розкрито, хоча її нормативно-правовій регламентації й повністю присвячено окрему норму. Зокрема як зазначено в ст. 75 (післядипломна освіта поліцейських) Закону України «Про Національну поліцію», післядипломна освіта поліцейських здійснюється на загальних засадах, визначених Законом України «Про вищу освіту» [103], з урахуванням особливостей, визначених цим Законом [194]. У решті приписів даної правової норми здебільше йдеться про окремі різновиди, компоненти післядипломної освіти поліцейських з акцентуванням уваги на підвищенні їх кваліфікації. У цьому контексті зазначимо, що окремі різновиди

післядипломної освіти поліцейських, з огляду на важливість даного питання, будуть розглянуті нами в межах окремого підрозділу представленого наукового дослідження.

Говорячи ж про спеціальне законодавство, зокрема про згаданий вище Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року слід зазначити, що згідно зі ст. 60 даного нормативно-правового акта післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду. При цьому післядипломна освіта включає здобуття другої (наступної) вищої освіти – здобуття ступеня бакалавра (магістра) за іншою спеціальністю на основі здобутої вищої освіти не нижче ступеня бакалавра та практичного досвіду [103]. З огляду на специфіку функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин післядипломна освіта не може розглядатися в контексті отримання іншої професії, оскільки мова вже йде про конкретну професію – поліцейського. Саме тому основний акцент при визначенні сутності досліджуваного явища слід ставити на вдосконаленні освіти й професійної підготовки поліцейського й розглядати даний аспект як одну з провідних особливостей функціонування таких суспільних відносин, що додатково вказує й на значення післядипломної освіти поліцейських.

Як ще одну з провідних особливостей функціонування даної сфери суспільних відносин слід вказати здійснення її нормативно-правової регламентації нормами спеціального законодавства, що окрім зазначених вище Закону України «Про Національну поліцію» [194] та Закону України «Про вищу освіту» включає також і приписи відомчих нормативно-правових актів. Зокрема, організаційно-правові засади організації післядипломної освіти працівників органів і підрозділів Національної поліції України, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів, фахівців та робітничих

кадрів визначено приписами Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2015 року № 1625. Як зазначено в даному нормативно-правовому акті, післядипломна освіта працівників поліції здійснюється відповідно до Конституції України, законів України, указів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, інших актів законодавства України та цього Положення [147]. У такому випадку мова фактично йде про правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських як сукупності нормативно-правових актів, що є підґрунтям функціонування даної сфери суспільних відносин. Такі правові засади, враховуючи їх важливість для належного й ефективного адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських, будуть розглянуті нами в межах окремого підрозділу представленого наукового дослідження.

Слід зазначити на те, що так саме як і в Законі України «Про Національну поліцію» [194], у приписах Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції» [147] не визначено сутності післядипломної освіти поліцейських, що вважаємо є одним зі значних недоліків чинного національного законодавства, що об'єктивізує правові засади функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Разом із тим у зазначеному вище підзаконному нормативно-правовому акті доволі вдало сформовано мету здійснення післядипломної освіти поліцейських, що вказує як на значення даної діяльності, так і обумовлює певні особливості функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, як цілком слушно зауважує В.В. Крикун, метою заведено позначати:

- те заради чого існує певне явище або ж відбуваються відповідні процеси;
- бажаний стан даного явища або процесу в майбутньому [66, с. 66].

При цьому, зауважує авторський колектив монографічної праці «Теорія управління органами внутрішніх справ», метою може бути позначено єдність суб'єктивного й об'єктивного. Але при цьому вкрай важливо, щоб частка суб'єктивного не переважала в меті. Це залежить від рівня знання, врахування й аналізу інформації про елективні умови, якість методик розробки мети, від колегіальності її розробки тощо. Науковці цілком обґрунтовано вважають, що мета розробляється людиною і, природно, містить елемент суб'єктивного. Реалізована мета – це єдність суб'єктивного та об'єктивного. Однак, важливо, щоб частка суб'єктивного не переважала в меті. Це залежить від рівня знання, врахування й аналізу інформації про елективні умови, якість методик розробки мети, від колегіальності її розробки тощо. А тому формування мети управління являє собою визначення бажаного, можливого та необхідного стану системи, це процес відокремлення його від неможливого, небажаного та непотрібного в майбутньому стані системи [94, с. 72]. З чого випливає, що мета – це той результат, стан, якого має досягнути система в процесі свого функціонування. Метою, підкреслює Л.А. Луць, може бути як певний стан системи, так і результат, продукт її функціонування. Тільки відносно своєї мети об'єкт виступає як система. Обрана мета зумовлює, детермінує відповідні функції, а через них – і структуру системи, адже без структури сукупність необхідних елементів є тільки складом системи, а при наявності структури з'являються й зв'язки між елементами [72, с. 43-44]. З огляду на що можна стверджувати, що правильно сформована мета післядипломної освіти поліцейських, серед іншого, буде розкривати й сутність даного явища як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Так, відповідно до п. 3 Розділу I «Загальні положення» Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції» метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб працівників поліції в особистому професійному зростанні, забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати свої функції [147]. Аналіз наведеного

нормативно-правового припису свідчить про те, що мета післядипломної освіти є дуалістичною, зокрема має суб'єктивно-об'єктивний характер. Так, по-перше, мова йде про суб'єктивну частину такої мети, що знаходить свій прояв в особистій зацікавленості працівника поліції в результатах післядипломної освіти – задоволення індивідуальних потреб працівників поліції в особистому професійному зростанні [147]. Тобто йдеться про виключно особистісні потреби особи, які серед іншого можуть бути визнані не тільки професійними, а й у цілому соціальними.

По-друге, мова йде про об'єктивну частину такої мети, що знаходить свій прояв у необхідності задоволення інтересів не якось конкретної особи, а держави й суспільства в цілому – забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати свої функції [147]. У цьому випадку фактично йдеться про реалізацію однієї з найважливіших функцій держави – функції кадрового забезпечення. На сторінках фахової літератури сутність кадрового забезпечення визначають як здійснювану в процесі управління діяльність, змістом якої є забезпечення органів, установ, їх підрозділів необхідним контингентом осіб, які відповідають певним вимогам, інформацією про них, а також впровадження науково обґрунтованих методів добору, розставлення, професійного навчання, підготовки та перепідготовки кадрів, стимулювання їхньої роботи, правового регулювання трудової діяльності та надання правового захисту працевлаштованим [51, с. 30–31]. При цьому цілком слушною виглядає позиція стосовно того, що значення кадрового забезпечення в державі полягає в створенні можливості безпосередньо для держави через своїх представників (державних службовців) виконувати покладені на неї функції, а також ті обов'язки, які має сучасна правова, демократична держава перед людиною [41, с. 219]. З огляду на що можна стверджувати, що досягнення особистих і професійних цілей працівників поліції через здобуття післядипломної освіти не лише сприяє їхньому саморозвитку та задоволенню особистісних інтересів, підвищує

індивідуальну фахову компетентність, а й природно істотно впливає на якість виконання службових завдань, зміцнює кадровий потенціал правоохоронного сектору держави та створює передумови для сталого розвитку професійного середовища, орієнтованого на ефективне реагування на сучасні виклики суспільства, забезпечення охорони й захисту прав, свобод та інтересів особи.

Отже, аналіз вищенаведеного свідчить про те, що післядипломна освіта поліцейських набуває особливого значення в контексті здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення виконання завдань поставлених перед органами й підрозділами Національної поліції України щодо охорони й захисту прав, свобод та інтересів особи. Зокрема, значення післядипломної освіти поліцейських полягає в декількох аспектах:

- професійному зростанні та саморозвитку працівників поліції, що сприяє задоволенню індивідуальних потреб у підвищенні кваліфікації, удосконаленні знань, умінь і навичок, що є підґрунтям для особистого та професійного розвитку поліцейського;

- підвищенні якості виконання службових завдань, оскільки оновлення та розширення професійних знань поліцейських сприяє більш ефективному реагуванню на сучасні виклики суспільства, забезпеченню охорони й захисту прав, свобод та інтересів особи;

- зміцненні ефективності кадрового забезпечення правоохоронних органів, що забезпечує формування високопрофесійного кадрового складу, здатного компетентно виконувати службові завдання відповідно до сучасних вимог;

- задоволенні потреб держави у кваліфікованих кадрах, що забезпечують ефективне виконання функцій держави у сфері забезпечення правопорядку.

При цьому післядипломна освіта поліцейських як об'єкт адміністративно-правового регулювання має ряд ключових особливостей, що відрізняють її від схожих правових інституцій. Серед таких особливостей вважаємо за доречне назвати наступні:

- процеси її здійснення регламентуються адміністративно-правовими нормами, що в сукупності утворюють спеціальне законодавство, серед іншого представленого відомчими нормативно-правовими актами;

- має специфічний суб'єктний склад, чітко визначений законодавчими приписами;

- базується на вже набутому освітньому рівні та практичному досвіді поліцейського, що забезпечує індивідуалізацію й ефективність навчання;

- має дуалістичний характер, що проявляється в поєднанні особистісних (суб'єктивних), а також державних і суспільних (об'єктивних) інтересів, що відображається у прагненні до професійного зростання окремого працівника та забезпеченні потреб держави у кваліфікованих кадрах.

З урахуванням вищенаведеного під післядипломною освітою поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання пропонуємо розуміти регламентовану адміністративно-правовими нормами сукупність суспільних відносин, які виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням вдосконалення освіти та професійної підготовки працівників Національної поліції на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду, що здійснюється з метою задоволення особистих інтересів поліцейського щодо професійного зростання та інтересів держави й суспільства відносно належного кадрово забезпечення правоохоронного сектору.

1.2. Принципи та завдання післядипломної освіти поліцейських

Післядипломна освіта поліцейських виступає ключовим елементом у системі безперервного професійного розвитку осіб, які щоденно стоять на сторожі правопорядку та громадської безпеки. Сьогоднішні реалії вимагають від працівників поліції не лише ґрунтовних знань і навичок, отриманих у процесі базової підготовки, а й постійного вдосконалення й оновлення

компетентностей відповідно до новітніх тенденцій, технологій, змін у законодавстві та соціальних викликів. Нині післядипломна освіта набуває особливої актуальності через динамічність суспільного життя, появу нових форм злочинності, а також зростання вимог до прозорості, професійності та етичності дій органів і підрозділів Національної поліції України. При цьому здійснення післядипломної освіти поліцейських, загалом функціонування даної сфери суспільних відносин, що серед іншого пов'язано із їх усестороннім забезпеченням за відповідними напрямками, потребує закріплення певних керівних основ, сталих орієнтирів і одночасно вектору їх розвитку й у цілому реалізації. У такому випадку мова йде про певні керівні засади відповідно до яких здійснюють свою діяльність уповноважені державою суб'єкти й у цілому функціонують певні суспільні відносини, що на сторінках фахової літератури отримали назву принципи.

Актуальність дослідження принципів післядипломної освіти поліцейських зумовлена глибокими трансформаціями у сфері забезпечення громадської безпеки, що відбуваються в сучасній Україні. Зміни в законодавстві, реформування правоохоронних органів, а також виклики, спричинені воєнним станом і підвищенням вимог до професійної компетентності працівників поліції, потребують постійного оновлення знань, навичок і підходів до організації освітнього процесу. Саме принципи післядипломної освіти стають основою для формування ефективної системи професійного розвитку, яка відповідає сучасним стандартам публічного управління та забезпечує здатність поліцейських адекватно реагувати на нові загрози й суспільні виклики.

Ба більше, розкриття принципів післядипломної освіти поліцейських є надзвичайно важливим для формування цілісної моделі адміністративно-правового регулювання у сфері післядипломної освіти, що дозволить не лише підвищити якість роботи поліції, але й сприятиме зміцненню довіри громадян до правоохоронної системи. Вивчення принципів післядипломної освіти має на меті визначити оптимальні шляхи її організації та реалізації, враховуючи

потреби сучасного суспільства, правові норми та найкращі практики професійного навчання.

Наголошуючи на значенні принципів відповідної діяльності авторський колектив підручника «Трудове право України» цілком слушно зауважує, що саме завдяки їх усесторонньому вивченні й аналізу здається можливим простежити її генезис, особливості розвитку на певних історичних етапах еволюції суспільства і держави. Принципи, підкреслюють науковці, також можуть використовуватись у розвитку нормативно-правової основи функціонування відповідних суспільних відносин [248, с. 35]. Ба більше, досліджуючи сутність поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства В.Б. Пчелін справедливо зауважує, що в юриспруденції вказаною категорією заведено позначати головні аспекти, першооснови функціонування відповідної правової інституції [225, с. 89]. Ось чому особливого значення набуває питання щодо встановлення сутності принципів здійснення післядипломної освіти поліцейських та характеристиці окремих, найважливіших з них.

Говорячи про категорію «принцип» у її загальному значенні, не можна не підкреслити її значні історичні коріння, свідченням чого є те, що випадки її вживання можна зустріти ще в латинській мові. Так, як свідчить етимологічний аналіз досліджуваної категорії, в ті часи їй відповідало слово «*principium*», що українською мовою в буквальному сенсі може бути визначено як основні, найзагальніші, вихідні положення, засоби, правила, що вказують на природу та соціальну сутність явища, його спрямованість і найсуттєвіші властивості [52, с. 17]. Тобто ще в ті часи даною категорією позначали щось основоположне, що відповідає і її філософському значенню. Зокрема, як зауважують на сторінках фахової літератури з філософії, принцип – це вихідне теоретико-методологічне положення, яке лежить в основі певного знання та визначає спосіб його побудови. У цьому сенсі, підкреслює науковець, уся сукупність даного знання постає як розкриття та реалізація принципу. Щобільше, на сторінках монографічної праці «Філософський

словник : терміни, персоналії, сентенції» В.Л. Петрушенко підкреслює той факт, що нині у філософії під принципами розуміють сформульовані на основі переконань людини загальні положення, стислі тези або висловлення, якими вона керується у своїх діях. У цьому сенсі принцип є формою зв'язку внутрішнього світу людини із її діяльністю [92, с. 167]. З позиції логіки, принцип – це центральне поняття, основа системи, що являє собою узагальнення та розповсюдження будь-якого положення на всі явища тієї області, з якої даний принцип абстрагований [265, с. 34]. Якщо звернутися до семантичного сенсу досліджуваної категорії, то на сторінках великого тлумачного словника сучасної української мови, слово «принцип» вживають в декількох значеннях, зокрема як:

- переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці;
- особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось;
- основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку [17, с. 1125].

На сторінках фахової літератури з юриспруденції також наголошують на важливості категорії «принцип» для функціонування будь-якої сфери суспільних відносин, що в цілому може бути використано й стосовно досліджуваної сфери. Так, наприклад, досліджуючи особливості адміністративно-правового регулювання забезпечення здійснення особистих немайнових прав О.О. Пунда зауважує стосовно того, що принцип – це основна підвалина функціонування будь-якої соціальної системи (у тому числі правової), вплив якої поширюється на всі елементи цієї системи та детермінує їх характерні риси [220, с. 61]. На ширшому значенні принципів в контексті аналізу їх як основи для права наголошують А. М. Бабенко, О. О. Борисова, І. О. Шаповалова. На думку науковців, значення принципів права відображається у тому, що вони:

- виступають каркасом, фундаментальною конструкцією правової системи;
- принципи права є орієнтиром у формуванні та розвитку права;
- істотно впливають на формування правосвідомості людей, можуть бути безпосередньою основою для прийняття індивідуальних юридичних рішень у конкретних справах;
- при прогалинах в законодавстві принципи права можуть використовуватися як юридична підстава при розгляді питання про право, при цьому вони виступають як джерело права, принципи права сприяють правильному тлумаченню правових норм [5, с. 6].

Таким чином, як свідчить аналіз вищенаведених позицій, не дивлячись на те, в якій сфері або ж галузі вживається категорія «принцип», нею заведено позначати щось основоположне, певні керівні засади, підґрунтя чогось тощо. При цьому в правовій науці, як свідчить аналіз позицій учених-правознавців, дана категорія використовується в дещо схожий спосіб й у цілому науковці одностайні в своїх підходах щодо розуміння її сутності, а певні розбіжності можуть мати місце з огляду на специфіку їх досліджень. Так, наприклад, таку позицію висловлює М.В. Косюта в межах дослідження проблем та шляхів розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави. На думку науковця, принцип – це певна домінуюча ідея, яка відображає зміст і основні риси якогось явища природи чи свідомої людської діяльності [63, с. 251].

У доктринальних джерелах категорія «принцип» визначається як фундаментальна основа та вихідна ідея, що володіє ознаками універсальності, загальнообов'язковості та найвищої імперативності. Принципи акумулюють у собі ключові положення правової системи, відображаючи об'єктивні закономірності соціального буття через призму абстрактних правових конструкцій, що визначає їхню визначальну функцію в ієрархії юридичних явищ [271, с. 110–111]. У працях М.І. Іншина принципи розглядаються як фундаментальні керівні ідеї та першооснови, що визначають логіку побудови

та правила функціонування правової системи. Автор акцентує увагу на універсальному характері принципу, як результат теоретичного узагальнення, він охоплює всю сукупність явищ у відповідній сфері. Особливої ваги набуває теза про те, що принципи є системоутворюючими елементами, відсутність яких робить неможливим саме існування та ефективну життєдіяльність будь-якого соціально-правового інституту [39, с. 74–75].

Слід навести й декілька позицій стосовно розуміння сутності досліджуваної категорії в контексті як у цілому діяльності поліції, так і окремих з таких напрямів. Наприклад, досліджуючи особливості адміністративно-правового статусу поліцейського в Україні Р.В. Дмитрик дійшов висновку стосовно того, що принципи діяльності поліцейського – це засновані на закономірностях об'єктивного розвитку суспільства науково обґрунтовані та формалізовані на законодавчому рівні основоположні ідеї, відправні імперативні засади, у відповідності із якими поліція виконує свої завдання та реалізує надані їй для цього владні повноваження [28, с. 73]. Окрім цього на сторінках фахової літератури можна зустріти й доволі широкі позиції відносно визначення сутності досліджуваного явища.

Зокрема зазначається, що під системою принципів адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України слід розуміти сукупність фундаментальних засад, що виражають волю держави та суспільства у вигляді критеріїв організації й координації функціонування Національної поліції України, зумовлюють зміст і спрямованість управління в органах та підрозділах поліції шляхом ставлення цілей, вибору і застосування конкретних методів і прийомів управління для забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [95, с. 147; 59, с. 70]. З приводу такої позиції зауважимо, що як свідчить її аналіз, складається враження, що її автор у змісті вказаної дефініції намагався відобразити як її головні, так і другорядні

ознаки. Як цілком слушно з подібного роду ситуацій зауважує В.Б. Пчелін, використання занадто громіздких конструкцій під час визначення сутності відповідного правового явища, робить останнє занадто складним для сприйняття, оскільки в такому випадку в ньому містяться як основні, так і другорядні його ознаки і як наслідок в цілому воно отримує формально-юридичний характер [224, с. 12]. При цьому можна назвати й певні недоліки й прогалини, наявні в усіх з наведених вище підходах щодо визначення сутності категорії «принцип».

У такому випадку мова йде про те, що в жодному із запропонованих вище підходах відсутня вказівка на нормативно-правову природу даної категорії, на те, що відповідний принцип має бути об'єктивізовано в приписах чинного національного законодавства, тобто на його нормативну основу й закріплення. Можливо таке положення справ обумовлено тим, що як зауважує О.О. Пунда, принципи не завжди мають нормативне закріплення, проте від того, на яких принципах заснований правовий порядок, можна визначити характер правових норм, заходів та діяльність органів, що реалізують ці норми та заходи [220, с. 61]. З такою позицією навряд чи можна погодитися, особливо в контексті досліджуваної сфери суспільних відносин та й у цілому з огляду на застосування даної категорії стосовно суспільних відносин, врегульованих правом.

У зв'язку з чим обґрунтованою виглядає позиція А.В. Гаврилюка, який досліджуючи адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва за участі Національної поліції вказує на те, що принципи – це керівні, нормативно закріплені ідеї, які визначають вектор, особливості та суспільні цінності, яким мають відповідати дії уповноважених суб'єктів в процесі створення умов та реалізації відповідної діяльності [21, с. 96]. При цьому слушною виглядає й позиція Д.С. Денисюка, який досліджуючи особливості теорії та практики реалізації принципів Національної поліції України вказує на наступні їх аспекти:

- положення яке становить принцип, завжди має бути закріплене в нормативно-правовому акті, тобто бути правом;
- принцип – це не будь-яке, а основне правило, що відбиває сутність діяльності поліції;
- дія (бездіяльність) співробітника поліції, в процесі якої порушуються принципи діяльності поліції, не може бути визнана законною;
- принципи діяльності поліції завжди мають відображати її гуманізм;
- недотримання вимог одного принципу діяльності неминуче призводить до порушень положень якого-небудь іншого принципу [25, с. 65].

З урахуванням вищенаведених позицій, а також зауважень і уточнень до них, пропонуємо під принципами післядипломної освіти поліцейських розуміти визначену на нормативно-правовому рівні сукупність керівних ідей, на основі й відповідно до яких функціонують суспільні відносини, виникнення та розвиток яких пов'язані з необхідністю здійснення вдосконалення освіти та професійної підготовки працівників Національної поліції на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду. При цьому слід зазначити на те, що на сьогодні, з огляду на специфіку функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, можна назвати доволі значну кількість принципів відповідно до яких її побудовано та здійснюють свою діяльність уповноважені державою суб'єкти.

Зокрема, серед таких особливостей за доречне назвати те, що такі принципи: будуть мати як загальний характер, так і обумовлені окремими напрямками діяльності органів і підрозділів Національної поліції; будуть обумовлені як загальними аспектами, що мають місце у сфері здобуття особою освіти, здійсненням її підготовки по окремому напрямку, так і можуть бути названі з огляду на здобуття освіти власне поліцейським або ж у цілому здійсненням підготовки правоохоронців щодо виконання певних завдань у відповідній сфері суспільних відносин; тощо. Ось чому як у цілому, так і окремі принципи післядипломної освіти поліцейських вважаємо за доречне

розглянути з урахуванням здійснення їх наукової класифікації, розподіливши їх у відповідні видові групи.

Так, досліджуючи сутність поняття правової класифікації, О.С. Адамова справедливо зауважує щодо того, що остання як одна з методологічних проблем займає особливе місце в сучасній науці. У такому разі, підкреслює науковець, класифікацію слід сприймати як складний механізм, природний інструмент пізнання реальної дійсності, своєрідне джерело знання про неї. У процесі класифікації пізнаються об'єктивно існуючі закономірності, де кожен даний об'єкт отримує певну правову оцінку (рейтинг). За допомогою класифікації відбувається теоретичне осмислення різних правових явищ і встановлюється їх відповідність емпіричному матеріалу [3, с. 21]. При цьому, в загальному розумінні сутність класифікації на сторінках фахової літератури визначають як здійснення групування предметів, явищ тощо, які становлять загальну сукупність, за певними критеріями [53, с. 361]. Ба більше, зауважує В.М. Василенко, класифікація є особливим методом наукового дослідження явищ, процесів, механізмів, або інших об'єктів. На додаток вказується, що класифікація передбачає аналіз, що спрямований не на встановлення специфіки та базових ознак об'єкта, що піддається аналізу, а на розгляд останнього в множині інших тотожних або схожих за змістом об'єктів, визначення їх взаємозв'язку, взаємного розташування в просторі, значення і таке інше [15, с. 223]. Тобто здійснюючи класифікацію принципів післядипломної освіти поліцейських необхідно визначити певні орієнтири, відповідно до яких вона буде проведена, якими в правовій науці заведено позначати критерії класифікації.

Зокрема, на сторінках монографічної праці «Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні» О.М. Музичук відмічає те, що класифікація певного роду діяльності може бути проведена за найрізноманітнішими підставами, тобто так званими критеріями класифікації, під якими, на думку вченого, варто розуміти певні риси й особливості того чи іншого об'єкта (суб'єкта діяльності), на підставі яких стає можливим його

об'єднання в певні, так би мовити, класифікаційні групи, визначення як спільних, так і відмінних ознак кожної з них [85, с. 275]. При цьому, зауважує В.Б. Пчелін, більшість учених-правознавців в якості найбільш універсального критерію класифікації засад (принципів) функціонування відповідних суспільних відносин обирають сферу поширення таких засад. Учений обґрунтовано вважає, що саме даний критерій класифікації вказує на основні ознаки відповідної засади, зокрема, на те, в яких галузях права вона може бути застосована, на її походження, значення тощо [222, с. 209]. З огляду на що вважаємо за доречне застосувати такий критерій стосовно класифікації принципів післядипломної освіти поліцейських.

У такому разі, в першу чергу, мову слід вести про загальні принципи післядипломної освіти поліцейських, дія яких поширюється на всі без виключення суспільні відносини, однак у межах конкретних з них, з огляду на специфіку їх функціонування, вони можуть набувати певних особливостей. Провідним серед таких принципів буде принцип верховенства права, який, як зазначено в ст. 8 Конституції України, визнається і діє в нашій державі [61]. При цьому сутність даного принципу доволі вдало розкрито в ст. 6 Закону України «Про Національну поліцію», згідно з приписами якої поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави [194]. Пристосовуючи дію даного принципу до досліджуваного випадку, слід вказати, що й під час здійснення післядипломної освіти поліцейських уповноважені державою суб'єкти мають враховувати те, що найвищими цінностями є людина, її права та свободи.

Дія наступного загального принципу післядипломної освіти поліцейських – законності, прямо обумовлена згаданими вище позиціями стосовно того, що будь-який з таких принципів має отримати нормативне закріплення. Фактично про даний принцип йдеться в ст. 19 Основного Закону України, відповідно до приписів якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на

підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [61]. У дещо схожий спосіб, але з акцентом на діяльність поліції, сутність даного принципу визначено в ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якої поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. При цьому поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України [194].

Своєрідним поєднанням принципу верховенства права й законності є наступний загальноправовий принцип післядипломної освіти поліцейських – принцип дотримання прав і свобод людини, сутність якого розкривається в ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію», згідно з приписами якої під час виконання своїх завдань поліція забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяє їх реалізації [194]. І хоча, на перший погляд, даний принцип і стосується виключно діяльності поліції, як свідчить його аналіз, його все ж таки слід розглядати як загальноправовий, оскільки він містить в собі елементи як принципу верховенства права, так і законності. Ба більше, у його змісті відображено такий загальний принцип як принцип рівності.

Зокрема, як зазначено в ч. 5 ст. 7 (дотримання прав і свобод людини) Закону України «Про Національну поліцію», у діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками [194]. У цьому випадку мова йде про принцип рівності та недопущення дискримінації, який серед іншого знайшов свою об'єктивізацію й у приписах Конституції України. Так, згідно зі ст. 24 Основного Закону

України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. При цьому рівність прав жінки та чоловіка забезпечується, серед іншого у здобутті освіти і професійній підготовці [61].

Таким чином, як окрему групу принципів післядипломної освіти поліцейських слід розглядати загальні принципи її здійснення, серед яких вважаємо за доречне назвати наступні: верховенство права, законність, дотримання прав і свобод людини, рівність і недопущення дискримінації. Дані загальні принципи, окрім іншого, слід розглядати як і певну основу для дії всіх інших принципів здійснення післядипломної поліцейських, оскільки саме вони становлять своєрідне підґрунтя для формування, реалізації та ефективного функціонування даної сфери суспільних відносин у цілому, а дія ж решти таких принципів буде стосуватися окремих їх компонентів.

Зокрема, враховуючи те, що мова йде про здійснення післядипломної освіти стосовно конкретного суб'єкта – поліцейського й у більшості випадків, особи, відповідальні за реалізацію даного компоненту професійного навчання поліцейських також мають даний правовий статус, як окрему групу принципів, на основі яких функціонує дана сфера суспільних відносин, слід розглянути принципи поліцейської діяльності. Звичайно, частина таких принципів будуть мати також загальний характер, а деякі з них майже не будуть стосуватися питань здійснення післядипломної освіти. Ось чому основну увагу зосередимо на тих принципах поліцейської діяльності, які найбільш знаходять свій прояв у межах здобуття поліцейськими післядипломної освіти.

У такому разі слід звернутися до Розділу II «Принципи діяльності поліції» Закону України «Про Національну поліцію», який містить як перелік принципів поліцейської діяльності, так і у межах окремої норми розкриває їх зміст. При цьому серед таких принципів законодавець (ст. ст. 6–8) називає й розглянуті вище загальні принципи діяльності поліції, а решта має певні

особливості в контексті регулювання досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, мову слід вести про принцип відкритості та прозорості, зміст якого розкривається в ст. 9 вищенаведеного нормативно-правового акта, відповідно до якої поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України. При цьому поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законодавством [194]. Так, яскравим прикладом дії даного принципу в контексті досліджуваного питання слід вважати те, що органи та підрозділи Національної поліції систематично оприлюднюють інформацію, що серед іншого стосується питань здобуття післядипломної освіти поліцейськими.

Наприклад, мову слід вести про розміщення згадуваного вище Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ від 24 грудня 2015 року № 1625 на офіційному вебпорталі Національної поліції України [87]. Окрім цього слід вказати на функціонування вебресурсу Національної поліції України «Система відбору кадрів» [89], на якому систематично розміщується інформація щодо здійснення професійного навчання поліцейських, серед іншого можливості післядипломної освіти. Окрім цього на офіційних вебпорталах Головних управлінь поліції в областях (далі – ГУНП) регулярно розміщується інформація щодо відбору кандидатів на вакантні посади. Так, наприклад, ГУНП в Харківській області було оголошено відбір кандидатів серед поліцейських для комплектування управління стратегічних розслідувань [88]. Як випливає з аналізу наведеного, реалізація принципу відкритості та прозорості, окрім іншого, передбачає здійснення інформаційного забезпечення здійснення післядипломної освіти

поліцейських, яке є одним з провідних адміністративно-правових засобів забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. При цьому відмітимо, що такі адміністративно-правові засоби, з огляду на важливість цього питання, будуть проаналізовані нами в межах окремого підрозділу представленої наукової роботи.

Як окремий принцип поліцейської діяльності, що має безпосереднє відношення до досліджуваної сфери суспільних відносин слід розглянути принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства. Сутність даного принципу визначена в ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якої діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. При цьому з метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад [194]. Так само і під час здійснення післядипломної освіти поліцейських акцент має ставитися на особливостях і специфіці діяльності органів і підрозділів Національної поліції в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць держави, що набуває значної актуальності в умовах запровадження правового режиму воєнного стану, спричиненого збройною агресією проти нашої держави.

Окрім цього, серед досліджуваної групи принципів здійснення післядипломної освіти слід розглянути принцип професійно-етичних обмежень. Даний принцип знайшов свою об'єктивізацію в Правилах етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 9 листопада 2016 року № 1179, які є узагальненим зібранням професійно-етичних вимог щодо правил поведінки поліцейських та спрямовані на забезпечення служіння поліції суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку на засадах етики та

загальнолюдських цінностей. При цьому вказані Правила поширюються на всіх поліцейських, які проходять службу в Національній поліції України. Дотримання вимог цих Правил є обов'язком для кожного поліцейського незалежно від займаної посади, спеціального звання та місцеперебування. Так, наприклад, як зазначено в приписах вищенаведеного нормативно-правового акта, керівник органу (підрозділу) поліції не має права:

- перекладати свою відповідальність на підлеглих;
- використовувати службове становище в особистих інтересах або інтересах третіх осіб;
- проявляти зарозумілість, грубість, некоректність стосовно підлеглих [175].

Наступним принципом поліцейської діяльності, що знаходить свій прояв і у межах досліджуваної сфери суспільних відносин є принцип політичної нейтральності, який, як випливає з аналізу ст. 10 Закону України «Про Національну поліцію», знаходить свій прояв у тому, що поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності. Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність. При цьому поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях [194]. Слід зазначити на те, що в контексті досліджуваного питання даний принцип вважаємо доречніше розглядати як принцип, пов'язаний з реалізацією права особи на здобуття освіти та діяльністю уповноважених державою суб'єктів щодо забезпечення цього права.

Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 6 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є серед іншого неутручання політичних партій в освітній

процес [200]. Ба більше, як зазначено в п. 3 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах, зокрема незалежності здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій [103]. З чого слідує, що мову слід вести про окрему групу принципів здійснення післядипломної освіти – принципи забезпечення реалізації права на післядипломну освіту.

Так, говорячи про дану групу принципів здійснення післядипломної освіти слід назвати принцип доступності, якому, як свідчить комплексний аналіз приписів чинного національного законодавства, законодавець приділяє значну увагу. Зокрема, як зазначено в п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту», державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах серед іншого доступності вищої освіти. При цьому формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом створення та забезпечення рівних умов доступу до вищої освіти, у тому числі забезпечення додатковою підтримкою в освітньому процесі осіб з особливими освітніми потребами, зокрема психолого-педагогічним супроводом, створення для них вільного доступу до інфраструктури закладу вищої освіти [103]. Ба більше, у ч. 1 ст. 6 Закону України «Про освіту» засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є зокрема:

- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
- розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами;
- забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування;
- свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності;
- доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою [200].

Також до даної групи принципів здійснення післядипломної освіти вважаємо за доречне віднести принцип наступності. На сторінках фахової літератури з приводу цього принципу зауважують, що етапи отримання освіти відповідно до її структури є послідовними, забезпечують наступність освіти, оскільки кожен наступний етап базується на попередньому. При цьому, зазначає А.М. Лобач, кожен етап у структурі освіти створює умови для можливості отримання знань і вмінь з урахуванням конкретних особливостей психологічного і фізичного розвитку особистості в контексті її віку, стану здоров'я та раніше отриманого рівня освіти [70, с. 135]. У цьому контексті слід відмітити те, що згідно зі ст. 60 Закону України «Про вищу освіту» післядипломна освіта включає здобуття другої (наступної) вищої освіти – здобуття ступеня бакалавра (магістра) за іншою спеціальністю на основі здобутої вищої освіти не нижче ступеня бакалавра та практичного досвіду [103].

Як ще один принцип забезпечення реалізації права на післядипломну освіту слід розглянути принцип забезпечення якості освіти. Зокрема, як зазначено в ст. 6 Закону України «Про освіту», засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є серед іншого забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності [200]. У ч. 2 ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» вказано, що державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах, зокрема сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя. При цьому відповідно до п. 23 ч. 1 ст. 1 даного нормативно-правового акта якість вищої освіти – це відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [103]. Окрім цього, в контексті дії принципу забезпечення якості післядипломної освіти, слід вказати на приписи

Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», відповідно до яких зміст післядипломної освіти визначається відповідними планами й програмами з урахуванням сучасних вимог до засобів, форм і методів професійної діяльності [147].

Також слід вказати на принцип державної підтримки, оскільки відповідно до ст. 3 Закону України «Про вищу освіту» державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах, зокрема:

- державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної, мистецької та педагогічної діяльності;

- державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної, мистецької та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів, зокрема шляхом надання пільг із сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів закладам вищої освіти, що провадять таку діяльність [103].

Окрім цього слід вказати на такі принципи забезпечення реалізації права на післядипломну освіту як академічна доброчесність, мобільність і свобода. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законодавством правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Своєю чергою, академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами. Наприкінці, академічна свобода – це самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та

інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом [103].

Таким чином, як свідчить проведений аналіз, здається можливим назвати доволі значну кількість принципів здійснення післядипломної освіти поліцейських, з огляду на що, залежно від сфери їх поширення вони були розподілені нами у відповідні групи:

1) загальні принципи: верховенство права, законність, дотримання прав і свобод людини, рівність і недопущення дискримінації;

2) принципи поліцейської діяльності: відкритість і прозорість, взаємодія з населенням на засадах партнерства, професійно-етичні обмеження;

3) принципи забезпечення реалізації права на післядипломну освіту: політична нейтральність, доступність освіти, наступність освіти, забезпечення якості освіти, державна підтримка, академічна доброчесність, мобільність і свобода.

Варто підкреслити, що реалізація зазначених принципів є запорукою ефективної підготовки поліцейських у сучасних умовах розвитку суспільства. Вони сприяють формуванню високого рівня професійної компетентності, адаптації до змін у сфері безпеки та забезпеченню довіри громадськості до правоохоронної системи в цілому. Саме на основі вказаних принципів й здійснюється післядипломна освіта поліцейських як у цілому, так і в межах виконання окремих завдань такої діяльності, встановлення сутності яких, характеристика найважливіших з них набуває особливого значення в контексті досліджуваного питання. Зокрема, як слушно наголошують на сторінках фахової літератури, завдання визначаються цілями, витікають з них. Мета, підкреслює О.М. Литвинов, формує конкретні завдання соціального суб'єкта в реалізації його інтересів. При цьому вчений обґрунтовано вважає, що зміст поняття «завдання», що є правильно теоретично розтлумаченим і практично сприйнятним, включає можливість з'ясування причин недосягнення мети. Це необхідно для того, щоб органи та посадовці, уповноважені суспільством (державою) здійснювати певну діяльність, орієнтувалися у відповідних

процесах і процедурах, а в окремих випадках могли обґрунтовано відмовитися від реалізації певних повноважень. Наведене може мати місце й у тому випадку, якщо немає об'єктивної можливості погоджувати ідеальну модель майбутнього результату з реальною можливістю його досягнення або привернути для реалізації завдань необхідні та достатні засоби й ресурси [68, с. 34–35]. З огляду на що завдання післядипломної освіти поліцейських становлять одну з основоположних засад адміністративно-правового забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин.

Як впливає з наведеного, категорію «завдання» доволі часто розкривають через категорію «мета» й навпаки, що вважаємо, в першу чергу пов'язано з їх семантичним сенсом. Зокрема, на сторінках великого тлумачного словника сучасної української мови слово «завдання» вживають у наступних значеннях:

- наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа й таке інше;
- те, що хочуть здійснити;
- мета до якої прагнуть [17, с. 378].

Своєю чергою, сутність слова «мета» на сторінках вказаного фахового джерела розкривається в значенні:

- те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти, ціль;
- заздалегідь намічене завдання, замисел [17, с. 661].

З огляду на що й на сторінках фахової літератури з юриспруденції дані категорії доволі часто вживаються разом, подекуди помилково, підмінюючи сутність однієї іншою. На таке положення справ, наприклад, вказує В.О. Середа, який вважає, що різкого розмежування поняття «мета» та «завдання» на практиці не існує. Нерідко вони вживаються як синоніми. Цілі, на думку науковця, можуть бути реальними (проміжними) й ідеальними (кінцевими), тобто досяжними та недосяжними в планований період. Щоб уникнути розбіжностей між ідеальними та реальними цілями, останні іноді називають завданнями. При визначенні завдань треба враховувати можливість їхньої

реалізації [234, с. 40]. Разом із тим К.І. Хромова під час дослідження сутності поняття та видів завдань органів прокуратури України щодо протидії корупції справедливо зауважує, що, на перший погляд, може скластися враження, що поняття «мета» та «завдання» є синонімами. Однак, підкреслює автор, більш детальний аналіз даних категорій, дослідження позицій окремих з правознавців щодо їх співвідношення свідчить про те, що дані категорії хоча і є взаємопов'язаними, але не тотожні [262, с. 162]. При цьому фактично мета становить собою певну абстрактну модель результатів майбутньої діяльності, яка на практиці фактично не може бути досягнута й виконана в повному обсязі, оскільки відповідна інституція, що функціонує в цьому напрямку має припинити своє існування. Своєю чергою, завданнями буде певна сукупність напрямів відповідної діяльності, реалізація яких і належне здійснення як раз таки й спрямоване на досягнення такої мети.

В академічній літературі з адміністративного права слушно акцентується увага на функціональному взаємозв'язку мети та завдань, які виступають концептуальними орієнтирами та прогнозованими наслідками здійснення публічного управління. Наукова дискусія підтверджує, що ці категорії різняться за рівнем конкретизації очікуваного ефекту. Якщо мета відображає стратегічні, фундаментальні та довгострокові показники діяльності, то завдання спрямовані на розв'язання більш локальних та оперативних питань, що в сукупності забезпечують досягнення загального результату [4, с. 260]. Досліджуючи адміністративно-правові засади діяльності науково-дослідних установ, А.А. Манжула обґрунтовано зазначає, що під метою слід розуміти прогнозований у свідомості суб'єкта результат, який зазвичай має ідеалізований та абстрактний характер, тоді як завдання виступають конкретними етапами роботи, необхідними для досягнення цієї мети. У цьому контексті науковець слушно зауважує, що законодавець при визначенні правового статусу суб'єктів часто уникає формулювання мети їх функціонування, зосереджуючись виключно на завданнях. Автор підкреслює, що мета розкриває телеологічну сутність існування та діяльності суб'єкта, у

той час як завдання конкретизують безпосередній зміст його функціонального призначення та практичних дій [74, с. 56]. Тобто завдання та мета хоч і є доволі взаємопов'язаними категоріями, проте не однаковими, на що у своїх дослідженнях доволі часто ставить акцент значна кількість учених-правознавців.

Так, наприклад, досліджуючи особливості становлення та перспективи розвитку досудового слідства в Україні О.А. Солдатенко вказує на те, що завдання, на відміну від мети як бажаного результату, є вимогою, проблемою, що потребує вирішення. При цьому, зауважує науковець, завдання завжди конкретне, поміж інших елементів містить шукане, невідоме. І якщо визнати метою діяльності певного суб'єкта, наприклад, захист особистості й суспільства, то її розв'язання досягається шляхом вирішення конкретних завдань, покладених на конкретний орган (суд, прокуратуру, поліцію, інший правоохоронний орган). Іншими словами, підсумовує вчена, завдання компетентних суб'єктів у вказаному відношенні виступають як засоби досягнення мети, і це відповідає загальнофілософському постулатові: виконання завдань означає досягнення мети [236, с. 77]. Також обґрунтованою вважаємо позицію Д.К. Катрича, який у межах дослідження теоретико-правовий аспекта мети та завдань Національної поліції України вказує, що «хоча такі поняття як «мета» і «завдання» в етимологічному значенні є практично тотожними, різниця між ними все ж є. Мета – це підсумковий стан, кінцевий результат, заради якого робляться всі дії для його досягнення. Як правило, мета завжди чітко сформульована і має тимчасові рамки – вона може бути короткостроковою, середньостроковою і довгостроковою. Завдання, на думку науковця, – це кожен зі способів і дій, необхідних для досягнення поставленої мети. Завдання можна вважати етапами у просуванні до необхідного результату, оскільки їх виконання або рішення саме до нього і призводить [44, с. 19]. Це додатково підтверджує те, що фактично завдання являють собою сукупність певних напрямів діяльності суб'єкта, 44здійснення

яких наближує його до мети функціонування відповідної сфери суспільних відносин.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що поняття «мета» та «завдання» у правовій науці й практиці хоч і мають спільне спрямування, проте різняться за своїм змістом. Зокрема, мета відображає ідеал, кінцевий результат, до якого прагне суб'єкт, тоді як завдання окреслюють конкретні кроки, етапи чи дії, необхідні для досягнення такої мети. Іншими словами завдання виступають своєрідними орієнтирами на шляху до реалізації визначеної мети, забезпечуючи поступове і послідовне просування до бажаного результату. З урахуванням чого пропонуємо під завданнями післядипломної освіти поліцейських розуміти регламентовану нормативно-правовими приписами сукупність конкретних напрямів діяльності уповноважених державою суб'єктів, реалізація яких спрямована на набуття, оновлення та удосконалення професійних знань, умінь і компетентностей поліцейських, що здійснюються задля досягнення визначеної мети їхньої службової діяльності й забезпечення ефективного функціонування органів і підрозділів Національної поліції України.

У контексті досліджуваного питання слід зазначити, що питанням здійснення післядипломної освіти поліцейських повністю присвячена ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію» [194] й, як свідчить її аналіз, у ній відсутні будь-які згадки про завдання такої діяльності. Фактично у ній наводяться лише різновиди післядипломної освіти, без розкриття їх сутності й змісту, а також фрагментарні згадки про окремі з них, у більшості підвищення кваліфікації поліцейських, що слід розглядати як значний недолік нормативно-правової регламентації даної сфери суспільних відносин. При цьому більш детально дана сфера суспільних відносин регламентована приписами підзаконного нормативно-правового акта – Положенням «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2015 року № 1625. І саме в даному нормативно-правовому акті й указані

конкретні завдання післядипломної освіти поліцейських, до яких віднесено наступні:

1) навчання необхідним знанням і спеціальним навичкам для успішного виконання обов'язків із забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності та інших службових завдань [147]. У цьому випадку мова фактично йде про забезпечення виконання поліцейськими завдань поліції у цілому, якими згідно з приписами ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» є:

- забезпечення публічної безпеки і порядку;
- охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- протидії злочинності;
- надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [194].

Тобто фактично відбувається дублювання законодавчих приписів щодо відтворення завдань Національної поліції в цілому, при цьому не повне, оскільки до уваги не береться завдання щодо «надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги», а замість цього вказується на виконання «інших службових завдань», що на нашу думку робить наведені законодавчі приписи не точними й неповними, а також у цілому обтяжує їх. Ба більше, наведене завдання післядипломної освіти поліцейських сформульовано достатньо не вдало оскільки його зміст може бути зведено до завдання щодо забезпечення виконання завдань у цілому даного правоохоронного органу. Тоді як мова має йти про забезпечення виконання службових обов'язків окремо взятого поліцейського стосовно якого й здійснюється післядипломна освіта. Саме тому вважаємо, що вищенаведене завдання післядипломної освіти має бути сформульовано

наступним чином: «навчання необхідним знанням і спеціальним навичкам для успішного виконання службових обов'язків поліцейського».

2) удосконалення навичок управлінської діяльності, опанування методик навчання та виховання підлеглих, упровадження в практичну діяльність досягнень науки, передових форм і методів роботи, основ наукової організації праці [147]. У цьому випадку взагалі мова йде про здійснення післядипломної освіти окремо взятої категорії поліцейських – керівників. З огляду на що виконання такого завдання післядипломної освіти поліцейських не може бути реалізовано відносно іншої, більшої за своїм складом, категорії поліцейських. З огляду на що таке завдання післядипломної освіти поліцейських має отримати дещо інший зміст з акцентом його належної реалізації до конкретної категорії поліцейських – керівного складу органів і підрозділів Національної поліції. Зокрема вважаємо за доречно сформулювати таке завдання післядипломної освіти поліцейських наступним чином: «забезпечення формування ефективного керівного складу органів і підрозділів Національної поліції». У такому разі будуть враховані всі можливі аспекти виконання даного завдання післядипломної освіти поліцейських, а не тільки як у наведеному випадку окремі його частини як то удосконалення навичок управлінської діяльності, опанування методик навчання та виховання підлеглих тощо.

3) формування професійної самосвідомості працівників поліції, почуття відповідальності за свої дії, розуміння необхідності постійного вдосконалення своєї професійної майстерності з урахуванням специфіки діяльності в конкретних підрозділах поліції [147]. У цьому випадку в цілому йдеться про окрему психологічну категорію – професійну самосвідомість й окремі її компоненти, перелік яких до того ж є неповним. Зокрема, досліджуючи психологічні засади професійного й особистісного становлення керівників органів і підрозділів МВС України Ю.Ю. Бойко-Бузиль вказує на те, що під професійною самосвідомістю, як особистісним утворенням, що належить суб'єкту, можна розглядати як усвідомлення особистістю себе в діяльності

(власних потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтацій, соціальних ролей, мотивів професійної діяльності) та формування власного індивідуального стилю діяльності, що включає уявлення особистості про себе як професіонала і члена професійної спільноти, носія професійної культури; що визначається як пошук і знаходження особистісного сенсу у вибраній, а потім в освоєній професійній діяльності [9, с. 336]. Також доволі влучною у контексті досліджуваного питання вважаємо позицію Л. Ключової, яка зазначає, що професійною самосвідомістю є усвідомлення відповідним працівником норм та етичних правил, мотивів професійної самореалізації, співвіднесення себе з професійним ідеалом, самооцінка та оцінка референтними людьми. При цьому, зауважує науковець, дане поняття вирізняється складністю мотиваційних спонукань, прагненням до самореалізації, системою уявлень про самого себе, свої можливості та перспективи професійного розвитку. До структури професійної самосвідомості учена відносить наступні компоненти:

- усвідомлення професійної моралі;
- усвідомлення себе як суб'єкта професійної діяльності;
- усвідомлення й оцінка відносин, взаємостосунків;
- усвідомлення власного професійного розвитку у часі [46, с. 181].

Не викликає сумніву, що професійна самосвідомість, серед іншого працівників органів і підрозділів Національної поліції, може включати як загальні, так і окремі, специфічні для певного різновиду професій компоненти. З огляду на що вважаємо, що в наведеному вище випадку доволі вдало вказано, що в межах виконання зазначеного завдання післядипломної освіти поліцейських «враховується специфіка діяльності в конкретних підрозділах поліції». Однак у цілому дане завдання післядипломної освіти поліцейських також сформульовано не зовсім вдало, оскільки в ньому вказується як у цілому на професійну самосвідомість працівників поліції, так і на її окремі компоненти (почуття відповідальності за свої дії, розуміння необхідності постійного вдосконалення своєї професійної майстерності тощо), які до того є неповними. З урахуванням чого, вважаємо за доцільне дане завдання

післядипломної освіти поліцейських сформулювати наступним чином: «забезпечення формування професійної самосвідомості працівників поліції з урахуванням специфіки діяльності в конкретних органах і підрозділах Національної поліції». Таке завдання буде враховувати як загальні компоненти професійної самосвідомості працівників усіх без виключення органів і підрозділів Національної поліції, так і специфіку функціонування окремих з них.

4) навчання прийомам та засобам забезпечення особистої безпеки при виконанні службових обов'язків, під час надзвичайних подій і в екстремальних умовах [147]. Дане завдання післядипломної освіти також, на нашу думку, сформульовано не зовсім вдало, оскільки не включає у свій зміст усі можливі варіанти труднощів з якими зустрічаються працівники поліції у межах своєї професійної діяльності. Зокрема, слід вказати на те, що постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 368 було затверджено Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями [161], в якому, наприклад, відсутні згадки про надзвичайні ситуації або події, спричиненні збройною агресією проти нашої держави.

Так само в приписах Кодексу цивільного захисту населення України від 2 жовтня 2012 року при визначенні сутності надзвичайної ситуації та небезпечної події відсутні згадки про такого роду загрози. Зокрема, в п. 24 ч. 1 ст. 2 даного нормативно-правового акта вказано, що надзвичайна ситуація – це обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності. Своєю чергою, під небезпечною

подією законодавець розуміє подію, у тому числі катастрофу, аварію, пожежу, стихійне лихо, епідемію, епізоотію, епіфітотію, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків [49]. Проте на сьогодні як одну з основних небезпек для громадян, у цілому для нашої держави, слід розглядати збройну агресію проти нашої держави, що безумовно має бути врахована й у межах здійснення післядипломної освіти поліцейських.

З огляду на що, вважаємо за доречне при формулюванні наведеного вище завдання післядипломної освіти поліцейських мову вести про обставини, що в цілому ускладнюють оперативну обстановку. Зокрема, як цілком слушно відмічає авторський колектив підручника «Поліцейська діяльність», одна з найважливіших особливостей діяльності Національної поліції України полягає в тому, що така діяльність може відбуватися в обстановці, що швидко змінюється й ускладнюється. При цьому, зауважують науковці, успішне виконання завдань, що раптово виникли, можливе лише за умов максимального використання всіх сил та засобів Національної поліції України, які повинні бути приведені у стан готовності [97, с. 330]. У зв'язку з наявністю таких особливих обставин, серед іншого обумовлених збройною агресією проти нашої держави, може бути введений посилений варіант службової діяльності, яким відповідно до приписів Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10 грудня 2015 року № 1560 є комплекс організаційно-правових, превентивних, профілактичних, оперативних та інших заходів, пов'язаних з особливим режимом виконання службових завдань і залученням значної кількості поліцейських з метою швидкої стабілізації оперативної обстановки, якщо наявними силами й засобами, що безпосередньо залучені до забезпечення публічної безпеки та порядку у повсякденному режимі несення служби, їх виконати неможливо. При цьому умовами введення посиленого варіанта службової діяльності є наступні:

- повідомлення про обставини (події), що можуть призвести чи призвели до загострення оперативної обстановки, можуть створити чи створили загрозу життю (здоров'ю) громадян, їх конституційним правам і свободам;
- виникнення масових заворушень, що супроводжуються обмеженням певних прав і свобод людини;
- виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення особливо важливих об'єктів або окремих місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- учинення терористичних актів;
- виникнення тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що створюють загрозу життю і здоров'ю значної кількості населення;
- спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства;
- введення правового режиму воєнного стану [128].

Усі з наведених вище обставин слід розглядати як такі, що ускладнюють оперативну обстановку. З огляду на що розглянуто вище завдання післядипломної освіти поліцейських, на нашу думку, слід сформулювати наступним чином: «навчання прийомам та засобам забезпечення особистої безпеки при виконанні службових обов'язків, під час виникнення обставин, що ускладнюють оперативну обстановку». Таким чином, будуть враховані всі можливі, серед іншого екстремальні, надзвичайні, небезпечні тощо події, які є і можуть виникнути під час професійної діяльності поліцейського.

5) удосконалення навиків працівників поліції поводження з вогнепальною зброєю, спеціальними засобами та спеціальною технікою, експлуатації транспортних засобів, засобів зв'язку [147]. У змісті даного завдання, серед іншого, йдеться про використання поліцейських заходів примусу, при цьому не враховується один з основних з них – застосування фізичної сили. Зокрема, як зазначено в ч. 1 ст. 42 Закону України «Про

Національну поліцію», поліція під час виконання повноважень, визначених законодавством уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї [194].

Ба більше, розглядаючи дане завдання післядипломної освіти поліцейських, слід підтримати позицію авторів монографічного дослідження «Адміністративно-правові засади професійного навчання поліцейських», на думку яких навряд чи запропонований відомчим нормативно-правовим актом перелік завдань післядипломної освіти поліцейських можна вважати досконалим, адже окремі із завдань післядипломної освіти поліцейських, на нашу думку в ньому не враховані. Це, підкреслюють науковці, перш за все, стосується такого завдання як ознайомлення з сучасними формами і методами діяльності поліції, інформаційно-технічним забезпеченням та можливостями їх використання у професійній діяльності, адже система засобів боротьби із злочинністю не стоїть на місці, активно розвивається, створюються нові інформаційно-технічні засоби [80, с. 97]. Тобто фактично мова йде про включення до змісту даного завдання питань щодо удосконалення навиків поліцейських стосовно застосування сучасних інформаційно-аналітичних засобів, успішне використання яких значно підвищує ефективність їх діяльності.

З урахуванням вищенаведених позицій, вважаємо за необхідне вищенаведене завдання післядипломної освіти поліцейських сформулювати наступним чином: «удосконалення навиків працівників поліції щодо застосування фізичного впливу (сили), поводження з вогнепальною зброєю, спеціальними засобами та спеціальною технікою, інформаційно-аналітичними засобами, експлуатації транспортних засобів, засобів зв'язку». Подібне формулювання вказаного завдання післядипломної освіти поліцейських буде охоплювати як всі можливі варіанти вдосконалення застосування поліцейських заходів примусу, так і інших засобів їх діяльності.

б) формування високої психологічної стійкості працівників поліції, розвиток у них спостережливості, пильності, пам'яті, мислення та інших професійно-психологічних якостей і навичок [147]. У такому випадку знову ж таки наводиться завдання щодо в цілому забезпечення окремо взятого компонента успішної поліцейської діяльності – професійно-психологічних якостей і навичок поліцейського, так і його окремих частин (високої психологічної стійкості, спостережливості, пильності тощо), шляхом визначення їх переліку, до того ж неповного, про що вказує застосування слова «інші». При цьому вважаємо, що при формуванні таких якостей і навичок мають бути враховано як ті, що притаманні в цілому будь-якому поліцейському, так і ті, що знаходять свій прояв і специфіку в межах функціонування окремих органів і підрозділів Національної поліції, адже не викликає сумніву той факт, що вони будуть значно відрізнятися, наприклад, у слідчого й поліцейського офіцера громади. З огляду на що вважаємо, що дане завдання післядипломної освіти поліцейських має бути сформоване наступним чином: «формування високих професійно-психологічних якостей і навичок з урахуванням діяльності в окремих органах і підрозділах Національної поліції». Подібний підхід буде забезпечувати як у цілому формуванню високих професійно-психологічних якостей і навичок поліцейського, так і специфіку функціонування окремого органу і підрозділу Національної поліції.

Отже, як свідчить проведений аналіз, в межах здійснення післядипломної освіти поліцейських, уповноваженими державою суб'єктами реалізується значна кількість завдань, які є тісно взаємопов'язаними й належне виконання яких у цілому забезпечує ефективність поліцейської діяльності. Разом із тим на сьогодні можна стверджувати, що такі завдання не отримали свого належного законодавчого закріплення, що безумовно має негативний вплив як у цілому на здійсненні післядипломної освіти поліцейських, так і її окремих різновидів. З огляду на що вважаємо, що, по-перше, такі завдання післядипломної освіти мають знайти свою об'єктивізацію в окремій частині

ст. 75 (Післядипломна освіта поліцейських) Закону України «Про Національну поліцію». По-друге, їх зміст і сутність має бути удосконалена наступним шляхом: «Основними завданнями післядипломної освіти є:

- навчання необхідним знанням і спеціальним навичкам для успішного виконання службових обов'язків поліцейського;
- забезпечення формування ефективного керівного складу органів і підрозділів Національної поліції;
- забезпечення формування професійної самосвідомості працівників поліції з урахуванням специфіки діяльності в конкретних органах і підрозділах Національної поліції;
- навчання прийомам та засобам забезпечення особистої безпеки при виконанні службових обов'язків, під час виникнення обставин, що ускладнюють оперативну обстановку;
- удосконалення навиків працівників поліції щодо застосування фізичного впливу (сили), поводження з вогнепальною зброєю, спеціальними засобами та спеціальною технікою, інформаційно-аналітичними засобами, експлуатації транспортних засобів, засобів зв'язку;
- формування високих професійно-психологічних якостей і навичок з урахуванням діяльності в окремих органах і підрозділах Національної поліції.»

1.3. Правові засади післядипломної освіти поліцейських

Значення післядипломної освіти поліцейських виходить далеко за межі удосконалення професійних навичок окремих працівників. Вона стає необхідною умовою для забезпечення ефективної діяльності усієї правоохоронної системи, підвищення рівня довіри суспільства до органів і підрозділів Національної поліції та утвердження верховенства права. У

сучасних реаліях, коли зміни у законодавстві відбуваються динамічно, а суспільство очікує від поліції сучасних знань, етики й відкритості, післядипломна освіта стає механізмом, що дає змогу реагувати на нові виклики, вивчати кращі міжнародні практики та впроваджувати інновації у повсякденну службову діяльність. Правові засади післядипломної освіти поліцейських формують чіткі орієнтири для розробки відповідних програм, визначають вимоги до організації навчання, його доступності й ефективності. Такі засади забезпечують гарантії рівних можливостей для усіх поліцейських, сприяють дотриманню професійних стандартів і підтримці етичних принципів. У результаті післядипломна освіта поліцейських стає не просто обов'язковим етапом, а важливим інструментом розвитку кадрового потенціалу органів і підрозділів Національної поліції, підвищення авторитету правоохоронних інституцій у цілому, а також їх здатності забезпечувати безпеку людини та громадянина у демократичному суспільстві. Саме тому вказані правові засади слід розглядати як невіддільну частину механізму адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських.

Говорячи про такі правові засади слід зазначити, що на сторінках фахової літератури у цілому сутність даної категорії, використовуючи її стосовно функціонування відповідної сфери суспільних відносин, розкривають по-різному. Зокрема, як зауважує М.В. Коваль, єдиного підходу до розуміння змісту та правової природи поняття «адміністративно-правові засади» в наукових та правових джерелах дотепер не сформовано, сам термін у сучасній правовій науці використовується у декількох змістовних значеннях:

- сукупність закріплених у нормах адміністративного права параметрів (характеристик);
- сукупність адміністративно-правових норм;
- засіб включення органу влади до сфери права та умова легітимізації його діяльності;
- вихідні принципи та положення;

- правова основа визначення та закріплення правового статусу [47, с. 159].

При цьому проаналізувавши такі позиції В.Б. Пчелін на сторінках монографічного дослідження «Організація адміністративного судочинства України: правові засади» дійшов справедливого, на нашу думку, висновку стосовно того, що на сьогодні можна назвати як мінімум два підходи до розуміння сутності даної категорії. Так, ширший підхід до її розуміння передбачає включення до змісту даної категорії як основ нормативно-правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин, так й інші їх структурні елементи (систему суб'єктів, основи їх правового статусу тощо). У другому ж випадку мова йде про вузьке розуміння правових засад як виключно нормативних основ, відповідно до яких відбувається певна діяльність. При цьому вчений наголошує на тому, що такий підхід до розуміння «правових засад» є найбільш поширеним у правовій науці [227, с. 108; 223, с. 53–64]. З такою позицією слід погодитися, з огляду на проведений аналіз позицій учених-правознавців з цього приводу.

Так, наприклад, досліджуючи сутність і зміст категорії «адміністративно-правові засади» Д.Г. Заброда вказує на те, що правовими засадами фактично є сукупність закріплених у нормах права параметрів (характеристик) суспільного явища та правовідносин, що потребують урегулювання за допомогою правових засобів [32, с. 49]. У дослідженні, присвяченому адміністративно-правовим засадам здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні В.О. Невядовський звертає увагу на те, що правові засади – це система нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на врегулювання та упорядкування суспільних відносин, що виникають під час діяльності уповноважених суб'єктів контролю за якістю вищої освіти, а також встановлюють юридичний зміст, форми, порядок реалізації та інші практичні аспекти даного різновиду контрольної діяльності [90, с. 78–79]. М.М. Мазепа вважає, що правові засади – це система нормативно-правового забезпечення правоохоронної діяльності, яку складає

сукупність законів та підзаконних нормативних актів, що створюють правове поле для її належної організації та функціонування. При цьому, на думку науковця, така структурна система нормативно-правового регулювання правоохоронної діяльності характеризується ієрархічним поєднанням його елементів, котра є необхідним, закономірним зв'язком цієї системи [73, с. 8]. З позиції О.О. Пунди під правовими засадами слід розуміти правову основу, джерело, на ґрунті якого будуються різні види діяльності, що стосуються використання науково-технічних засобів як у боротьбі зі злочинністю загалом, так і в кримінальному судочинстві зокрема [219, с. 13]. Тобто у цілому вчені-правознавці одностайні у своїх позиціях щодо визначення правових засад як сукупності нормативно-правових актів (норм, що в них об'єктивізовано), на основі яких функціонують відповідні суспільні відносини. Певні відмінності у таких позиціях можуть прослідковуватися у зв'язку зі специфікою суспільних відносин, що піддаються дослідженню, а також в контексті визначення окремих з нормативно-правових актів, які в сукупності й утворюють їх правові засади.

З огляду на що, говорячи про правові засади післядипломної освіти поліцейських на увазі слід мати сукупність певних нормативно-правових актів, що визначають як у цілому здійснення такої діяльності, відповідних їй різновидів, так і реалізацію окремих її напрямів. У цілому слід вказати на доволі значну кількість таких нормативно-правових актів, що вимагає від нас обрання певного критерію, з урахуванням якого вони мають бути дослідження. І як такий критерій вважаємо за необхідне обрати юридичну силу окремо взятого з таких нормативно-правових актів, а також напрям його нормативно-правової регламентації стосовно досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, на сторінках юридичної енциклопедичної літератури наголошують на тому, що юридична сила – це основна властивість правових актів діяти та породжувати правові наслідки, що знаходить свій прояв у виникненні, зміні, припиненні відповідних правовідносин. Юридична сила, підкреслюють науковці, має два аспекти: співвідношення правових актів між

собою й обов'язковість до виконання. Зі співвідношенням встановлюється ієрархія, тобто система підпорядкованості правових актів. Це означає, що кожний акт займає своє місце в загальній системі правових актів [269, с. 476]. При цьому, зауважує В.М. Кравчук, вища юридична сила – це відносна, а не абсолютна категорія. Актами вищої юридичної сили можуть бути Конституція України стосовно законів, закони – стосовно указів Президента України, постанови Уряду – стосовно актів голів місцевих державних адміністрацій і так далі [64, с. 117]. З огляду на що проаналізуємо правові засади післядипломної освіти поліцейських з урахуванням юридичної сили окремого нормативно-правового акта, що утворюють їх, від акта з найвищою до акта з найменшою юридичною силою, в окремих випадках, вказавши про напрям його нормативно-правової регламентації.

Так, Конституція України від 28 червня 1996 року [61], будучи Основним Законом України й нормативно-правовим актом найвищої юридичної сили не має безпосередніх згадок як у цілому про професійне навчання поліцейських, так і природно про здійснення їх післядипломної освіти. Разом із тим у приписах Основного Закону України міститься ряд основоположних положень, що регламентують досліджувану сферу суспільних відносин у загальному вигляді, як то, наприклад, закріплюються загальноправові принципи, що були дослідженні нами в попередньому підрозділі представленого наукового дослідження. Окрім цього в загальному вигляді регламентовано правовий статус ключових суб'єктів даних суспільних відносин, які в сукупності утворюють їх інституційний компонент, важливість якого породжує необхідність здійснення його дослідження в межах окремого підрозділу представленої наукової праці. Також, враховуючи те, що згідно з приписами ст. 8 даного нормативно-правового акта, в частині того, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України й повинні відповідати їй [61], він є правовою основою для прийняття решти законодавства, що визначає правові засади післядипломної освіти поліцейських.

Наступну групу досліджуваних нормативно-правових актів утворюють міжнародні договори України, якими відповідно до приписів Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року є укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування (договір, угода, конвенція, пакт, протокол тощо) [188]. При цьому, враховуючи напрям нормативно-правової регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин, міжнародні договори України, що закріплюють правові засади її функціонування, можуть бути розподілені у дві групи.

Так, до першої групи міжнародних договорів України слід віднести ті, що на кшталт Основного Закону України визначають загальні правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських. Як приклад такого роду міжнародних договорів України слід назвати наступні: Загальна декларація з прав людини від 10 грудня 1948 року [33], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [57], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [81], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року [82]; Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року [249] тощо.

До другої групи міжнародних договорів України слід віднести ті, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських за окремими напрямами. Прикладом такого роду міжнародних договорів України можуть служити наступні: Конвенція з подолання дискримінації в освіті від 14 грудня 1960 року [54]; Конвенція про визнання кваліфікації з вищої освіти в європейському регіоні від 11 квітня 1997 року [55]; Конвенція про визнання навчання, дипломів і ступенів у вищій освіті в державах, що належать до Європейського регіону від 21 грудня 1979 року [56]; Конвенція

про технічну та професійну освіту від 10 листопада 1989 року [58]; Рекомендація щодо визнання курсів навчання та кваліфікацій у вищій освіті від 13 листопада 1993 року [229]; Глобальна конвенція про визнання кваліфікації вищої освіти від 25 листопада 2019 року [22]; тощо.

Наступну групу нормативно-правових актів, що визначають правові засади післядипломної освіти утворені численними законами України. При цьому, в першу чергу, слід вказати на акти спеціального законодавства, що безпосередньо стосуються питань здійснення післядипломної освіти поліцейських. Зокрема, мову слід вести про Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, в якому, як зазначалося раніше, окрема норма (ст. 75) повністю присвячена питанням післядипломної освіти поліцейських. Також слід вказати на те, що в ст. 72 даного нормативно-правового акта вказано на те, що післядипломна освіта поліцейських є однією з основних частин їх професійного навчання [194]. У цьому ж контексті слід вказати на приписи Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, ст. 60 якого також повністю присвячена загальним питанням післядипломної освіти [103]. У цьому ж контексті слід зазначити на закони України, які в цілому стосуються питань здобуття особою освіти: Закон України «Про професійну освіту» від 21 серпня 2025 року [208]; Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 6 червня 2019 року [214]; Закон України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» від 20 листопада 2012 року [216] тощо.

Окремою групою законів України регламентовано визначено основи функціонування інституційного компонента досліджуваної сфери суспільних відносин, тобто правовий статус їх провідних суб'єктів, як то, наприклад: Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року [186]; Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року [218]; Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року [209]; Закон України «Про комітети Верховної Ради

України» від 4 квітня 1995 року [187]; тощо. Також слід вказати на закони України, що закріплюють правові засади післядипломної освіти поліцейських, що регламентують питання забезпечення даної сфери суспільних відносин по найрізноманітнішим напрямам, як то, наприклад, фінансове, матеріально-технічне, кадрове, інформаційне тощо забезпечення. Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть слугувати наступні: Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» від 4 червня 2024 року [120]; Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 року [192]; Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року [118]; Закон України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» від 3 грудня 2025 року [114]; тощо.

Наступна група нормативно-правових актів, що визначають правові засади післядипломної освіти поліцейських буде значно відрізнятися від розглянутих вище й власне може бути представлена як окремо функціонуюча система нормативно-правової регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, досліджуючи особливості перегляду адміністративних актів органів внутрішніх справ В.Б. Пчелін цілком слушно підкреслює той факт, що підзаконний рівень нормативно-правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин дозволяє в більш оперативний спосіб, аніж закони України визначати компетенцію різних органів управління, права й обов'язки їх посадових осіб [224, с. 18]. При цьому слід зазначити й на те, що такі нормативно-правові акти також будуть відрізнятися юридичною силою окремого з них, що буде залежати від суб'єкта їх прийняття.

З огляду на що, в першу чергу, слід вказати на акти Президента України, який відповідно до приписів ст. 106 Конституції України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України [61]. При цьому слід зазначити на те, що не всі акти Президента України мають нормативний характер, тобто наслідком своєї реалізації виникнення, зміну та припинення функціонування відповідної сфери суспільних відносин, серед іншого,

пов'язаних зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських. Зокрема, як впливає з аналізу Положення «Про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України», затвердженого указом Президента України від 15 листопада 2006 року № 970/2006 указами Президента України оформлюються рішення, видані на основі та на виконання Конституції і законів України, якщо хоча б одне з положень рішення розраховано на постійну або багаторазову дію (має нормативний характер) або належить до таких, що оформляються указами Президента України згідно із законодавством. Своєю чергою розпорядженнями Президента України рішення Президента України, що мають організаційно-розпорядчий характер, як то, наприклад: проведення переговорів, розв'язання кадрових і оперативних питань, надання доручень тощо [204]. З урахуванням чого визначимо лише ті акти Президента України, які мають нормативно-правовий характер, закріплюючи при цьому правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських.

Так, значна кількість нормативно-правових актів Президента України закріплює правові засади функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин в частині їх вдосконалення та розвитку. Прикладом такого роду нормативно-правових актів Президента України можуть служити наступні: указ Президента України від 18 жовтня 2001 року № 992/2001, яким затверджено Національну програму правової освіти населення [195]; указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002, яким затверджено Національну доктрину розвитку освіти [193]; указ Президента України «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» від 8 листопада 2019 року № 837/2019 [197]; указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013, яким затверджено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [196]; указ Президента України «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти» від 30 березня 2021 року № 130/2021 [206] тощо.

Також слід вказати на групу нормативно-правових актів Президента України, що закріплює правові засади здійснення післядипломної освіти

поліцейських і спрямована на регламентацію інституційної частини функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, серед іншого визначення як у цілому, так і окремих компонентів правового статусу їх суб'єктів. Як приклад такого роду нормативно-правових актів Президента України наведемо наступні: указ Президента України «Про деякі питання підтримки розвитку освіти, науки та спорту» від 2 червня 2021 року № 223/2021, яким затверджено Положення «Про Раду Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту» [116]; указ Президента України «Про надання статусу національного Університету внутрішніх справ» від 2 березня 2001 року № 125/2001 [191]; указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення діяльності органів освіти» від 10 жовтня 1995 року № 942/95 [185]; указ Президента України «Про символіку Національної поліції України» від 9 грудня 2015 року № 693/2015 [210]; указ Президента України «Про День Національної поліції України» від 9 грудня 2015 року № 693/2015 [113]; указ Президента України від 9 грудня 2015 року № 691/2015, яким затверджено Перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях [202]; тощо.

Наступним суб'єктом прийняття підзаконних нормативно-правових актів, що закріплюють правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських в Україні є Кабінет Міністрів України, який відповідно до ст. 117 Конституції України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання [61]. При цьому, так само як і акти Президента України, не всі акти Кабінету Міністрів України мають нормативно-правовий характер, а отже не мають властивостей, спрямованих на виникнення, зміну й припинення досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, як впливає з аналізу ст. 49 (Акти Кабінету Міністрів України) Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру видаються у формі постанов Кабінету Міністрів України. Своєю чергою, акти Кабінету Міністрів України з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань видаються у

формі розпоряджень Кабінету Міністрів України [186]. А тому, так само як і в розглянутому вище випадку, наведемо лише ті акти Кабінету Міністрів України, що мають нормативно-правовий характер, унаслідок реалізації яких закріплюються правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських.

Зокрема, мову слід вести про нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, які закріплюють правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських у загальному вигляді, серед іншого стосуються у цілому питань функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Прикладом такого роду нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України можуть служити наступні: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187, якою затверджено Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності [129]; постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 20254 року № 872, якою затверджено Положення «Про Єдину державну електронну базу з питань освіти» [117]; постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635, якою затверджено Порядок організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти [164]; постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579, якою затверджено Порядок реалізації права на академічну мобільність [171]; постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341, якою затверджено Національну рамку кваліфікацій [131]; тощо.

Значною кількістю нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України визначено основи функціонування інституційної частини досліджуваної сфери суспільних відносин, серед іншого визначено як у цілому, так й окремі компоненти правового статусу їх провідних суб'єктів, як то, наприклад: постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, якою затверджено Положення «Про Національну поліцію» [143]; постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної поліції України» від 2 вересня 2015 року № 641 [213]; постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878, якою затверджено Положення «Про

Міністерство внутрішніх справ України» [139]; постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630, якою затверджено Положення «Про Міністерство освіти і науки України» № [142]; постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 15 квітня 2015 року № 244, якою затверджено Статут Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти [212]; постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 року № 1134, якою затверджено нормативи чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності [134]; постанова Кабінету Міністрів України «Про однострій поліцейських» від 30 вересня 2015 року № 823, якою затверджено опис і зразки предметів однострою поліцейських [198]; постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 року № 1109, якою затверджено Перелік кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників [91]; тощо.

Також слід вказати на нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, що визначають правові засади забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин по найрізноманітнішим напрямом, як то фінансове, матеріально-технічне, інформаційне, кадрове тощо забезпечення. Яскравим прикладом такого роду нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України можуть служити наступні: постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2017 року № 261, якою затверджено Порядок відшкодування особами витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України [157]; постанова Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2025 року № 1190, якою затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підвищення

кваліфікації фахівців окремих галузей економіки та працівників бюджетної сфери [155]; постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2013 року № 346, якою затверджено Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта [130]; постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346, якою затверджено Порядок надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам [162]; постанова Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11 листопада 2015 року № 988 [111]; постанова Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських, відряджених до державних органів, установ та організацій» від 4 листопада 2015 року № 910 [112]; тощо.

Окремою групою нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України визначено правові засади здійснення відповідних напрямів поліцейської діяльності, що опановуються й вдосконалюються в межах здійснення післядипломної освіти поліцейських. Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть служити наступні: постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456, якою затверджено Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану [166]; постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1455, якою затверджено Порядок встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан [158]; постанова Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 року № 833, якою затверджено Порядок функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки

дорожнього руху в автоматичному режимі [217]; постанова Кабінету Міністрів України «Питання забезпечення охорони об'єктів державної та інших форм власності» від 11 листопада 2015 року № 937, якою затверджено Перелік об'єктів державної та інших форм власності, охорона нерухомого майна яких здійснюється виключно органами поліції охорони на договірних засадах [93]; постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року № 658, якою затверджено Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі [154]; постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388, якою затверджено Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів [159]; постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1103, якою затверджено Порядок направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду [163]; постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1086, якою затверджено Порядок тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення [172]; постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 року № 1102, якою затверджено Порядок тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання [173]; постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 року № 706, якою затверджено Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії [205]; тощо.

Наступним суб'єктом, який приймаючи відповідні підзаконні нормативно-правові акти, визначає правові засади здійснення післядипломної

освіти поліцейських є Міністерство внутрішніх справ України (далі – МВС України). Зокрема, як встановлено в ч. 7 Закону України «Про Національну поліцію», порядок організації післядипломної освіти поліцейських установлює МВС України з урахуванням положень іншого законодавства [194]. Так, наказом МВС України від 24 грудня 2015 року № 1625, затверджено Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», що визначає організаційно-правові засади організації післядипломної освіти працівників Національної поліції України, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів, фахівців та робітничих кадрів [147].

При цьому рядом нормативно-правових актів МВС України визначено правові засади функціонування інституційного компонента досліджуваної сфери суспільних відносин, як то, наприклад: наказом МВС України від 14 лютого 2008 року № 62, яким затверджено Положення «Про вищі навчальні заклади МВС» [138]; наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429, яким затверджено статут Харківського Національного університету внутрішніх справ [244]; наказ МВС України від 17 листопада 2010 року № 555, яким затверджено статут Національної академії внутрішніх справ [241]; наказом МВС України від 13 лютого 2020 року № 123 затверджено професійні, освітні і кваліфікаційні вимоги, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [176]; наказом МВС України від 23 жовтня 2024 року № 718, затверджено Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів і слухачів, які навчаються в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України [156]; наказом МВС України від 17 січня 2023 року № 21, затверджено нормативи чисельності курсантів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів), які навчаються за державним замовленням у закладах вищої освіти із специфічними умовами

навчання, що належать до сфери управління МВС, на одну посаду науково-педагогічного працівника [133]; тощо.

Рядом нормативно-правових актів МВС України регламентовано окремі напрями здійснення післядипломної освіти поліцейських, як то, наприклад: наказ МВС України від 18 вересня 2024 року № 634, яким затверджено Порядку проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України [170]; наказ МВС України від 1 жовтня 2024 року № 663, яким затверджено Інструкцію з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти [125]; наказ МВС України від 26 січня 2016 року № 50, яким затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [150]; наказ МВС України від 18 лютого 2016 року № 105, яким затверджено Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції [146]; наказ МВС України від 16 березня 2015 року № 276, яким затверджено Положення про організацію курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби [144]; наказ МВС України від 14 лютого 2008 року № 69, яким затверджено Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України [145]; тощо.

Значною кількістю нормативно-правових актів МВС України визначено правові засади діяльності поліції по окремим напрямам, які підлягають вдосконаленню в межах здійснення післядипломної освіти поліцейських. Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть бути наступні: наказ МВС України від 7 листопада 2015 року № 1395, яким затверджено Інструкцію з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі [127]; наказ МВС України від 6 листопада 2015 року № 1376, яким затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про

адміністративні правопорушення в органах поліції [126]; наказ МВС України від 27 квітня 2020 року № 357, яким затверджено Інструкцію з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України [124]; наказ МВС України від 8 лютого 2019 року № 100, яким затверджено Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події [153]; тощо.

Наприкінці слід вказати на нормативно-правові акти МВС України, які визначають правові засади забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських за відповідними напрямками, як то кадрове, фінансове, медичне, психологічне, інформаційне, матеріально-технічне тощо забезпечення. Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть служити наступні: наказ МВС України від 6 лютого 2019 року № 88, яким затверджено Порядок організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [165]; наказ МВС України від 15 квітня 2016 року № 315, яким затверджено Порядок добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України [160]; наказ МВС України «Про заохочення в Національній поліції України» від 25 квітня 2019 року № 317 [119]; тощо.

Говорячи про правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських слід вказати на те, що окрім норм спеціального закону України (Закону України «Про Національну поліцію» [194]), досліджувана сфера суспільних відносин регламентована й нормами загального законодавства з питань освіти. Зокрема, як зазначено в ч. 1 ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію», післядипломна освіта поліцейських здійснюється на

загальних засадах, визначених Законом України «Про вищу освіту» [103], з урахуванням особливостей, визначених цим Законом [194]. Враховуючи такі законодавчі приписи слід вказати й на ряд підзаконних нормативно-правових актів, якими деталізовано питання здобуття особою освіти, серед іншого здійснення післядипломної освіти поліцейськими, які приймаються одним з провідних суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин – Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України).

Зокрема, нормативно-правовими актами МОН України визначено особливості підготовки працівників поліції в межах певної спеціальності, що затверджено відповідним стандартом вищої освіти. Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть бути наступні: наказ МОН України від 20 липня 2022 року № 644, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [179]; наказ МОН України від 4 жовтня 2018 року № 1074, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 125 «Кібербезпека» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [180]; наказ МОН України від 30 квітня 2020 року № 578, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [109]; наказ МОН України від 24 квітня 2018 року № 565, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [177]; наказ МОН України від 12 грудня 2018 року № 578, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 126 «Інформаційні системи і технології» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [181]; наказ МОН України від 19 листопада 2018 року № 1260, яким затверджено стандарт вищої освіти зі спеціальності 125 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [178]; тощо.

Також слід вказати на нормативно-правові акти МОН України, що визначають правовий статус провідних суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин, тобто фактично вказують на правові засади функціонування їхнього інституційного компонента. Як приклад таких

нормативно-правових актів слід навести наступні: наказ МОН України від 14 січня 2016 року № 910, яким затверджено Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам [169]; наказ МОН України від 7 лютого 2024 року № 134, яким затверджено Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, та надання їм академічної відпустки [151]; наказ МОН України від 30 жовтня 2013 року № 1518, яким затверджено Вимоги до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями [121]; наказ МОН України від 10 лютого 2025 року № 168, яким затверджено Порядок прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році [168]; наказ МОН України від 1 березня 2021 року № 271, яким затверджено Порядок прийому для здобуття вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти осіб, які проживають на територіях, де неможливо забезпечити виконання стандартів освіти України та/або стабільний освітній процес [167]; тощо.

Наприкінці слід вказати на нормативно-правові акти МОН України, що закріплюють правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських з найрізноманітніших питань, як то, наприклад: наказ МОН України від 16 лютого 2021 року № 204, яким затверджено Положення «Про Реєстр суб'єктів освітньої діяльності Єдиної державної електронної бази з питань освіти» [98]; наказ МОН України «Про деякі особливості набуття та поновлення статусу здобувача освіти» від 24 червня 2024 року № 910 [115]; наказ МОН України «Про затвердження форм документів з підготовки фахівців у закладах вищої (фахової передвищої) освіти» від 21 червня 2023 року № 775 [183]; наказ МОН України від 1 лютого 2021 року № 128, яким затверджено Вимоги до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм [122]; наказ МОН України «Про визнання освітніх програм першого (бакалаврського), другого

(магістерського) рівнів вищої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» такими, що акредитовані на підставі чинних сертифікатів про акредитацію спеціальностей» від 30 жовтня 2017 року № 1432 [102]; наказ МОН України від 15 травня 2024 року № 686, яким затверджено Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [137]; тощо.

Отже, як впливає з аналізу вищенаведеного матеріалу, на сьогодні можна назвати доволі значну кількість нормативно-правових актів, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських, з огляду на що вони були розглянуті нами з урахуванням декількох критеріїв. По-перше, слід вказати на те, що такі нормативно-правові акти будуть різнитися залежно від своєї юридичної сили й у такому разі можуть бути представлені наступним чином: Конституція України, міжнародні договори України, закони України, нормативно-правові акти підзаконного законодавства. По-друге, слід вказати на те, що нормативно-правові акти, що закріплюють правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських приймаються численними суб'єктами, як то: Верховна Рада України, Президент України; Кабінет Міністрів України, МВС України і МОН України. Наприкінці, по-третє, такі нормативно-правові акти можуть регламентувати як загальні питання здійснення післядипломної освіти поліцейських, так і вказувати на правові засади окремих напрямів функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, як то: закріплювати правовий статус їх суб'єктів; регламентувати окремі напрями їх забезпечення; визначати напрями поліцейської діяльності, які мають бути вдосконаленні; регламентувати напрями розвитку післядипломної освіти поліцейських; тощо. З урахуванням чого пропонуємо під правовими засадами післядипломної освіти поліцейських розуміти сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, прийнятих уповноваженими державою суб'єктами, які регламентують загальні та спеціальні питання організації, забезпечення, функціонування та вдосконалення післядипломної освіти поліцейських, а також особливості

підготовки та діяльності поліцейських відповідно до вимог сучасного законодавства та потреб суспільства.

Висновок до розділу 1

Дослідження загальної характеристики післядипломної освіти поліцейських сприяло отриманню наступних висновків.

Наголошено, що категорія адміністративно-правове регулювання є комплексною й має багатогранний характер, що обумовлено тим, що воно здійснюється завдяки діяльності доволі значної кількості уповноважених на це державою суб'єктів, унаслідок чого відбувається вплив на найрізноманітніші суспільні відносини. Здійснено аналіз позицій учених-правознавців стосовно розуміння сутності категорії «адміністративно-правове регулювання». Доведено, що як одну з провідних особливостей адміністративно-правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин, зокрема досліджуваної, слід розглядати вставлених законодавством суб'єктів уповноважених його здійснювати. На підставі чого сформовано авторське бачення й загальне розуміння сутності адміністративно-правового регулювання як цілеспрямовану, комплексну діяльність уповноважених державою суб'єктів щодо реалізації приписів адміністративно-правових норм унаслідок чого відповідні суспільні відносини зазнають владний вплив.

Констатовано, що об'єктом адміністративно-правового регулювання в досліджуваному випадку буде сукупність суспільних відносин, які виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських.

Обґрунтовано концепцію післядипломної освіти поліцейських як специфічного об'єкта адміністративно-правового регулювання, що має дуалістичний характер, оскільки одночасно виступає інструментом реалізації

суб'єктивного права особи на професійний розвиток та засобом забезпечення публічного інтересу держави у формуванні високоякісного кадрового корпусу Національної поліції України.

Визначено, що післядипломна освіта поліцейських як правовий інститут розглядається в якості: 1) правового інструменту управління кадрами в системі Національної поліції України; 2) проактивної державної послуга, що надається поліцейському для підтримання його належного кваліфікаційного рівня; 3) внутрішнього моніторингу, що здійснюється органами управління МВС України знань та вмінь поліцейських через їх цифрові профілі з метою вчасного виявлення прогалин в знаннях останніх та автоматичного корегування індивідуальної освітньої траєкторії в рамках післядипломного навчання; 4) публічно-правових відносин в рамках внутрішньо організаційної адміністративної діяльності МВС України та Національної поліції України; 5) як загальнообов'язкову складову проходження служби в Національній поліції України тощо.

Доведено, що особливості досліджуваної сфери суспільних відносин обумовлюють й доволі значну кількість принципів, на основі яких вона побудована. Серед таких особливостей названо те, що принципи здійснення післядипломної освіти поліцейських: будуть мати як загальний характер, так і обумовлені окремими напрямками діяльності органів і підрозділів Національної поліції; будуть обумовлені як загальними аспектами, що мають місце у сфері здобуття особою освіти, здійсненням її підготовки по окремому напрямку, так і можуть бути названі з огляду на здобуття освіти власне поліцейським або ж у цілому здійсненням підготовки правоохоронців щодо виконання певних завдань у відповідній сфері суспільних відносин; тощо. З урахуванням чого здійснено наукову класифікацію принципів післядипломної освіти поліцейських, унаслідок чого вони розподілені у відповідні видові групи залежно від сфери їх поширення.

Сформульовано авторське бачення завдань післядипломної освіти поліцейських, що розглядаються як регламентована нормативно-правовими

приписами сукупність конкретних напрямів діяльності уповноважених державою суб'єктів, реалізація яких спрямована на набуття, оновлення та удосконалення професійних знань, умінь і компетентностей працівників поліції; обґрунтовано, що виконання цих завдань здійснюється задля досягнення визначеної мети їхньої службової діяльності та забезпечення ефективного й оперативного функціонування органів і підрозділів Національної поліції України в сучасних умовах.

Встановлено, що на сьогодні здійснення післядипломної освіти поліцейських регламентовано значною кількістю нормативно-правових актів, з огляду на що їх аналіз здійснено з урахуванням юридичної сили окремого з них, а також напряму нормативно-правової регламентації стосовно досліджуваної сфери суспільних відносин. Підкреслено значущість Основного Закону України в контексті визначення правових засад здійснення післядипломної освіти поліцейських. Обґрунтовано, що міжнародні договори України, що закріплюють правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських доречно розподілити у дві групи: міжнародні договори України, що визначають загальні питання післядипломної освіти та ті, що регламентують окремі напрями її здійснення. Здійснено аналіз законів України, що визначають правові засади післядипломної освіти поліцейських, на основі чого їх розподілено у відповідні групи залежно від напряму нормативно-правової регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин.

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

2.1. Види післядипломної освіти поліцейських

З урахуванням нових викликів і тенденцій у суспільстві, питання ефективної організації та вдосконалення післядипломної освіти поліцейських набуває особливої актуальності та потребує ґрунтовного наукового аналізу. Сучасне соціальне середовище, що постійно змінюється під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації, а також виникнення нових форм злочинності, вимагає від працівників органів і підрозділів Національної поліції не лише базових професійних знань, а й постійного оновлення компетентностей, адаптації до нових стандартів діяльності та правових норм. Саме тому післядипломна освіта поліцейських виступає ключовим елементом підтримки професійної мобільності, формування нових навичок та розширення кругозору, що дозволяє ефективно реагувати на нові виклики безпеці в державі.

При цьому післядипломна освіта поліцейських, будучи однією з основних частин їх професійного навчання, сама по собі може бути представлена як комплексне, цілісне явище, що містить найрізноманітніші структурні елементи, які можна розглядати як її окремі різновиди, наявність яких обумовлена значною кількістю факторів, як то, наприклад: суб'єкти, які забезпечують реалізацію післядипломної освіти; категорія поліцейських відносно яких здійснюється післядипломна освіта; спрямування її реалізації; мета здійснення; тощо. Визначення сутності, значення й особливостей таких різновидів післядипломної освіти поліцейських без сумніву буде сприяти поглибленому пізнанню даної правової інституції в цілому. Ба більше, це дозволить не лише теоретично осмислити структуру та функції

післядипломної освіти, а й виявити недоліки й слабкі місця у процесі її організації та реалізації як з позиції функціонування її теоретичної моделі, так і практичної реалізації. Ось чому на окрему увагу заслуговує питання стосовно визначення сутності й особливостей видів післядипломної освіти поліцейських як одного з провідних аспектів адміністративно-правового забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Ґрунтовне вивчення цієї проблематики є важливим не лише для подальшого розвитку наукової думки у галузі адміністративного права, а й для практичного вдосконалення системи професійного навчання поліцейських у цілому, що у кінцевому результаті сприятиме підвищенню ефективності діяльності правоохоронних органів, забезпеченню громадської безпеки та правопорядку в Україні.

Так, говорячи про окремі види післядипломної освіти поліцейських, варто зазначити на те, що основні з них указані в ч. 1 ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до якої така освіта складається з:

- 1) спеціалізації;
- 2) перепідготовки;
- 3) підвищення кваліфікації;
- 4) стажування [194].

При цьому, як ми відмічали раніше, законодавець доволі не послідовно вказує на дані різновиди післядипломної освіти поліцейських, приділяючи більше увагу питанням підвищення їх кваліфікації, фрагментарно спеціалізації та перепідготовки, а про будь-які аспекти стажування взагалі не вказує. Більш детально дані питання регламентовані на підзаконному нормативно-правовому рівні регулювання даної сфери суспільних відносин. Зокрема, сутність даних різновидів післядипломної освіти поліцейських розкрито в приписах Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції», затвердженого наказом МВС України від 24 грудня 2015 року № 1625 (далі – наказ МВС України № 1625), яке визначає організаційно-правові засади організації післядипломної освіти працівників

органів і підрозділів Національної поліції України, які проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів, фахівців і робітничих кадрів [147]. З урахуванням чого визначимо сутність і особливості наведених вище видів післядипломної освіти поліцейських.

Разом із тим, у першу чергу, вважаємо за необхідне вказати на те, що всі з наведених вище різновидів післядипломної освіти поліцейських можуть бути реалізовані в межах окремої форми їх навчання або ж їх органічному поєднанні. Зокрема, відповідно до приписів вищенаведеного нормативно-правового акта, формами навчання є: очна (денна, вечірня); заочна (дистанційна) [147]. Такі підзаконні приписи не поновною мірою відповідають приписам Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, оскільки в них фактично вказано про частини інституційної форми здобуття вищої освіти, якими, серед іншого, є очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна [103]. Тобто на відміну від приписів відомчого нормативно-правового акта, вищенаведений розрізняє такі форми навчання як заочна та дистанційна. При цьому під очною формою навчання законодавець розуміє спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять та практичної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року. Своєю чергою, заочною формою навчання є спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти шляхом поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного опанування освітньою програмою в період між ними. Наприкінці, дистанційна форма – це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [103]. Тобто фактично мова йде про те, що можна виокремити відповідні різновиди післядипломної освіти поліцейських залежно від форми навчання на: очну

(денну, вечірню), заочну, а також дистанційну форми навчання поліцейських, які мають бути чітко розмежовані в приписах наказу МВС України № 1625.

Говорячи ж про основні різновиди післядипломної освіти поліцейських, які можуть бути названі залежно від форми їх реалізації, в першу чергу, слід вказати на такий різновид як спеціалізація. Як зазначено у приписах вищенаведеного нормативно-правового акта, спеціалізація – це складова спеціальності, що передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки працівників поліції [147]. З цього приводу варто зазначити, що дане визначення категорії «спеціалізація» майже повністю дублює те, що на час свого прийняття містив у п. 20 ч. 1 ст. 1 Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року. Як було вказано в даному законодавчому приписі, спеціалізація – це складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти [147]. Разом з тим, протягом часу існування даного нормативно-правового акта, до його приписів природно було внесено чи мало змін, унаслідок чого й визначення сутності вказаної категорії суттєво змінилося. Так, наприклад, з прийняттям Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року, слова «освітньо-професійну чи освітньо-наукову» замінили словом «освітню» [200].

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18 грудня 2019 року сутність спеціалізації вже визначалась як складова спеціальності, що може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм вищої або післядипломної освіти [105]. Кінцевий на сьогодні варіант визначення сутності досліджуваної категорії було сформовано внаслідок прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» від 23 квітня 2024 року, відповідно до чого спеціалізація – це частина предметної

області спеціальності, яка може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм [107]. Тобто сутність категорії «спеціалізація» вже декілька раз була переглянута законодавцем, однак на рівні відомчого нормативно-правового акта такі зміни чомусь враховані не були, що потребує свого негайного виправлення. З урахуванням чого пропонуємо під спеціалізацією як різновидом післядипломної освіти поліцейських розуміти частину предметної області спеціальності поліцейського, яка передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм підготовки працівників поліції.

У контексті досліджуваного питання зазначимо на те, що Розділ VI «Спеціалізація» наказу МВС України № 1625 повністю присвячено питанням здійснення спеціалізації поліцейських як різновиду їх післядипломної освіти. Зокрема зазначено, що спеціалізація працівників поліції проводиться у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. При цьому, направленню на спеціалізацію підлягають працівники поліції структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції України та територіальних (міжрегіональних) органів Національної поліції України, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів та фахівців, які:

- переміщені на іншу посаду, виконання обов'язків за якою потребує нових знань, умінь і навичок (необхідність направлення такого працівника поліції на спеціалізацію визначається його безпосереднім керівником);
- уперше прийняті на службу в поліцію;
- призначені на посади в новостворені підрозділи поліції [147].

У наведених нормативно-правових приписах слід виокремити декілька аспектів. По-перше, у них вказано на коректного суб'єкта, який забезпечує належну реалізацію даного різновиду післядипломної освіти поліцейських – вищі навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. І тут знову ж таки не було враховано останні законодавчі зміни у сфері вищої освіти.

Зокрема, мова йде про те, що унаслідок прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки» від 17 грудня 2021 року [106] до Закону України «Про вищу освіту» [103] було внесено зміни в частині заміни у всіх відмінках категорії «навчальний заклад зі специфічними умовами навчання» на «заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання», що потребує врахування і на рівні відомчого нормативно-правового акта, що регламентує досліджувану сферу суспільних відносин. До речі відповідні зміни в тексті Закону України «Про Національну поліцію» [194] відбулися тільки наприкінці 2025 року внаслідок прийняття Закону України «Про професійну освіту» від 21 серпня 2025 року [208], внаслідок чого в його тексті слова «вищий навчальний заклад», «навчальний заклад» у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами «заклад вищої освіти» та «заклад освіти» у відповідному відмінку і числі [194].

По-друге, слід вказати й на суб'єктів відносно яких реалізується даний різновид післядипломної освіти поліцейських – працівники поліції структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції України та територіальних (міжрегіональних) органів Національної поліції України, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів та фахівців. У цьому контексті зазначимо, що правовий статус суб'єктів післядипломної освіти поліцейських буде досліджено в межах наступного підрозділу представленого наукової праці через призму функціонування інституційного компонента даної сфери суспільних відносин. По-третє, наведено конкретні випадки реалізації даного різновиду післядипломної освіти поліцейських відносно вказаної вище категорії осіб. При цьому слід зазначити на те, що через призму вказаних особливостей слід розглядати й решту різновидів післядипломної освіти поліцейських, що, серед іншого, надасть можливість назвати деякі інші з них.

Так, наступним різновидом післядипломної освіти поліцейських є їх перепідготовка, якою згідно з приписами наказу МВС України № 1625 є

професійне навчання, спрямоване на опанування працівниками поліції іншою професією [147]. При цьому слід вказати, на те що на відмінну від розглянутого вище різновиду, реалізація даного різновиду післядипломної освіти поліцейських забезпечується вже не закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а навчальними закладами (установами), що здійснюють спеціальну підготовку поліцейських, перелік яких визначається наказом Національної поліції України організаційно-розпорядчого характеру [147]. Також слід вказати й на те, що перепідготовка поліцейських здійснюється лише відносно однієї категорії осіб і в єдиному випадку. Зокрема, направлення на перепідготовку підлягають працівники поліції, яких уперше прийнято на службу в поліцію на посади, які за класифікацією професій належать до категорії робітничих кадрів, за переведенням з центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України [147].

З огляду на що ми не підтримуємо позицію Л.О. Голинської, яка досліджуючи правові й організаційні засади професійного навчання поліцейських вказує на доцільність об'єднати такі частини післядипломної освіти поліцейських як спеціалізація та перепідготовка в єдиний блок, який визначити як перепідготовка поліцейських, що повністю відповідатиме сенсу цього напрямку їх професійного навчання [23, с. 135–136]. У такому разі привабливішою здається позиція В.В. Діденко, який під час дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України вказує на те, що перепідготовка поліцейських хоч і є дещо схожою за їх спеціалізацію, проте суттєво відрізняється категорією осіб, стосовно яких здійснюється даний різновид післядипломної освіти поліцейських [27, с. 98]. Тобто ми погоджуємося з позицією стосовно того, що на сьогодні немає підстав об'єднувати в єдиний блок наведені вище різновиди післядипломної освіти поліцейських, оскільки вони реалізуються відносно різних категорій поліцейських.

Також слід вказати й на те, що в результаті як здійснення спеціалізації, так і перепідготовки, особа отримає один і той самий документ – свідоцтво про закінчення курсів спеціалізації (перепідготовки), яке долучається до особової справи. А працівниками поліції, які не виконали навчальний план, не пройшли підсумкового контролю, видається довідка в довільній формі про те, що вони прослухали навчальну програму з перепідготовки [147]. З чого слідує, що види післядипломної освіти поліцейських будуть різнитися залежно від: суб'єктів забезпечення їх реалізації; суб'єктів відносно яких вони здійснюються; підстав, що обумовлюють необхідність їх здійснення.

Наступим різновидом післядипломної освіти поліцейських є підвищення їх кваліфікації, що, як зауважують на сторінках фахової літератури, є найбільш широким та функціональним різновидом післядипломної освіти, який відомий не тільки у сфері службово-трудової діяльності поліції [12, с. 104]. При цьому відповідно до приписів наказу № 1625 підвищення кваліфікації – це підвищення рівня готовності працівника поліції до виконання його професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання й обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань [147]. Даний різновид післядипломної освіти поліцейських буде значно відрізнятись від розглянутих вище, оскільки, по-перше, забезпечення його реалізації буде покладатися на обидвох з наведених вище суб'єктів. По-друге, даний різновид післядипломної освіти поліцейських буде здійснюватися й відносно всіх з наведених вище категорій осіб. Зокрема, як впливає з аналізу п. 1 Розділу VIII «Підвищення кваліфікації» вказано, підвищення кваліфікації працівників поліції здійснюється:

- для тих, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів та фахівців, – у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських;

– для тих, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорії робітничих кадрів, – у навчальних закладах (установах), що здійснюють спеціальну підготовку поліцейських [147].

Також слід вказати на таку особливість підвищення кваліфікації як різновиду післядипломної освіти поліцейських, як те, що воно може мати короткостроковий та довгостроковий характер. Так, у наказі МВС України № 1625 встановлено, що підвищення кваліфікації працівників поліції здійснюється за такими видами:

- підвищення кваліфікації за професійними програмами (довгострокове)
- проводиться для працівників поліції, яких зараховано до кадрового резерву;
- короткострокове підвищення кваліфікації (спеціалізовані навчальні курси, тематичні семінари, семінари-практикуми, семінари-тренінги тощо) [147].

Серед особливостей підвищення кваліфікації як різновиду післядипломної освіти поліцейських слід виділити й те, що вона застосовується періодично до всіх категорій поліцейських, а також обов'язково унаслідок просування поліцейського по службі. Так, працівники Національної поліції направляються на підвищення кваліфікації за потребою, але не рідше одного разу на три роки, а також перед призначенням на керівну посаду, у тому числі вищу керівну посаду, ніж займана [147]. З огляду на що слід погодитися з О. Захарченко, який досліджуючи роль і значення післядипломної освіти поліцейських у підвищенні їхнього професійного рівня вказує на пряму залежність просування та підвищення по службі від післядипломної освіти. При цьому науковець обґрунтовано вважає, що підвищення кваліфікації значно підвищує рівень знань, умінь і навичок службовця [37, с. 140]. На таке положення справ вказує й припис наказу МВС України № 1625, відповідно до якого результати навчання за програмами довгострокового підвищення кваліфікації ураховуються працівникам поліції під час їх атестації для визначення перспектив їх подальшого просування по

службі, у тому числі для призначення на керівну посаду, у тому числі вищу керівну посаду, ніж займана [147].

Слід вказати й на таку відмінність підвищення кваліфікації поліцейських від розглянутих вище різновидів їх післядипломної освіти як документи, що отримують поліцейські внаслідок її здійснення. Зокрема, як свідчить комплексний аналіз приписів наказу МВС України № 1625, після успішного закінчення навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації та успішного виконання завдань підсумкового контролю працівники поліції отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації. Своєю чергою, за результатами короткострокового підвищення кваліфікації працівникам поліції видається сертифікат про короткострокове підвищення кваліфікації [147]. Тобто, враховуючи вищенаведене слід вказати на те, що види післядипломної освіти поліцейських будуть різнитися й залежно від документального оформлення їх результатів.

Наступним різновидом післядипломної освіти поліцейських є стажування, що відповідно до приписів наказу МВС України № 1625 являє собою набуття працівником поліції досвіду виконання завдань і обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань [147]. Досліджуючи особливості адміністративно-правового забезпечення проходження служби в корпусі оперативно-раптової дії Національної поліції М.В. Путій цілком слушно відмічає те, що такий вид професійної підготовки як стажування відіграє важливу роль у процесі підготовки справжнього професіонала-правоохоронця. При цьому, підкреслює вчений, важливою з практичного погляду є можливість молодих кадрів працювати та проходити стажування під керівництвом досвідчених фахівців, однак, слід констатувати, що профільне законодавство на сьогодні не встановлює певних строків проходження стажування [221, с. 113–114]. Так, відповідно до наказу МВС України № 1625 тривалість і строки стажування встановлюються його ініціатором з урахуванням мети стажування, складності навчання, досвіду практичної роботи працівника поліції за погодженням із навчальним закладом, органом

поліції, підприємством, установою, організацією, органом державної влади, органом місцевого самоврядування, у якому здійснюватиметься стажування відповідно до вимог законодавства [147].

Даний різновид післядипломної освіти поліцейських буде відрізнятися від розглянутих вище й тим, що він реалізується, як правило, за місцем служби працівника поліції. Зокрема, в наказі МВС України № 1625 вказано на те, що стажування проводиться за місцем служби (роботи) або в інших органах і підрозділах поліції, науково-дослідних установах, підприємствах, установах, організаціях, що належать до сфери управління поліції, навчальних закладах (установах), що здійснюють післядипломну освіту працівників поліції, на базі інших центральних органів виконавчої влади, навчальних закладів, а також за кордоном, на займаних посадах або на посадах, на які працівників поліції передбачається згодом призначити [147]. При цьому даний різновид післядипломної освіти поліцейських реалізується стосовно майже всіх категорій поліцейських. Зокрема, стажування проходять:

- працівники поліції, які зараховані до кадрового резерву, – для просування по службі;
- працівники поліції, які вперше призначені на посади керівного складу Національної поліції України;
- інші працівники поліції - при призначенні на нову посаду [147].

Можна стверджувати, що проходження стажування сприяє не лише ефективному засвоєнню теоретичних знань, а й формуванню практичних навичок, необхідних для якісного виконання службових обов'язків. Безпосередня участь у професійних процесах допомагає працівнику поліції краще зрозуміти особливості майбутньої посади, адаптуватись до нових вимог і налагодити взаємодію з колективом. Крім того, стажування є важливим елементом наставництва, коли досвідчені правоохоронці передають свої знання, навички та професійні цінності молодшим співробітникам. Такий формат співпраці забезпечує поступове формування професійної майстерності, що підтримує високі стандарти служби в органах і підрозділах

Національної поліції України. Даний аспект стажування покладається безпосередньо на керівника стажування, який відповідно до приписів наказу МВС України № 1625 зобов'язаний:

- провести інструктаж про порядок проходження стажування та з техніки безпеки, надати стажисту необхідні документи (індивідуальне завдання, методичні рекомендації тощо), ознайомити його з функціональними обов'язками;

- поінформувати стажиста про систему звітності, необхідність виконання кваліфікаційної роботи (практичного завдання) за відповідною посадою, ознайомити з основними нормативно-правовими актами, які регламентують роботу служби, органу, підрозділу;

- систематично надавати стажистові необхідну методичну і практичну допомогу у вивченні та відпрацюванні передбачених планом завдань;

- після закінчення строку стажування підготувати відгук-характеристику, який затверджується керівником, на якого покладено організацію стажування;

- здійснювати постійний контроль за виконанням плану стажування [147].

Говорячи про документальне оформлення стажування як різновиду післядипломної освіти поліцейських, слід зазначити на те що наказом МВС України № 1625 не передбачено якогось єдиного документа. Разом із тим, як свідчить комплексний аналіз приписів даного нормативно-правового акта, мову слід вести про декілька документів – звіт та відгук-характеристику. Зокрема, в наведеному вище приписів вказано на обов'язок керівника стажування підготувати відгук-характеристику. Своєю чергою серед обов'язків осіб, які проходять стажування вказано на те, що вони зобов'язані:

- своєчасно прибути до місця стажування;
- сумлінно та у відповідні строки виконувати зазначені в плані заходи;
- брати участь у нарадах, які проводяться за місцем стажування;

- вести облік проведеної роботи в щоденнику згідно з планом стажування;
- після закінчення строку стажування підготувати звіт та подати його на затвердження керівникові, на якого покладено організацію стажування [147].

Отже, як свідчить аналіз вищенаведеного матеріалу, післядипломна освіта поліцейських як частина їх професійного навчання також може бути представлена як певне цілісне явище, що утворюється з його відповідних різновидів. При цьому такі різновиди природно обумовлюють існування один одного, охоплюючи й доповнюючи всі необхідні аспекти опанування та вдосконалення відповідних знань, умінь і навичок поліцейського. У цілому відповідно до чинного законодавства України та підзаконних нормативно-правових актів, післядипломна освіта охоплює такі її різновиди, як спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування, кожен з яких має свої особливості, цілі та організаційні форми. Наприклад, спеціалізація дозволяє працівникам поліції здобути вузькопрофільні знання та навички, необхідні для виконання специфічних службових обов'язків, тоді як перепідготовка орієнтована на освоєння нових професійних напрямів у межах служби. Підвищення кваліфікації сприяє поглибленню вже набутих знань, а стажування забезпечує практичне застосування теоретичних засад у реальних умовах повсякденної роботи.

При цьому, особливої уваги заслуговує питання нормативного забезпечення післядипломної освіти поліцейських, адже сучасні законодавчі зміни часто не знаходять належного відображення у відомчих нормативно-правових актах, що може призводити до неузгодженості процедур, розмитості критеріїв оцінки якості освіти та недостатньої мотивації працівників органів і підрозділів Національної поліції до професійного навчання. Розв'язання цих проблем є запорукою формування високопрофесійного кадрового потенціалу органів і підрозділів Національної поліції України. Одним з основних кроків на шляху належної нормативно-правової регламентації видів післядипломної освіти поліцейських є внесення змін до Закону України «Про Національну

поліцію», внаслідок чого на рівні даного нормативно-правового акта мають бути чітко сформовані такі різновиди із розкриттям їх сутності та змісту. Зокрема, пропонуємо наступну редакцію ч. 1 ст. 75 вищенаведеного нормативно-правового акта: «1. Післядипломна освіта поліцейських здійснюється на загальних засадах, визначених Законом України «Про вищу освіту», з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, і складається з:

1) спеціалізації – частина предметної області спеціальності поліцейського, яка передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм підготовки працівників поліції;

2) перепідготовки – професійне навчання, спрямоване на опанування працівниками поліції іншою професією;

3) підвищення кваліфікації – підвищення рівня готовності працівника поліції до виконання його професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання й обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань;

4) стажування – набуття працівником поліції досвіду виконання завдань і обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань;»

Разом із тим, на нашу думку, різновиди післядипломної освіти поліцейських варто розглядати й залежно від декількох критеріїв. З огляду на, що нами види післядипломної освіти поліцейських розглянуто залежно від:

1) форми навчання: очна (денна, вечірня), заочна та дистанційна;

2) форми реалізації: спеціалізація; перепідготовка; підвищення кваліфікації; стажування;

3) категорії осіб: усіх категорій поліцейських; керівників; професіоналів; фахівців; робітничих кадрів;

4) суб'єкта реалізації: заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання; навчальний заклад (установа), що здійснюють спеціальну підготовку поліцейських; практичний підрозділ (місце служби); підприємства, установи, організації, що належать до сфери управління поліції;

5) підстави здійснення: уперше прийняття на службу; просування та переміщення по службі; періодичність;

6) документального оформлення їх результатів: свідоцтво про закінчення курсів спеціалізації (перепідготовки); свідоцтво про підвищення кваліфікації; сертифікат про короткострокове підвищення кваліфікації; звіт і відгук-характеристика;

7) строківості: загальне; короткострокове; довгострокове; визначенні ініціатором.

2.2. Інституційний компонент післядипломної освіти поліцейських

Провідним структурним елементом функціонування будь-якої сфери суспільних відносин є їх суб'єктний склад. Такий суб'єктний склад з огляду на специфіку досліджуваної сфери суспільних відносин, може бути представлений з вузької та широкої позиції. У першому випадку мова йде лише про суб'єктів, відповідальних за належну реалізацію відповідного різновиду післядипломної освіти, а також про осіб, відносно яких вона здійснюється, тобто поліцейських відповідної категорії. У другому ж випадку, такі суб'єкти можуть бути представлені як інституційний компонент даної сфери суспільних відносин, внаслідок чого до їх числа буде віднесено ще доволі значну кількість суб'єктів, як то, наприклад, відповідальних за найрізноманітніші напрями забезпечення її функціонування. Саме такий аспект і є найцікавішим з позиції дослідження даної сфери суспільних відносин в контексті їх адміністративно-правового забезпечення, їх врегулювання нормами адміністративного права, оскільки в такому разі буде розкрито особливості управління й організації здійснення післядипломної освіти поліцейських, а також їх належного забезпечення за відповідними напрямами.

Так, учені-адміністративісти, говорячи про інституційний компонент (частину, складову тощо) досліджуваної ними сфери суспільних відносин, доволі часто вказують саме на їхніх провідних суб'єктів. Наприклад, у дослідженні, що присвячено визначенню місця Національного антикорупційного бюро України в системі суб'єктів запобігання корупції Я.І. Маслова зауважує стосовно того, що інституційною частиною механізму запобігання та протидії корупції слід вважати доволі широкою категорією, оскільки її зміст виходить за межі діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції, шляхом врахування до переліку суб'єктів даних суспільних відносин інших органів, основними завданнями яких є формування та реалізація антикорупційної політики [75, с. 491]. Схожу позицію висловлює Я.В. Мельник у межах дослідження особливостей функціонування механізмів децентралізації та взаємодії органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку. На думку науковця, інституційною частиною слід вважати суб'єктів формування та реалізації державної політики у правоохоронній сфері, до яких належать не лише правоохоронні органи, а й усі суб'єкти публічного управління на усіх адміністративно-територіальних рівнях, що здійснюють свої функції у правоохоронній сфері, зокрема органи місцевого самоврядування та громадськість [79, с. 45]. Також, як приклад, наведемо позицію О.І. Беспалової, яка на сторінках монографічного дослідження «Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави» зазначає на те, що до елементів, що входять до механізму реалізації правоохоронної функції держави належить зокрема інституційний компонент, який представлений власне суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави [7, с. 50]. Тобто інституційним компонентом післядипломної освіти поліцейських буде вся сукупність суб'єктів даних суспільних відносин, відповідальних як за їхнє належне функціонування та усестороннє забезпечення, так і власне осіб, стосовно яких вона здійснюється.

При цьому варто підкреслити, що мова йде саме про суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин, тобто осіб, які в їх межах реалізують надані їм повноваження, здійснюють свої суб'єктивні права та виконують юридичні обов'язки. Це пов'язано із тим, що на сторінках фахової літератури з юриспруденції поряд за даною категорією використовують і ряд інших, схожих, на перший погляд, категорій, як то, наприклад: «суб'єкт права», «учасник правовідносин» (потенційний та/або реальний) тощо. У зв'язку з чим наведемо позицію Т.С. Ківалової, на думку якої суб'єкт права – це той, хто має потенційну можливість (здатність) бути учасником правовідносин (тобто, має правоздатність), а суб'єкт правовідносин – це фактичний учасник правових зв'язків, який уже приймає у них участь. Якщо суб'єкт права може бути, а може й не бути учасником конкретних правовідносин, то суб'єкт правовідносин завжди є їх учасником, оскільки можливість, яка існувала для суб'єкта права, уже перетворилася на дійсність [45, с. 166]. При цьому, досліджуючи адміністративно-правові засади забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах антитерористичної операції В.В. Аброськін справедливо зауважує, що головним критерієм розмежування суб'єкта права від суб'єкта правовідносин є відповідь на просте питання – чи є особа реальним або ж потенційним їх учасником. Відповідь на це питання вкрай важлива, адже це дозволяє чітко зрозуміти чи реально (або ж лише перспективно) перебуває особа, яку характеризують в якості «суб'єкта» у межах відповідних правовідносин, що має першорядне значення в контексті реалізації нею її повноважень, виконання завдань, які поставлені перед нею [59, с. 54]. Тобто вказуючи на те, що певна особа є суб'єктом правовідносин, які виникають, видозмінюються та припиняються у зв'язку зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських ми відразу ж і позначаємо, що він є їх реальним учасником, тобто таким суб'єктом, які у їх межах наділяється комплексом повноважень, суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

Говорячи про інституційний компонент здійснення післядипломної освіти поліцейських, в першу чергу, слід вказати на суб'єктів, які реалізуючи свої повноваження, забезпечують функціонування даних суспільних відносин по найрізноманітнішим напрямам. У такому разі першочергово слід вказати на представників вищих органів державної влади – Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України. Як інституційний компонент здійснення післядипломної освіти поліцейських Верховна Рада України здебільшого здійснює нормативне забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин, оскільки згідно зі ст. 75 Конституції України є єдиним органом законодавчої влади в Україні. При цьому завдяки аналізу ст. 85 Основного Закону України можна назвати повноваження Верховної Ради України в цій сфері:

- внесення змін до Конституції України;
- прийняття законів;
- затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;
- розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України [61].

Також мову слід вести про повноваження Верховної Ради України щодо здійснення кадрового забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин, як то, наприклад:

- призначення виборів Президента України;
- призначення за поданням Президента України Прем'єр-міністра України, призначення за поданням Прем'єр-міністра України інших членів Кабінету Міністрів України;
- здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;

- призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні;
- затвердження загальної структури, чисельності, визначення функцій Міністерства внутрішніх справ України [61].

Слід зазначити, що в складі Верховної Ради України функціонують її комітети, окремі з яких також можуть бути розглянуті як інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, правовий статус комітетів Верховної Ради України, їх функції та організаційні основи діяльності визначено в приписах Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 року, відповідно до яких комітет Верховної Ради України – це орган Верховної Ради України, який утворюється з-поміж народних депутатів України для здійснення за окремими напрямками законопроектної роботи, підготовки та попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій. При цьому Верховна Рада України затверджує кількість комітетів, їх назви та предмети відання. Кількість комітетів, їх назви та предмети відання можуть бути змінені за рішенням Верховної Ради України нового скликання до розв’язання питання про формування персонального складу комітетів [187]. Так, перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України, затверджено постановою Верховної Ради України від 29 серпня 2019 року, згідно з приписами якої на сьогодні в нашій державі функціонує 23 комітети Верховної Ради України. При цьому в контексті досліджуваного питання слід назвати наступні комітети Верховної Ради України як інституційний компонент здійснення післядипломної освіти поліцейських:

- комітет з питань антикорупційної політики, до предмета відання якого належать наступні питання: формування антикорупційної політики; проведення антикорупційної експертизи законопроектів, поданих суб’єктами права законодавчої ініціативи; запобігання та протидія корупції; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; правила етичної поведінки на публічній

службі; діяльність правоохоронних і державних органів в частині їх повноважень у сфері запобігання та протидії корупції;

- комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки, до предмета відання якого належить: державна політика у сферах національної безпеки і оборони; законодавче забезпечення діяльності органів сектору безпеки і оборони, у тому числі щодо впровадження принципів і стандартів Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та досягнення критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в НАТО; охорона державної таємниці; боротьба з тероризмом; національна безпека у кіберпросторі, сфері критичної інфраструктури, кібероборони, кіберрозвідки, протидії кібертероризму і кібершпигунству та безпеки урядового зв'язку; технічний та криптографічний захист інформації;

- комітет з питань освіти, науки та інновацій, до предмета відання якого належить: освіта; наука, науково-технічна діяльність та наукові парки; правовий статус та соціальний захист наукових, педагогічних і науково-педагогічних працівників; інноваційна діяльність, розвиток високих технологій (крім питань, які віднесені до предметів відання інших комітетів); засади здійснення наукових і науково-технічних експертиз;

- комітет з питань правової політики, до предмета відання якого належить: оцінка відповідності законопроектів та проєктів інших актів Верховної Ради України Конституції України; стандарти нормотворчої діяльності та планування законодавчої діяльності Верховної Ради України; конституційне законодавство; цивільне законодавство; адміністративне законодавство; цивільне, господарське та адміністративне судочинство (процесуальне законодавство); засади організації виконання рішень Європейського суду з прав людини;

- комітет з питань правоохоронної діяльності, до предмета відання якого належить: формування стратегії функціонування правоохоронної системи України; кримінальне законодавство; кримінальне процесуальне законодавство; законодавство про адміністративні правопорушення;

організація та діяльність Національної поліції; оперативно-розшукова діяльність; організація та діяльність органів досудового розслідування; протидія організованій злочинності і міжнародній злочинності, протидія кіберзлочинності; протидія нелегальній (незаконній) міграції; запобігання злочинам та здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі; організація охорони громадської безпеки і порядку; соціальний захист працівників правоохоронних органів та членів їх сімей; міжнародне співробітництво та координація з питань правоохоронної діяльності [203].

Наступним суб'єктом забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських є Президент України, правовий статус якого визначено в приписах Основного Закону України, відповідно до яких він є главою держави і виступає від її імені [61]. При цьому, реалізація повноважень Президента України як суб'єкта досліджуваної сфери суспільних відносин здебільшого спрямовано на їх належне й ефективне функціонування шляхом їх забезпечення за відповідними напрямками. Зокрема, так само мову слід вести про нормативне забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських, що реалізується шляхом видання відповідного нормативно-правового акта Президента України, які були проаналізовані нами раніше. На такі повноваження Президента України як інституційного компонента здійснення післядипломної освіти поліцейських вказує й те, що згідно з п. 29 ч. 1 ст. 106 Конституції України він підписує закони, прийняті Верховною Радою України. Окрім цього серед таких повноважень Президента України як суб'єкта нормативного забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин слід назвати наступні:

- зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;

- скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

- має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України [61].

Також мову слід вести про повноваження Президента України щодо здійснення кадрового забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин, серед яких, як свідчить наліз ст. 106 Конституції України, слід назвати наступні:

- призначає позачергові вибори до Верховної Ради України у строки, встановлені цією Конституцією;
- припиняє повноваження Верховної Ради України у випадках, передбачених цією Конституцією;
- вносить за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції;
- присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;
- створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи та служби [61].

З огляду на останнє з наведених вище повноважень Президента України як суб'єкта забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, слід вказати на ще одного з таких суб'єктів, який здійснює свою діяльність при Президенті України – Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, який відповідно до указу Президента України «Про Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту» від 6 листопада 2018 року № 357/2018 було засновано з метою забезпечення реалізації прав громадян у сферах освіти, науки та спорту, підтримки та стимулювання інтелектуально обдарованої, талановитої та креативної молоді, розширення її можливостей у здобутті освіти, здійсненні наукових досліджень

у провідних вітчизняних закладах вищої освіти, наукових установах та за кордоном як передумови підвищення освітнього рівня громадян, прискорення економічного зростання України та інтеграції в європейський і світовий освітньо-науковий простір, а також відзначення спортивних досягнень спортсменів і їх тренерів, сприяння розвитку спорту, спортивної науки й медицини в Україні та пропаганди здорового способу життя [215]. При цьому, як свідчить комплексний аналіз приписів вищенаведеного нормативно-правового акта, серед повноважень Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, що характеризують його як інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин слід назвати те, що він забезпечує:

- стажування молоді у провідних іноземних закладах вищої освіти та наукових установах;

- залучення науково-педагогічних і наукових працівників іноземних закладів вищої освіти та наукових установ, відомих громадських діячів для участі в науково-педагогічній і науковій роботі у закладах вищої освіти, наукових установах України;

реалізації проєктів, у тому числі проєктів інноваційних освітніх технологій та цифрової трансформації, у сферах освіти, науки та спорту [215].

Як наступний інституційний компонент післядипломної освіти серед представників вищих органів влади слід розглянути Кабінет Міністрів України, який відповідно до приписів ст. 113 Основного Закону України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, а також відповідальним перед Президентом України та Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України [61]. При цьому правовий статус даного суб'єкта досліджуваної сфери суспільних відносин деталізовано в приписах Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року, який визначає особливості його організації, повноваження і порядок діяльності. У ст. 2 вищенаведеного нормативно-правового акта вказано на основні завдання Кабінету Міністрів України, які характеризують його як одного з основних суб'єктів забезпечення

здійснення післядипломної освіти поліцейських, серед яких, у контексті досліджуваного питання, вважаємо за доречно назвати наступні

- здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України;

- вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;

- забезпечення проведення політики у сфері освіти;

- розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм;

- забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави;

- здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю [186].

Як впливає з аналізу вищенаведеного переліку основних завдань Кабінету Міністрів України, він як інституційний компонент здійснення післядипломної освіти поліцейських забезпечує функціонування даної сфери суспільних відносин по багатьом напрямам, як то, наприклад: фінансове, матеріально-технічне, інформаційне, кадрове тощо забезпечення. При цьому, слід вказати й на те, що окремою нормою Закону України «Про Кабінет Міністрів України» передбачено повноваження Кабінету Міністрів України у сфері освіти, що характеризують його як одного з провідних суб'єктів забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, серед таких повноважень Кабінету Міністрів України як суб'єкта

забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських слід назвати наступні:

- забезпечує проведення державної політики у сфері освіти;
- забезпечує доступність освітніх закладів;
- забезпечує розроблення і здійснення заходів щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку освіти;
- забезпечує проведення науково-технічної політики, розвиток і зміцнення науково-технічного потенціалу України, розроблення і виконання загальнодержавних науково-технічних програм;
- вживає заходів щодо вдосконалення державного регулювання у науково-технічній сфері, стимулювання інноваційної діяльності підприємств, установ та організацій;
- визначає порядок формування та використання фондів для науково-технічної діяльності [186].

Також слід вказати й на те, що згідно з приписами ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів [186]. Тобто в такому випадку мова йде про те, що Кабінет Міністрів України, будучи одним з провідних суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин, забезпечує діяльність наступної їх групи як інституційного компонента здійснення післядипломної освіти поліцейських – центральних органів виконавчої влади.

Так, організацію, повноваження та порядок діяльності центральних органів виконавчої влади України визначено в приписах Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року, у ст. 1 якого закріплено, що систему центральних органів виконавчої влади складають міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади. При цьому система центральних органів виконавчої влади є складовою системи органів

виконавчої влади, вищим органом якої є Кабінет Міністрів України. Міністерства забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох сферах, інші центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції з реалізації державної політики [218]. Перелік міністерств та інших центральних органів виконавчої влади визначено в схемі спрямування і координації діяльності центральних органів виконавчої влади Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року № 442, аналіз якої свідчить, що на сьогодні в нашій державі функціонує 15 міністерств та 57 інших центральних органів виконавчої влади [199]. З огляду на що звернемо увагу лише на тих суб'єктів, для яких як інституційного компонента досліджуваної сфери суспільних відносин, безпосереднє здійснення або забезпечення належного здійснення післядипломної освіти поліцейських є основним або одним з основних напрямів їхньої діяльності.

Так, говорячи про міністерства України як суб'єктів здійснення післядипломної освіти поліцейських, в першу чергу, слід вказати на одне з основних серед них – Міністерство внутрішніх справ України (далі – МВС України), яке відповідно до Положення «Про Міністерство внутрішніх справ України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878 є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

- забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;

- захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

- цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій,

рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

- міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [139].

При цьому МВС України як суб'єкт здійснення післядипломної освіти поліцейських наділено широким колом повноважень, спрямованих на забезпечення належного функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, про що свідчить комплексний аналіз приписів вищенаведеного нормативно-правового акта. Зокрема, серед таких повноважень слід назвати наступні:

- організовує та здійснює медичне обстеження, у тому числі психофізіологічне, з метою визначення за станом здоров'я та фізичного розвитку придатність кандидатів на службу в поліцію, поліцейських, кандидатів на навчання у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, курсантів і слухачів таких закладів освіти;

- забезпечує на базі закладів освіти, що належать до сфери управління МВС, підготовку та професійне навчання кадрів для МВС України, центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

- устанавлює порядок добору, направлення та зарахування на навчання до закладів освіти, що належать до сфери управління МВС України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр;

- здійснює організаційно-методичне супроводження освітнього процесу в закладах освіти, що належать до сфери управління МВС України;

- проводить моніторинг ефективності та успішності професійної діяльності випускників закладів освіти, що належать до сфери управління МВС України;

- вивчає, аналізує та узагальнює результати освітньої та наукової діяльності закладів та установ, що належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, розробляє пропозиції із зазначених питань і вносить їх на розгляд відповідних органів;

- установлює вимоги до кандидатів на посади ректорів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, їх структурних підрозділів;

- визначає порядок забезпечення обов'язковим для носіння форменим одягом у закладах спеціалізованої освіти, що належать до сфери управління МВС України, Національної поліції;

- затверджує стандарти спеціалізованої освіти (крім стандартів вищої освіти) та типові освітні програми закладів спеціалізованої освіти, що належать до сфери управління МВС України [139].

У складі МВС України функціонує Департамент освіти, науки та спорту, який також слід розглядати як одного з провідних суб'єктів забезпечення післядипломної освіти поліцейських. Зокрема, до функцій даного суб'єкта належать наступні:

- участь в межах компетенції у формуванні та реалізації державної політики у сфері вищої освіти, науки, професійної підготовки фахівців, у ліцензуванні освітньої діяльності, яка провадиться закладами освіти, що належать до сфери управління МВС України;

- організація на базі закладів освіти, що належать до сфери управління МВС України, післядипломної освіти та професійної підготовки кадрів для потреб МВС України, органів системи МВС України;

- участь у формуванні та забезпеченні наукової і науково-технічної політики держави у сфері охорони суспільних відносин, пов'язаних із захистом та охороною прав і свобод людини, забезпеченням публічної безпеки

і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху, а також охорони державного кордону, цивільного захисту та міграції (імміграції та еміграції);

- організація заходів з питань військово-патріотичного виховання в закладах освіти, що належать до сфери управління МВС України;

- забезпечення реалізації прав та обов'язків засновника стосовно закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС України [26].

У складі МВС України функціонують й суб'єкти безпосередньо відповідальні за здійснення післядипломної освіти поліцейських – заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, якими відповідно до приписів п. 6-1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року є заклади вищої освіти державної форми власності, які здійснюють на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах середнього та вищого складу Національної поліції України, начальницького складу з метою задоволення потреб МВС України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань [103]. І на сьогодні в нашій державі функціонує 6 заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють післядипломну освіту поліцейських:

- Національна академія внутрішніх справ, яка відповідно до Статуту Національної академії внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 17 листопада 2010 року № 555 є закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, державної форми власності, що провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на різних ступенях вищої освіти за певними спеціальностями, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру освітніх та наукових

підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність [242];

- Харківський національний університет внутрішніх справ, який відповідно до приписів Статуту Харківського Національного університету внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429 є закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, державної форми власності, що провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на різних ступенях вищої освіти за певними спеціальностями, фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науковим, а також методичним центром, має розвинуту інфраструктуру освітніх та наукових підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та здійснює культурно-просвітницьку діяльність [245];

- Дніпровський державний університет внутрішніх справ, який відповідно до Статуту Дніпровського державного університету внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429 є державним закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, який належить до сфери управління МВС України та є бюджетною установою [238];

- Одеський державний університет внутрішніх справ, який відповідно до Статуту Одеського державного університету внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429 є державним закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, який належить до сфери управління МВС України та є бюджетною установою [243];

- Донецький державний університет внутрішніх справ, який відповідно до Статуту Донецького державного університету внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429 є державним закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, який належить до сфери управління МВС України та є бюджетною установою [239];

- Львівський державний університет внутрішніх справ, який відповідно до Статуту Львівського державного університету внутрішніх справ, затвердженого наказом МВС України від 15 травня 2012 року № 429 є державним закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання, який належить до сфери управління МВС України та є бюджетною установою [240].

Серед міністерств як інституційного компонента здійснення післядипломної освіти поліцейських слід виокремити Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України), яке відповідно до Положення «Про Міністерство освіти і науки України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності [142]. З огляду на що можна назвати доволі значну кількість повноважень МОН України, реалізація яких спрямована на забезпечення належного функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, мову слід вести про повноваження МОН України щодо здійснення нормативного забезпечення післядипломної освіти поліцейських, до яких, як випливає з комплексного аналізу вищенаведеного нормативно-правового акта, слід віднести наступні:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

- розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;

- погоджує проєкти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проєктів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проєктів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

- готує в межах повноважень, передбачених законом, зауваження і пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентіві України;

- здійснює нормативно-правове регулювання у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності [142].

Реалізація окремих повноважень МОН України спрямована на забезпечення розвитку й вдосконалення досліджуваної сфери суспільних відносин, як то, наприклад:

- забезпечує інтеграцію вітчизняних освіти і науки, інших сфер, що належать до його компетенції, з неухильним дотриманням принципів збереження і захисту національних інтересів;

- визначає перспективи і пріоритетні напрями розвитку освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти;

- розробляє стратегію та програми розвитку вищої освіти і подає їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

- провадить аналітично-прогностичну діяльність у сфері вищої освіти, визначає тенденції її розвитку, вплив демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфери,

формує стратегічні напрями розвитку вищої освіти з урахуванням науково-технічного прогресу та інших факторів, узагальнює світовий і вітчизняний досвід розвитку вищої освіти [142].

Також слід вказати на повноваження МОН України щодо здійснення навчально-методичного забезпечення післядипломної освіти поліцейських, серед яких, як приклад, слід назвати наступні:

- організовує розроблення і затверджує стандарти освіти, оприлюднює їх на своєму офіційному вебсайті;
- затверджує положення про форми здобуття освіти;
- розробляє та затверджує державні освітні стандарти з конкретних професій;
- надає методичні рекомендації щодо освітньої діяльності та управління закладами освіти шляхом затвердження їх наказами;
- здійснює нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення функціонування закладів освіти, організовує і здійснює наукове та методичне забезпечення освіти у межах, визначених спеціальними законами [142].

Окрім цього слід навести на контрольно-наглядіві повноваження МОН України у сфері здійснення післядипломної освіти поліцейських:

- затверджує порядок, види та форми проведення моніторингу якості освіти;
- здійснює ліцензування освітньої діяльності у сферах вищої, післядипломної освіти;
- розробляє проекти ліцензійних умов провадження освітньої діяльності і змін до них та подає їх в установленому порядку на затвердження Кабінету Міністрів України;
- здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням ліцензіатами вимог ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у сферах вищої, післядипломної, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти шляхом проведення планових та позапланових перевірок;

- здійснює ведення Реєстру суб'єктів освітньої діяльності у сферах вищої, післядипломної освіти [142].

Говорячи про інші центральні органи виконавчої влади як інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин, слід вказати на одних з основних серед них, якими власне й будуть органи і підрозділи Національної поліції України. Так, згідно з приписами Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [194]. При цьому даного суб'єкта досліджуваної сфери суспільних відносин фактично слід розглядати як такого, який безпосередньо здійснює післядипломну освіту поліцейських. Зокрема, відповідно до ч. 2 ст. 75 вищенаведеного нормативно-правового акта післядипломна освіта поліцейських може здійснюватися безпосередньо в підрозділах поліції або в закладах освіти, у тому числі на договірних умовах [194]. При цьому, як зазначено в приписах наказу МВС України № 1625, учасниками формування державного замовлення на післядипломну освіту працівників поліції є:

- кадровий підрозділ центрального органу управління Національної поліції України, який формує і подає до відповідного органу пропозиції до обсягів державного замовлення на післядипломну освіту;

- навчальні заклади (установи), що здійснюють післядипломну освіту працівників поліції, які щороку до 01 липня року, що передує плановому, на підставі заявок, отриманих від замовників, складають проекти планів-графіків короткострокового підвищення кваліфікації працівників поліції та подають їх до кадрового підрозділу центрального органу управління Національної поліції України для подальшого їх затвердження та формування пропозицій до обсягів державного замовлення;

- інші підрозділи центрального органу управління поліцією відповідно до наявних договірних відносин з іншими державними замовниками [147].

З чого слідує, що органи і підрозділи Національної поліції як інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин можуть бути віднесені як до групи суб'єктів, які, реалізуючи свої повноваження, забезпечують належне здійснення післядипломної освіти поліцейських, так і до тих, які безпосередньо її здійснюють. Разом із тим, будь-який суб'єкт досліджуваної сфери суспільних відносин, так чи інакше забезпечує їх належне функціонування, а більшість повноважень органів і підрозділів Національної поліції України все ж таки спрямовані на безпосереднє здійснення післядипломної освіти поліцейських, з урахуванням чого вони й віднесені нами до даної групи суб'єктів.

Наприкінці слід вказати на такий інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин як власне поліцейські відповідних категорій, відносно яких здійснюється післядипломна освіта. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу в поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції [194]. Зокрема, говорячи про такий різновид післядипломної освіти поліцейських як спеціалізація, ми вказували на те, що вона здійснюється відносно такої категорії поліцейських, як працівники поліції структурних підрозділів центрального органу управління Національної поліції України та територіальних (міжрегіональних) органів Національної поліції України, що проходять службу (працюють) на посадах, які за класифікацією професій належать до категорій керівників, професіоналів та фахівців [147]. Так, на сторінках навчального посібника «Поліцейська (адміністративна) діяльність» відмічають те, що керівник – це службова особа поліції, наділена правами та обов'язками з організації службової діяльності підлеглих їй поліцейських та інших працівників поліції і контролю за їхньою службовою діяльністю [96, с. 366]. При цьому згідно з приписами Класифікатора професій ДК 003:2010, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 липня 2010 року № 327, розділ керівники вміщує широке коло

професії, пов'язаних із здійсненням різноманітних функцій управління та керівництва, які в цілому суттєво відрізняються за своєю складністю та відповідальністю [184].

Своєю чергою, професіонал – це особа, яка розвивається, має високу професійну кваліфікацію і компетентність, різноманітність навичок і умінь, а також високий рівень професійно важливих якостей або особово-ділових якостей, мотиваційну сферу і ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток [30, с. 204]. Відповідно до Класифікатора професій ДК 003:2010 до розділу професіонали належать професії, що вимагають від працівника (з урахуванням кола та складності певних професійних завдань та обов'язків) кваліфікації за:

1) дипломом про повну вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста, магістра;

2) дипломом про присудження наукового ступеня:

- кандидата наук;

- доктора наук;

3) атестатом про затвердження вченого звання:

- старшого наукового співробітника;

- доцента;

- професора [184].

Наприкінці фахівець – це особа, яка має найвищий ступінь професійних знань і вмінь, отриманих у результаті накопичення багаторічного досвіду, навичок, духовного та культурного росту [12, с. 35]. При цьому згідно з приписами Класифікатора професій ДК 003:2010 розділ фахівці вміщує професії, що вимагають знань в одній чи більше галузях природознавчих, технічних і гуманітарних наук. До цього розділу належать професії, яким відповідає кваліфікація за дипломом чи іншим відповідним документом:

- молодшого спеціаліста;

- бакалавра;

- спеціаліста, що проходить післядипломну підготовку (стажування, інтернатуру, клінічну ординатуру тощо);
- спеціаліста (на роботах з керування складними технічними комплексами чи їх обслуговування) [184].

Говорячи про такий різновид післядипломної освіти поліцейських як перепідготовка, слід вказати, що вона вже здійснюється відносно такої категорії поліцейських, які належать до категорії робітничих кадрів, за переведенням з центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України [147]. Також слід вказати й на те, що окремі різновиди післядипломної освіти поліцейських застосовуються відносно всіх їх категорій. Зокрема, підвищення кваліфікації та стажування як різновиди післядипломної освіти поліцейських здійснюється стосовно усіх їх категорій.

Отже, проведений аналіз свідчить про те, що інституційний компонент суспільних відносин, що виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських, представлений значною кількістю суб'єктів, які відповідальні як за належне забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських і безпосередню її реалізацію, так і суб'єктів відносно яких вона здійснюється. З урахуванням чого під інституційним компонентом післядипломної освіти поліцейських пропонуємо розуміти визначену в нормативно-правових приписах сукупність уповноважених державою суб'єктів, які реалізуючи надані їм повноваження, в межах своєї компетенції, забезпечують функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних зі здійснення післядипломної освіти поліцейських за відповідними напрямами, безпосередньо її реалізують, а також поліцейських відносно яких вона здійснюється. У зв'язку з чим інституційний компонент післядипломної освіти поліцейських може бути представлений наступним чином:

- 1) суб'єкти, відповідальні за забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських: Верховна Рада України і її комітети (комітет з питань

антикорупційної політики, комітет з питань національної безпеки, комітет з питань освіти, науки та інновацій, комітет з питань правоохоронної діяльності), Президент України та Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Кабінет Міністрів України, МВС України та Департамент освіти, науки та спорту, МОН України;

2) суб'єкти, що безпосередньо здійснюють післядипломну освіту поліцейських: заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, органи та підрозділи Національної поліції;

3) суб'єкти відносно яких здійснюється післядипломна освіта поліцейських: поліцейські відповідної категорії (керівники, професіонали, фахівці, робітничі кадри).

2.3. Адміністративно-правові засоби забезпечення післядипломної освіти поліцейських

Післядипломна освіта поліцейських є невід'ємною складовою системи професійного розвитку працівників правоохоронних органів. Вона сприяє не лише підвищенню їхнього кваліфікаційного рівня, а й забезпечує ефективну адаптацію до постійно змінюваних умов сучасного суспільства, зокрема до нових викликів у сфері безпеки, інформаційних технологій та комунікації. Динаміка змін у законодавстві, зростання вимог до компетентності поліцейських, а також запити суспільства щодо прозорості та ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції визначають потребу в безперервному оновленні знань та навичок посадових і службових осіб даного правоохоронного органу держави. При цьому будучи одним з найефективніших інструментаріїв забезпечення ефективного здійснення професійної діяльності поліцейських, їх післядипломна освіта, у цілому суспільні відносини, що виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку з її

здійсненню, самі по собі потребують належного й найрізноманітнішого забезпечення за відповідними напрямками, що реалізується завдяки застосуванню уповноваженими державою суб'єктами певних адміністративно-правових засобів. Такі засоби відіграють особливу роль у створенні правових і організаційних передумов для якісного функціонування системи післядипломної освіти, а їх належне й ефективне використання дозволяє формувати сучасний кадровий потенціал органів і підрозділів Національної поліції, готовий діяти відповідно до вимог часу і суспільних очікувань.

Так, говорячи про одну з ключових категорій – «засіб», слід зазначити, що на сторінках фахової літератури пропонують розуміти її з широкої та вузької позицій. Зокрема, зауважує Д.В. Горбась, у широкому розумінні засіб – це дія або комплекс дій, за допомогою яких особа досягає відповідної мети своєї діяльності. У вузькому ж розумінні, на думку науковця, дану категорію слід розглядати як певне знаряддя, що використовує особа під час виконання тих чи інших дій, з метою полегшення досягнення тієї або іншої мети [24, с. 58-59]. Аналізуючи дану позицію вважаємо за доречне навести підхід М.Ю. Карпенко, який він застосовує у межах дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки особового складу Служби безпеки України. Зокрема, учений з приводу вищенаведеної позиції цілком слушно зауважує, що в наведеному випадку мова не йде про широке або відповідне вузьке розуміння сутності категорії «засіб», оскільки в одному випадку вказується на дії, а в іншому – на знаряддя. При цьому, справедливо підкреслює учений, логічно припустити, що певне знаряддя має бути використано в результаті здійснення певних дій особою [43, с. 131]. На додаток науковець наводить позицію О.Ю. Дрозда, який з цього приводу наведеної слушно зауважує, що такі підходи щодо визначення сутності досліджуваної категорії є рівнозначними, й про жодне широке або ж вузьке її розуміння мова йти не може, оскільки у першому випадку (в широкому розумінні) засіб визначається як дія (сукупність) дій, за допомогою яких

досягається поставлена мета, а у другому (вузькому) – такий же самий зміст даної категорії визначається через «знаряддя» [29, с. 158; 43, с. 131]. Не викликає сумніву, що мета відповідної діяльності може бути досягнута як шляхом використання певного знаряддя або ж без нього, проте у будь-якому випадку вчинення певних дій є обов'язковою умовою.

На таку позицію нашої уваги й комплексний аналіз підходів учених-правознавців щодо визначення сутності категорії «адміністративно-правові засоби» як у цілому, так і стосовно її застосування до функціонування досліджуваної ними сфери суспільних відносин. Зокрема, наголошується на превалюванні у ній інструментальної частини або ж певної сукупності способів, заходів, методів тощо, які здійснюються задля досягнення мети відповідної діяльності. Так, наприклад, досліджуючи адміністративно-правові засади державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні А.М. Мостовий вказує на те, що аналіз позицій учених щодо даного питання дає можливість розглядати адміністративно-правові засоби у двох аспектах: як сукупність адміністративно-правових норм або ж як інструменти виконання адміністративних рішень. Причому, підкреслює науковець, у першому випадку здійснюється ототожнення адміністративно-правових засобів з механізмом нормативного забезпечення цього процесу, а у другому – звуження їх змісту інструментальним компонентом. Саме останній підхід застосовується більшістю вчених при визначенні поняття адміністративно-правових засобів, тобто акцентується на їх інструментальній частині, адже вона віддзеркалює найбільш істотні їх особливості [84, с. 98]. Тобто адміністративно-правовими засобами буде відповідний інструментарій, використовуючи який, уповноважені державою суб'єкти здійснюють вплив на функціонування відповідної сфери суспільних відносин, серед іншого, пов'язану зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських.

Через належне забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин сутність адміністративно-правових засобів визначає

доволі значна кількість учених-правознавців. Так, наприклад, досліджуючи адміністративно-правові засади здійснення підрозділами Національної поліції України ювенальної превенції І.В. Іщенко вказує на те, що адміністративно-правові засоби попередження протиправних проявів слід розглядати як спосіб адміністративно-правового впливу держави на осіб, які допускають протиправну поведінку, на діяльність органів державного управління, що здійснюють запобігання протиправним діям, на причини та умови, що сприяють і породжують такі прояви та застосовуються з метою зниження адміністративної деліктності [40, с. 19]. У межах дослідження особливостей адміністративно-правового забезпечення законності у сфері здійснення правосуддя І.М. Попович вказує на те, що адміністративно-правові засоби забезпечення прав – це сукупність засобів та прийомів, що створюють передумови та забезпечують можливість реалізації положень, закріплених у правових актах [99, с. 164].

З чого слідує, що адміністративно-правовими засобами забезпечення післядипломної освіти поліцейських буде діяльність уповноважених державою суб'єктів, що спрямована на забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин шляхом використання відповідного інструментарію. Тобто мова йде саме про такий аспект реалізації адміністративно-правових засобів як їх спрямованість на забезпечення певного роду діяльності, функціонування відповідних суспільних відносин в цілому. Це пов'язано із тим, що саме завдяки їх усесторонньому забезпеченню, що відбувається по найрізноманітнішим, проте пов'язаним між собою напрямом, досягається мета певної діяльності. Зокрема, з позиції семантики, слово «забезпечення» можна розтлумачити в декількох значеннях, про що вказують на сторінках великого тлумачного словника сучасної української мови:

- постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах;
- надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування;

- створювати надійні умови для здійснення чого-небудь;
- гарантувати щось [17, с. 375].

При цьому, забезпечення є тривалим процесом, що здійснюється протягом усього функціонування відповідної сфери суспільних відносин. Зокрема, як цілком слушно зауважують на сторінках фахової літератури, що категорією «забезпечення» необхідно позначати тривалий процес, що спрямований на гарантування функціонування відповідної інституції, підтримання її в належному стані з метою виконання поставлених перед нею завдань [226, с 22]. Окрім цього слід додати й те, що досліджувані засоби є «адміністративно-правовими», оскільки підстави та порядок їх застосування регламентовано нормами адміністративного права, про що не згадується у наведених вище позиціях. Зокрема, як цілком слушно було зазначено з цього приводу адміністративно-правові засоби – це встановлені нормами адміністративного права способи здійснення юридично значущих дій з боку компетентних органів, що забезпечують реалізацію правових приписів з метою вирішення правоохоронних завдань [232, с. 221]. На даному аспекті адміністративно-правових засобів наголошують й під час наведення їх характерних ознак, серед яких під час дослідження поняття та юридичної природи адміністративно-правових засобів забезпечення екологічної безпеки С.Є. Кадурін називає наступні:

- адміністративно-правові засоби чітко врегульовані нормами адміністративного права;
- вони застосовуються уповноваженими на те суб'єктами у сфері публічного адміністрування;
- зазначені заходи розкривають зміст управлінської діяльності суб'єктів їх застосування;
- адміністративно-правові засоби здійснюють регулюючий вплив на суспільні відносини з метою їх створення, зміни або припинення;

- їх застосування призводить до певних юридичних наслідків, конкретних результатів, до того чи іншого ступеня ефективності адміністративно-правового регулювання;

- адміністративно-правові засоби можуть мати як примусовий, так і не примусовий характер [42, с. 107].

Таким чином, враховуючи вищенаведені позиції, пропонуємо під адміністративно-правовими засобами забезпечення післядипломної освіти розуміти визначену нормами адміністративного права сукупність напрямів діяльності компетентних суб'єктів, спрямованих на створення необхідних умов здійснення післядипломної освіти, гарантування належної реалізації її окремих різновидів, що здійснюється шляхом застосування наданого їм законодавством інструментарію, завдяки реалізації якого досягаються конкретні юридичні наслідки й результати у цій сфері суспільних відносин. Тобто забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських буде здійснюватися по багатьом напрямам, завдяки реалізації яких уповноважені державою суб'єкти будуть здійснювати вплив на дану сферу суспільних відносин з метою гарантування належного протікання у її межах відповідних процесів.

І як перший і основоположний з адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських вважаємо за необхідне розглянуте нормативно-правове забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин. Так, сутність даного різновиду забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин на сторінках фахової літератури визначають як систему правових заходів і механізмів, яку використовує публічна адміністрація для врегулювання та здійснення управління певною сферою суспільних відносин. Ця категорія охоплює розробку та реалізацію адміністративних норм, формування принципів, концепцій і методів діяльності, що забезпечують виконання нормативно-правових актів. При цьому, досліджуючи поняття та межі публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємств

Ж.О. Самосуд цілком слушно вказує на те, що завдяки адміністративно-правовому забезпеченню публічна адміністрація має можливість установлювати правові підстави для забезпечення інтересів суспільства, зокрема забезпечення громадян матеріальними та юридичними правами, гарантування публічної безпеки, захисту та дотримання законності в суспільних відносинах [233, с. 507]. Тобто, фактично, говорячи про нормативно-правове забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин на увазі маємо сукупність нормативно-правових актів і заходів щодо їх реалізації, в чому одностайні більшість учених-правознавців.

Так, наприклад, досліджуючи організаційно-правові питання роботи з персоналом в органах прокуратури України М.М. Бурбика вказує на те, що нормативно-правове забезпечення представлено системою законодавчо встановлених правових гарантій, а також діяльності уповноважених на те органів, посадових осіб по їх реалізації [13, с. 139]. Подібні позиції науковці висловлюють і відносно здійснення нормативно-правового забезпечення і конкретної сфери суспільних відносин. Наприклад, у дослідженні, що присвячено адміністративно-правовим засадам діяльності Національної гвардії України О.В. Агапова вказує на те, що під нормативно-правовим забезпеченням діяльності Національної гвардії України будемо розуміти сукупність національних та міжнародних нормативно-правових актів, які регламентують порядок організації, управління та здійснення основних функцій і службово-бойових завдань особовим складом Національної гвардії України [2, с. 97]. У цілому погоджуючись з позицією вченої зауважимо, що не слід розрізняти національні та міжнародні нормативно-правові акти, оскільки останні у випадку надання Верховною Радою України згоди на їх обов'язковість, згідно з приписами ст. 9 Конституції України, є частиною національного законодавства України [61], тобто також можуть бути розглянуті як національні нормативно-правові акти. У цілому ж, говорячи про такий адміністративно-правовий засіб забезпечення післядипломної освіти поліцейських як її нормативно-правове забезпечення, на увазі слід мати

правові засади функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, які були детально проаналізовані нами раніше.

Також слід вказати на ще один з провідних адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських, без належної реалізації якого не можуть функціонувати будь-які суспільні відносини – їх фінансове забезпечення, у межах чого здійснюється мобілізація, розподіл і використання фінансових ресурсів. Як з цього приводу зауважують на сторінках фахової літератури, забезпечення реалізації внутрішніх і зовнішніх функцій держави неможливо без використання фінансових ресурсів. Саме шляхом акумуляції коштів у власності держави, формування спеціальних фондів можливе існування самої держави [223, с. 333] та без сумніву, функціонування її окремих інституцій, серед іншого здійснення післядипломної освіти поліцейських.

При цьому науковці під фінансовим забезпеченням розуміють операції з фінансовими активами відповідних органів, які спрямовані на покриття їх потреб в капіталі з усіх можливих і законних джерел, їх мобілізацію та використання. Ба більше, досліджуючи особливості функціонування організаційно-правового механізму підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ В.В. Конопльов зазначає на те, що зміст фінансового забезпечення складають грошові відносини, які супроводжуються безперервним кругообігом коштів. Кругообіг грошових коштів здійснюється у формах витрат ресурсів й одержання доходів, їх розподілу та використання. Фінансове забезпечення державних органів досягається за допомогою мобілізації фінансових ресурсів – залучених у господарський оборот за допомогою різноманітних форм і методів та з різних джерел і призначених забезпечувати безперебійність фінансування таких органів [60, с. 234-235]. Тобто фінансове забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин здійснюється шляхом забезпечення здійснення післядипломної освіти відповідними фондами коштів, що пов'язано з їх мобілізацією, розподілом та використанням.

Зокрема, як зазначено в приписах наказу МВС України № 1625, фінансування післядипломної освіти працівників поліції здійснюється шляхом виділення коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством [147]. Так, говорячи про державний бюджет слід вказати, що на сторінках фахової літератури його сутність розкривають як фінансовий план руху централізованої частини внутрішнього валового продукту, який складається з двох взаємопов'язаних частин – доходів та видатків. У ньому концентруються основні державні доходи. Будучи для держави засобом акумулювання фінансових ресурсів, він створює можливість для виконання державою характерних для неї зовнішніх і внутрішніх функцій [268, с. 33]. Доходи і видатки Державного бюджету України на поточний рік передбачено Законом України «Про Державний бюджет України на 2026 рік» від 3 грудня 2025 року [114]. Своєю чергою, відповідно до ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року місцевий бюджет (бюджет місцевого самоврядування) – це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування [190]. У цьому контексті також слід відмітити, що правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства регламентовано приписами Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року [14].

Як ще один з провідних адміністративно-правових засобів забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських слід розглянути матеріально-технічне забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. На сторінках фахової літератури відмічають, що матеріально-технічне забезпечення – це комплекс організаційних, економічних, технічних, транспортних, правових та інших заходів і процесів, спрямованих на забезпечення потреб підприємств, фірм, об'єднань, установ, організацій тощо засобами виробництва та предметами праці для використання в матеріальному виробництві та сфері невиробничої діяльності [16, с. 441]. При цьому слід

погодитися з В.В. Мельник, який у межах дослідження, що присвячено визначенню проблематики адміністративно-правового забезпечення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері пожежної безпеки зауважує, що правильно налагоджена система матеріально-технічного забезпечення є запорукою безперебійного забезпечення підприємства всіма видами матеріальних ресурсів, що є важливим елементом наукової організації виробництва. На думку науковця, основні завдання матеріально-технічного забезпечення можна сформулювати наступним чином:

- визначення потреби підприємств та їхніх структурних підрозділів у матеріальних ресурсах;
 - вивчення джерел забезпечення матеріальними ресурсами;
 - організація доставки матеріальних ресурсів до місця споживання;
 - раціональне та економне використання матеріальних ресурсів;
- розробка шляхів поліпшення використання місцевої сировини й матеріалів, відходів виробництва; організація правильного зберігання матеріальних цінностей;
- оптимізація обсягів постачання матеріально-технічних ресурсів;
 - розробка економічно обґрунтованих нормативів запасів, контроль за їхнім станом;
 - запобігання утворенню понаднормативних і надмірних запасів цінностей та інше [78, с. 190].

Дещо схожого значення набуває й матеріально-технічне забезпечення післядипломної освіти поліцейських, яке, без сумніву, має бути здійснено відносно функціонування даної сфери суспільних відносин на належному рівні й враховувати всі сьогоденні виклики та реалії, особливо ті, що обумовлені дією правового режиму воєнного стану, обумовленого збройною агресією проти нашої держави. При цьому даний адміністративно-правовий засіб забезпечення післядипломної освіти поліцейських реалізується по багатьом напрямом, пов'язаним з постачанням необхідних матеріальних і

технічних ресурсів, першочергово, для гарантування належної діяльності суб'єктів, які безпосередньо здійснюють даний різновид професійного навчання поліцейських. Так, наприклад, з метою належного матеріально-технічного забезпечення закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських наказом МВС України від 23 липня 2024 року № 507 було затверджено Норми належності безпілотних авіаційних систем закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [132].

Особливого значення в контексті досліджуваного питання набуває такий адміністративно-правовий засіб забезпечення функціонування післядипломної освіти поліцейських як інформаційне забезпечення даної сфери суспільних відносин. Так, досліджуючи проблематику адміністративно-правового забезпечення реалізації прав громадян у сфері підприємницької діяльності в Україні О.О. Леонов зауважує, що належне здійснення інформаційного забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин набуває особливого значення, оскільки:

- інформаційне забезпечення включає освітні та навчальні ресурси, які сприяють підвищенню кваліфікації підприємців, установ, організацій, а також їх працівників;

- сприяє прозорості та доступності інформації про встановлені законодавчі та нормативні вимоги та правила, що, своєю чергою, дозволяє особам, на яких вони розповсюджуються, чітко розуміти свої права та обов'язки;

- доступ до актуальної ринкової інформації та аналітичних матеріалів допомагає особам приймати обґрунтовані рішення стосовно можливості реалізувати свої права у сфері підприємницької діяльності [67, с. 115].

Слід зазначити, що на сторінках фахової літератури сутність інформаційного забезпечення визначають як засновану на приписах чинного національного законодавства сукупність заходів, пов'язаних із оперуванням (збором, фіксацією, аналізом, зберіганням, поширенням тощо) інформацією,

які реалізуються в рамках виконання своїх функцій уповноваженими суб'єктами та завдяки функціонуванню автоматизованих систем і спрямовані на забезпечення належного функціонування відповідної сфери суспільних відносин [226, с. 24]. З чого слідує, що інформаційне забезпечення післядипломної освіти поліцейських здійснюється шляхом оперування значним масивом інформаційних даних, що серед іншого реалізується завдяки функціонуванню відповідних інформаційно-комунікаційних систем, баз і банків даних тощо. Так, як приклад, слід навести наказ МВС України від 16 вересня 2020 року № 665, яким затверджено Порядок функціонування центральної підсистеми єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, що визначає організаційні та технологічні засади функціонування центральної підсистеми єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України [174].

При цьому, окремі з учених-правознавців при визначенні сутності інформаційного забезпечення підкреслюють його багатогранність і включають до його змісту декілька компонентів. Так, наприклад, автори монографічного дослідження «Інформаційне забезпечення управлінської діяльності і умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики», вважають, що під інформаційним забезпеченням розуміють комплекс взаємозв'язаних методів, заходів і засобів (науково-методичного, соціально-політичного, техніко-економічного й організаційно-правового характеру тощо), які реалізують створення і функціонування інформаційних технологій – процесів збору, передачі, перероблювання, зберігання та видачі (відображення), а також використання інформації з метою здійснення ефективної діяльності органів державного управління [38, с. 39]. Разом із тим, окремі з названих вище аспектів інформаційного забезпечення, в контексті його застосування до досліджуваної сфери суспільних відносин, на нашу думку, слід розглядати окремо, хоч вони і є доволі пов'язані.

У такому випадку мову слід вести про навчально-методичне забезпечення післядипломної освіти поліцейських. Так, наказом МВС України

від 14 лютого 2008 року № 69, затверджено Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України, яке регламентує навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності провідних суб'єктів, що здійснюють професійне навчання поліцейських та спрямоване на самореалізацію особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях для органів і підрозділів Національної поліції та інших галузей правової системи України. Як свідчить аналіз приписів вищенаведеного нормативно-правового акта, навчально-методичне забезпечення передбачає розроблення та використання документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, до яких належать: освітньо-кваліфікаційна характеристика; освітньо-професійна програма; засоби діагностики знань; діаграма структури програми навчання; навчальний план; робочий навчальний план; програми навчальних дисциплін; робочі програми дисциплін [145]. Тобто навчально-методичне забезпечення післядипломної освіти поліцейських охоплює створення та впровадження сучасних програм, методик і засобів контролю знань, спрямованих на підвищення професійної компетентності працівників поліції.

Досліджувана, як і будь-яка інша, сфера суспільних відносин, не може існувати поза реалізацією такого адміністративно-правового засобу її забезпечення як кадрове забезпечення. При цьому, науковці сутність кадрового забезпечення визначають як специфічної, повторюваної діяльності, здійснюваної у процесі управління державними органами, змістом якої є забезпечення їх необхідним, що відповідає певним вимогам, контингентом людей, а також відповідною інформацією про них, упровадження науково-обґрунтованих методів, відбору, розстановки, навчання, виховання, стимулювання кадрів, правового регулювання їх діяльності та надання правового захисту [91, с. 91–92]. З огляду на що слід погодитися з позицією стосовно того, що значення кадрового забезпечення пояснюється тим, що саме від його реалізації залежить кадровий потенціал організації, який своєю чергою свідчить про можливість останньої в реалізації намічених цілей і

поставлених завдань, про перспективи подальшого розвитку її діяльності [74, с. 268]. Також доволі вдало значення кадрового забезпечення було розкрито С.С. Сериковим на прикладі функціонування адміністративно-правового механізму підтримки підприємницької діяльності в Україні. Так, на думку науковця, значення кадрового забезпечення вищенаведеної сфери суспільних відносин полягає у наступному:

- якісне кадрове забезпечення гарантує, що органи, відповідальні за підтримку підприємництва, виконують свої функції професійно, швидко і з дотриманням норм чинного законодавства;

- лише компетентний персонал здатен забезпечити підприємців необхідними знаннями, допомогти їм з вибором оптимальних варіантів фінансування, участю у міжнародних програмах, виходом на нові ринки тощо;

- з огляду на швидкі зміни в законодавстві, економічних умов і технологій, важливо, щоб працівники, відповідальні за підтримку підприємництва, постійно оновлювали свої знання та вміння;

- кваліфікований персонал допомагає ефективніше реалізовувати державні та регіональні програми підтримки підприємців, що стимулює розвиток малого і середнього бізнесу, створення нових робочих місць і загальне економічне зростання [6, с. 174].

Слід зазначити, що такий адміністративно-правовий засіб забезпечення післядипломної освіти поліцейських як кадрове забезпечення здебільш здійснюється стосовно суб'єктів, безпосередньо відповідальних за реалізацію даного різновиду їх професійного навчання. При цьому як приклад реалізації даного адміністративно-правового засобу слід навести указ Президента України «Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях» від 9 грудня 2015 року № 691/2015 [202]. Окрім цього слід вказати на наказ МВС України від 13 лютого 2020 року № 123, яким затверджено Професійні, освітні і кваліфікаційні вимоги, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють

підготовку поліцейських, які застосовуються до поліцейських, які відряджаються на вакантні посади закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [176]. Даний адміністративно-правовий засіб забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин реалізується й під час формування державного замовлення на післядипломну освіту працівників поліції, що, учасниками чого, як свідчить комплексний аналіз приписів наказу МВС України № 1625, є:

1) кадровий підрозділ центрального органу управління Національної поліції України, який формує і подає до відповідного органу пропозиції до обсягів державного замовлення на післядипломну освіту:

- працівників поліції, навчання яких здійснюватиметься у навчальних закладах (установах), що здійснюють післядипломну освіту працівників поліції (щороку до 01 листопада року, що передує плановому, пропозиції подаються в установленому порядку до Міністерства внутрішніх справ України);

- працівників поліції, які працюють на посадах державних службовців I-IV категорій (пропозиції подаються до Національної академії державного управління при Президентові України);

- працівників поліції, які працюють на посадах державних службовців V-VII категорій (пропозиції подаються до Національного агентства України з питань державної служби);

- працівників поліції з курсу «Боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму» (пропозиції подаються до Державної служби фінансового моніторингу України);

2) навчальні заклади (установи), що здійснюють післядипломну освіту працівників поліції, які щороку до 01 липня року, що передує плановому, на підставі заявок, отриманих від замовників, складають проекти планів-графіків короткострокового підвищення кваліфікації працівників поліції та подають їх

до кадрового підрозділу центрального органу управління Національної поліції України для подальшого їх затвердження та формування пропозицій до обсягів державного замовлення;

3) інші підрозділи центрального органу управління поліцією відповідно до наявних договірних відносин з іншими державними замовниками [147].

З даним адміністративно-правовим засобом забезпечення післядипломної освіти поліцейських будуть пов'язані й ряд інших, проте їх дія здебільшого буде спрямована на суб'єктів, відносно яких реалізується даний різновид професійного навчання поліцейських. Зокрема мову слід вести про такий адміністративно-правовий засіб як психологічне забезпечення післядипломної освіти поліцейських. Так, досліджуючи організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань Є.Ю. Бараш зауважує, що психологічне забезпечення – це система організаційних та психологічних заходів, спрямованих на вдосконалення роботи з персоналом та підвищення ефективності оперативно-службової діяльності органів і підрозділів правоохоронних органів. При цьому до напрямків психологічного забезпечення науковець відносить:

- організацію та проведення професійно-психологічного відбору і професійної орієнтації кандидатів на роботу в органи та підрозділи правоохоронних органів з метою визначення їх психологічної готовності до специфічних умов служби;

- здійснення психологічного вивчення працівників, які переміщуються на іншу посаду, з метою визначення їх психологічних характеристик та прогнозування психологічної готовності до виконання ними певних службових завдань;

- організацію та проведення соціально-психологічної роботи, здійснення заходів щодо оптимізації соціально-психологічного клімату в колективах, психологічне консультування працівників і членів їх сімей;

- здійснення професійно-психологічної підготовки працівників, надання психологічної допомоги особам, прийнятим на службу, в адаптації до умов

службової діяльності, а також психологічне супроводження оперативно-службової діяльності працівників, зокрема, в екстремальних умовах;

- здійснення психопрофілактичної роботи [6, с. 127].

Так, наказом МВС України від 6 лютого 2019 року № 88 затверджено Порядок організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, який визначає завдання, засади організації, принципи, напрями, функції системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, повноваження психологів, а також принципи та механізм організації роботи з особами, які потребують психологічної підтримки та допомоги. При цьому об'єктами системи психологічного забезпечення є:

- поліцейські, працівники поліції, які перебувають на штатних посадах в органах поліції, а також члени їх сімей (за потреби);

- кандидати на службу до Національної поліції України;

- курсанти, слухачі денної форми навчання, які здобувають освітній ступінь магістра за державним замовленням у закладах вищої освіти, ад'юнкти, докторанти денної форми навчання, а також поліцейські, які проходять первинну професійну підготовку в закладах вищої освіти та державних установах (зкладах) Національної поліції, що діють для забезпечення організації відповідної спеціальної підготовки поліцейських, уперше прийнятих на службу в поліції;

- поліцейські, які відряджені до МВС України, державних установ та організацій, що належать до сфери управління МВС України, та заміщують посади, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях [165].

Окрім цього слід вказати на такий адміністративно-правовими засобами забезпечення післядипломної освіти поліцейських, що буде доволі пов'язаний

з вищенаведеними засобами, як медичне забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. При цьому досліджуючи особливості здійснення правового регулювання матеріального забезпечення працівників органів внутрішніх справ М.С. Бідюкова вказує на те, що під медичним забезпеченням працівників органів внутрішніх справ необхідно розуміти систему заходів (правових, фінансово-економічних, матеріально-технічних, інформаційних та кадрових), спрямованих на збереження і розвиток фізіологічних і психологічних функцій персоналу органів внутрішніх справ, оптимальної їх працездатності та соціальної активності, сприяння поліпшенню здоров'я, підвищення санітарної культури, запобігання захворюванням шляхом проведення відповідних лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних і соціальних заходів. Звідси, підкреслює вчена, основними напрямками (елементами) медичного забезпечення працівників органів внутрішніх справ є:

- збереження і розвиток фізіологічних і психологічних функцій персоналу органів внутрішніх справ;
- розвиток оптимальної працездатності та соціальної активності персоналу органів внутрішніх справ;
- сприяння поліпшенню здоров'я, підвищення санітарної культури персоналу органів внутрішніх справ;
- надання різних видів медичної допомоги;
- проведення періодичних медичних оглядів та диспансеризації в лікувально-профілактичних закладах МВС України;
- забезпечення персоналу органів внутрішніх справ лікарськими засобами;
- запобігання захворюванням шляхом проведення відповідних лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних та реабілітаційних заходів [8, с. 149].

Так, окремою нормою Закону України «Про Національну поліцію» визначено правові засади здійснення медичного забезпечення працівників

поліції, що може бути застосовано й щодо здійснення їх післядипломної освіти. Зокрема, як зазначено в ст. 95 вищенаведеного нормативно-правового акта, поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я МВС України. У разі відсутності за місцем проходження служби, місцем проживання або тимчасового перебування поліцейських закладу охорони здоров'я МВС України чи відповідних відділень або спеціального медичного обладнання, необхідного для надання медичної допомоги, а також у невідкладних випадках медична допомога надається державними або комунальними закладами охорони здоров'я. У разі відсутності спеціального медичного обладнання, медичних фахівців або спеціалізованих відділень у закладах охорони здоров'я МВС України, а також в інших державних та комунальних закладах охорони здоров'я, медичних показань, визначених закладом охорони здоров'я МВС України, бюджетних асигнувань поліцейській може бути направлений за висновком відповідного закладу охорони здоров'я на обстеження або лікування до приватного закладу охорони здоров'я або іноземного медичного закладу. При цьому в період дії воєнного стану поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я будь-якої форми власності [194]. З огляду на що можна стверджувати, що система медичного забезпечення післядипломної освіти поліцейських, охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на підтримку їхнього фізичного та психологічного здоров'я, профілактику захворювань та надання всебічної медичної допомоги.

Отже, як свідчить проведений аналіз, післядипломна освіта поліцейських будучи одним з найефективніших засобів забезпечення належного функціонування органів і підрозділів Національної поліції України, у цілому правоохоронного сектору держави, сама по собі потребує найрізноманітнішого забезпечення, що здійснюється шляхом реалізації відповідних адміністративно-правових засобів. Такі засоби тісно пов'язані між собою, мають бути здійсненні стосовно досліджуваної сфери суспільних відносин комплексно, доповнюючи дію один одного. При цьому як одні з

основних з адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських вважаємо за необхідне виділити наступні: нормативно-правове, фінансове, матеріально-технічне, інформаційне, кадрове, психологічне та медичне забезпечення післядипломної освіти поліцейських.

Висновок до розділу 2

За результатами дослідження змісту адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських зроблено такі висновки.

Обґрунтовано, що післядипломна освіта поліцейських як частина їх професійного навчання також може бути представлена як певне цілісне явище, що утворюється з його відповідних різновидів. Доведено, що такі різновиди природно обумовлюють існування один одного, охоплюючи й доповнюючи всі необхідні аспекти опанування та вдосконалення відповідних знань, умінь і навичок поліцейського. Встановлено, що в цілому відповідно до чинного законодавства України та підзаконних нормативно-правових актів, післядипломна освіта охоплює такі її різновиди, як спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування, кожен з яких має свої особливості, цілі та організаційні форми. Здійснено аналіз таких особливостей, що знаходять свій прояв у межах здійснення відповідного різновиду післядипломної освіти поліцейських.

Доведено, що різновиди післядипломної освіти поліцейських варто розглядати й залежно від декількох критеріїв: 1) форми навчання: очна (денна, вечірня), заочна та дистанційна; 2) форми реалізації: спеціалізація; перепідготовка; підвищення кваліфікації; стажування; 3) категорії осіб: усіх категорій поліцейських; керівників; професіоналів; фахівців; робітничих кадрів; 4) суб'єкта реалізації: заклад вищої освіти зі специфічними умовами

навчання; навчальний заклад (установа), що здійснюють спеціальну підготовку поліцейських; практичний підрозділ (місце служби); підприємства, установи, організації, що належать до сфери управління поліції; 5) підстави здійснення: уперше прийняття на службу; просування та переміщення по службі; періодичність; 6) документального оформлення їх результатів: свідоцтво про закінчення курсів спеціалізації (перепідготовки); свідоцтво про підвищення кваліфікації; сертифікат про короткострокове підвищення кваліфікації; звіт і відгук-характеристика; 7) строківості: загальне; короткострокове; довгострокове; визначенні ініціатором.

Доведено, що провідним структурним елементом суспільних відносин щодо здійснення післядипломної освіти поліцейських є їх суб'єктний склад, який може бути представлений як їх інституційний компонент. Обґрунтовано, що учені-адміністративісти, говорячи про інституційний компонент (частину, складову тощо) досліджуваної ними сфери суспільних відносин, доволі часто вказують саме на їхніх провідних суб'єктів.

Підкреслено необхідність розгляду саме суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин, тобто осіб, які в їх межах реалізують надані їм повноваження, здійснюють свої суб'єктивні права та виконують юридичні обов'язки. Розглянуто групу суб'єктів як інституційний компонент здійснення післядипломної освіти поліцейських, відповідальних за належне забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин – Верховна Рада України і її комітети (комітет з питань антикорупційної політики, комітет з питань національної безпеки, комітет з питань освіти, науки та інновацій, комітет з питань правоохоронної діяльності), Президент України та Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Кабінет Міністрів України, МВС України та Департамент освіти, науки та спорту, МОН України.

Досліджено правовий статус суб'єктів, які безпосередньо здійснюють післядипломну освіту поліцейських – заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, а також органи та підрозділи Національної поліції, відповідальні за реалізацію цього напрямку. Як інституційний компонент

досліджуваної сфери суспільних відносин розглянуто відповідні категорії поліцейських, відносно яких здійснюється післядипломна освіта поліцейських – керівники, професіонали, фахівці, робітничі кадри.

Доведено, що інституційний компонент суспільних відносин, що виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських, представлений значною кількістю суб'єктів, які відповідальні як за належне забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських і безпосередню її реалізацію, так і суб'єктів відносно яких вона здійснюється. Сформоване авторське бачення сутності інституційного компонента післядипломної освіти поліцейських.

Запропоновано авторську модель інституційного компонента забезпечення післядипломної освіти як динамічної системи взаємодії суб'єктів трьох рівнів: стратегічного управління (державні органи), безпосередньої реалізації освітніх послуг (ЗВО зі специфічними умовами навчання) та суб'єктів-модераторів (міжнародні інституції та донорські організації, що виступають суб'єктами сприяння реалізації інновацій).

Обґрунтовано, що адміністративно-правовими засобами буде відповідний інструментарій, використовуючи який, уповноважені державою суб'єкти здійснюють вплив на функціонування відповідної сфери суспільних відносин, серед іншого, пов'язану зі здійсненням післядипломної освіти поліцейських. На підставі чого сформовано авторське бачення щодо розуміння сутності категорії «адміністративно-правові засоби забезпечення післядипломної освіти поліцейських». Виокремлено й проаналізовано основні адміністративно-правові засоби забезпечення післядипломної освіти поліцейських.

Встановлено, що фінансове забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин здійснюється шляхом забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин відповідними фондами коштів, що пов'язано з їх мобілізацією, розподілом та використанням.

Підкреслено, що матеріально-технічне забезпечення післядипломної освіти поліцейських реалізується по багатьом напрямом, пов'язаним з постачанням необхідних матеріальних і технічних ресурсів, першочергово, для гарантування належної діяльності суб'єктів, які безпосередньо здійснюють даний різновид професійного навчання поліцейських.

Констатовано, що інформаційне забезпечення післядипломної освіти поліцейських здійснюється шляхом оперування значним масивом інформаційних даних, що серед іншого реалізується завдяки функціонуванню відповідних інформаційно-комунікаційних систем, баз і банків даних тощо.

Доведено, що навчально-методичне забезпечення післядипломної освіти поліцейських охоплює створення та впровадження сучасних програм, методик і засобів контролю знань, спрямованих на підвищення професійної компетентності працівників поліції. Вказано, що кадрове забезпечення післядипломної освіти поліцейських здебільш здійснюється стосовно суб'єктів, безпосередньо відповідальних за реалізацію даного різновиду їх професійного навчання, а також під час формування державного замовлення на післядипломну освіту працівників поліції.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

3.1. Зарубіжний досвід післядипломної освіти поліцейських та можливості його використання в Україні

Прагнення нашої держави набути повноцінного членства у світовій спільноті, наявні активні євроінтеграційні та євроатлантичні процеси, що відбуваються у цьому зв'язку, вимагає запровадження найкращих світових практик у сферу професійної підготовки правоохоронців, у цілому функціонування сектору безпеки й оборони держави, що має мати свій відбиток і на здійсненні післядипломної освіти поліцейських, забезпеченні належного функціонування даної сфери суспільних відносин. Особливої актуальності дане питання набуває в умовах запровадження правового режиму воєнного стану, обумовленого збройною агресією проти нашої держави, оскільки визнанні світові практики професійної підготовки правоохоронців мають сприяти підвищенню ефективності реалізації даного різновиду професійного навчання поліцейських, забезпечивши належну реалізацію усіх його напрямів і різновидів, посилення його інституційного компонента, а також найрізноманітнішого забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, у цілому сектору безпеки й оборони держави.

Як цілком слушно з цього приводу відмічають на сторінках фахової літератури, в розвинених державах світу накопичено різноаспектний досвід щодо підготовки фахівців для поліцейських служб. При цьому, досліджуючи особливості використання досвіду професійної підготовки поліцейських Канади в діяльності Національної поліції України Б.В. Ліщук та В.Г. Кириченко цілком слушно відмічають те, що організація діяльності поліції у сфері забезпечення публічного порядку та безпеки, протидії

злочинності в усіх її виявах у кожній країні має певну специфіку й особливості. Відповідно до структури, завдань, правового регулювання правоохоронного органу формуються й національні системи підготовки кадрів. При цьому, зауважують науковці, деякі країни успішно пройшли або проходять шлях реформ, зокрема правоохоронної системи, і їхній досвід може бути корисним для нашої держави [69, с. 260]. Ось чому особливої актуальності й значення набуває питання щодо вивчення зарубіжного досвіду післядипломної освіти поліцейських, що надасть можливості щодо вироблення пропозицій стосовно шляхів його використання в нашій державі в межах здійснення післядипломної освіти поліцейських.

Так, система післядипломної освіти поліцейських у провідних країнах світу, характеризується широким використанням сучасних освітніх технологій, електронних платформ та дистанційних курсів. Це дозволяє поліцейським постійно оновлювати свої знання, реагувати на нові виклики та підвищувати професійну мобільність. Важливим аспектом є інтеграція практичних тренінгів і стажувань, що забезпечує формування прикладних навичок у реальних умовах. Важливу роль відіграє також співпраця з міжнародними освітніми та правоохоронними структурами, що сприятиме підвищенню стандартів підготовки поліцейських та їх відповідності сучасним вимогам служби. Водночас слід враховувати, що адаптація зарубіжних моделей післядипломної освіти потребує ретельного урахування національних особливостей, традицій і законодавчих реалій України. Тому удосконалення системи післядипломної освіти поліцейських має спиратися на поєднання найкращих міжнародних практик із вітчизняним досвідом, щоб забезпечити ефективність і стійкість їхнього професійного навчання. Такий підхід зробить процес модернізації професійної підготовки правоохоронців максимально збалансованим і результативним. Ба більше, при вивченні зарубіжного досвіду здійснення післядипломної освіти поліцейських слід враховувати й допущенні прорахунки в цьому аспекті, що мали негативні наслідки практичної

реалізації, що слід взяти до уваги задля уникнення їх настання при формуванні аналогічних вітчизняних інституцій.

Говорячи про зарубіжний досвід здійснення післядипломної освіти поліцейських слід зазначити, що в цілому реформування системи правоохоронних органів у нашій державі вже відбулося на основі зарубіжного досвіду – досвіду Грузії. При цьому, досліджуючи адміністративно-правовий статус керівника органу Національної поліції як суб'єкта забезпечення дисципліни та законності О.В. Король підкреслює той факт, що саме ця країна стала основою для реформування чинного національного законодавства, оскільки їй вдалося провести реформування системи правоохоронних органів та вивести їх на новий рівень розвитку, подолати корупцію, значно підвищити рівень законності у діяльності поліцейських та дотримання ними службової дисципліни [62, с. 174]. Саме тому досвід даної країни у здійсненні післядипломної освіти поліцейських, у цілому їх професійного навчання, є корисним для нашої держави.

У контексті досліджуваного питання слід вказати на те, що грузинська поліція має налагоджену систему підготовки працівників поліції, що є інтегрованою до європейських моделей підготовки персоналу поліції та включає декілька етапів. Так, досліджуючи особливості адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України В.В. Діденко вказує на те, що перший етап передбачає підготовку у спеціальному закладі Грузії – Академії Міністерства внутрішніх справ Грузії. Своєю чергою, другий етап являє собою професійну підготовку поліцейського, вдосконалення набутих під час служби умінь та навичок, що знаходять своє відображення під час семінарських занять у випадку підвищення кваліфікації або ж під час занять зі службової підготовки. Третій етап підготовки пов'язаний з кар'єрним зростанням поліцейського, намаганням отримати посаду детектива або керівника певного рівня. Четвертий етап навчання здійснюється щодо осіб, які отримали призначення, а надалі проходять службу в певних підрозділах поліції, наприклад, в

Департаменті центральної кримінальної поліції та в його підрозділах (із боротьби зі злочинним світом, незаконним обігом наркотичних засобів тощо). Останній етап підготовки, пов'язаний з можливістю призначення особи на керівні посади в поліції, це професійна підготовка керівного складу поліції, а також підготовка працівників поліції як управлінців, менеджерів [27, с. 143]. Взагалі питанням належної та багатокomпонентної професійної підготовки поліцейських в провідних країнах світу приділяється доволі значна увага.

Так, говорячи про досвід і реалії здійснення післядипломної освіти поліцейських, у цілому їх професійного навчання, на прикладі такої провідної країни світу як Сполучені Штати Америки (далі – США) слід вказати на те, що в даній країні функціонує доволі розвинута й розгалужена система навчальних закладів, відповідальних за безпосередню реалізацію даного напряму державної політики. Зокрема, у США працює близько 600 поліцейських академій, які розкидані по всій державі. Цікавим є те, що уряди штатів встановлюють власний набір вимог до сертифікації відповідних академій, а не федеральний уряд. Багато хто робить це через Ради зі стандартів і підготовки офіцерів миру (POST) або подібні структури, які контролюють виконання правил і навчальної програми в поліцейських академіях у своїх штатах. Але це не означає, що федеральний уряд не підтримує державні та місцеві правоохоронні органи. Кожного року Федеральний Уряд витрачає майже 20 мільярдів доларів на фінансування роботи поліцейських академій [237, с. 144–145]. Тобто в даній країні світу значна увага приділяється як посиленню інституційного компонента здійснення професійного навчання поліцейських, серед іншого їх післядипломної освіти, так і в цілому належному забезпеченню, особливо фінансовому, функціонування даної сфери суспільних відносин.

Окремо слід вказати на те, що в США у межах професійного навчання поліцейських значна увага приділяється вивченню спеціалізованих тематик і навчальних дисциплін у цілому. Зокрема, як приклад, слід навести те, що під час професійного навчання поліцейських в США приділяється відпрацюванню

навичок з комунікації. Так, у більш ніж двохстах містах США реалізуються програми громадської діяльності патрульної служби поліції. Вони створені для забезпечення активного співробітництва поліції з населенням. Сутність цих програм полягає в тому, що патрульні поліцейські приділяють зі своєї восьмигодинної зміни певний час на встановлення та розвиток контактів з громадянами. Наприклад, у Далласі, де діє програма «Зупинись, йди та поговори», у кожній з трьох змін, патрульний поліцейський залишає в людському місці своє службове авто принаймні на 30 хвилин, чотири дні на тиждень для того, щоб поспілкуватися з населенням. Процес такого спілкування може включати пояснення підліткам, як працює радіозв'язок патрульної машини, розмови з працівниками в магазині, на ярмарках, відвідування зборів громадян у бібліотеках, громадських центрах, лікувальних закладах тощо. Найбільш об'ємну в масштабі країни програму громадської діяльності поліції має Нью-Йорк. Кожен поліцейський, зайнятий у програмі, попередньо проходить курс в одному із навчальних семінарів у Академії поліції штату Мічиган, консультується з керівниками поліцейських дільниць, які працюють за програмами, спостерігає у судово-виконавчих органах за плином справ, і тільки після цього адаптує програму комунікації до вимог своєї дільниці [20, с. 128]. На нашу думку, в межах здійснення післядипломної освіти поліцейських у нашій державі також слід приділяти особливу увагу формуванню навичок їх комунікації, у цілому відпрацюванню психологічних прийомів, спрямованих на встановлення й закріплення контакту з відповідною категорією осіб. Це набуває особливої актуальності в реаліях запровадження правового режиму воєнного стану, оскільки поліцейські постійно перебувають у відносинах комунікації, виконуючи найчисельніші завдання – забезпечення публічної безпеки та порядку, евакуацію осіб з територій бойових дій, надання необхідної допомоги населенню тощо.

Значна увага належному функціонуванню інституційного компонента досліджуваної сфери суспільних відносин, усесторонньому, особливо фінансовому, їх забезпеченню, приділена у Нідерландах. Зокрема,

організаційно професійне навчання співробітників поліції Нідерландів віднесене до компетенції спеціальної організації — Поліцейської академії. Остання має статус центра з питань набору та відбору персоналу, викладання, навчання та науково-дослідної роботи поліції Нідерландів. Академія відповідає за первинну і спеціалізовану підготовку та освіту поліцейських. Первинна підготовка має подвійну структуру: курсанти проходять не лише теоретичну, а й практичну підготовку. Виконавча рада та наглядова рада здійснюють управління діяльністю Поліцейської академії. Міністр внутрішніх справ Королівства щорічно забезпечує фінансування заходів із первинної та спеціалізованої підготовки офіцерів поліції, а також із набору та відбору кандидатів. Міністр забезпечує й фінансування науково-дослідної діяльності Поліцейської академії. Персонал академії налічує 1 300 осіб (більшість з них є кадровими поліцейськими) [235, с. 101; 100, с. 131]. Наведене є черговим підтвердженням доцільності реалізації схожих напрямів забезпечення професійного навчання поліцейських, серед іншого здійснення їх післядипломної освіти, й у нашій державі.

Як ще одну країну, досвід здійснення післядипломної освіти якої буде корисний для нашої держави слід розглянути Великобританію. У даній країні світу, так само як і розглянутій вище функціонує розгалужена система суб'єктів, відповідальних за належне здійснення підготовки поліцейських, серед яких слід назвати наступних:

- поліцейський коледж, який є професійним органом поліції в Англії та Уельсі, який пропонує ряд спеціалізованих курсів і навчальних програм для розвитку практичних навичок і теоретичних знань поліцейських;

- поліцейські навчальні центри, які надають початкову підготовку для новобранців і яких по всій країні налічується декілька. Дані центри пропонують комплексні навчальні програми, які охоплюють різні аспекти поліцейської діяльності, включаючи правоохоронну діяльність, залучення громади, методи розслідування та особисту безпеку;

- поліцейська академія. Кожен правоохоронний орган у Великій Британії може мати власну поліцейську академію або школу підготовки. Ці академії забезпечують як початкову підготовку для новобранців, так і постійний професійний розвиток для досвідчених офіцерів. Вони пропонують поєднання навчання в аудиторії, практичних вправ і навчання за сценаріями, щоб підготувати офіцерів до викликів, з якими вони можуть зіткнутися в польових умовах;

- у деяких регіонах Великої Британії є регіональні навчальні центри, які обслуговують кілька поліцейських сил. Ці центри пропонують спеціалізовані навчальні програми, такі як: курси підвищення кваліфікації водіїв, навчання володіння вогнепальною зброєю, навчання питанням забезпечення громадському порядку та спеціальне навчання розслідуванням [237, с. 148–149].

При цьому слід зазначити на те, що для британської моделі характерна вужча спеціалізація поліцейських різних підрозділів і служб уже на перших етапах первинної професійної підготовки. Такий підхід можна спостерігати й в американській моделі первинної професійної підготовки поліцейських, де також із самого початку готують вузькопрофільних фахівців для підрозділів поліції [263, с. 108]. Дещо схожий підхід можна зустріти завдяки аналізу досвіду такої країни як Франція, де після загальної фази підготовки поліцейські та жандарми можуть отримати спеціалізовану підготовку залежно від своєї області діяльності. Наприклад, їх можуть підготовлювати для роботи у спеціальних підрозділах (наприклад, бригади з боротьби зі злочинністю, спеціальні загони тощо), у конкретних галузях, таких як кримінальна поліція, криміналістика, збереження громадського порядку, дорожньої безпеки або для роботи в спеціальних підрозділах, що займаються боротьбою з тероризмом; по-третє, поліцейські та жандарми отримують постійну професійну підготовку протягом усієї своєї кар'єри. Вона спрямована на оновлення знань, розвиток нових навичок, адаптацію до змін у законодавстві та технологіях, а також на посилення професіоналізму; по-четверте, при підготовці сил правопорядку у

Франції надається особлива увага етичним та деонтологічним цінностям; по-четверте, підготовка сил правопорядку у Франції також включає обміни досвідом та міжнародне співробітництво [237, с. 156].

Даний підхід вважаємо за доречно активно застосовувати й при здійсненні післядипломної освіти поліцейських, особливо реалізації такого її різновиду як підвищення кваліфікації, зменшуючи при цьому кількість тематик і навчальних дисциплін із загальних питань поліцейської діяльності, а більшу увагу приділяючи при цьому профільним і спеціальним питанням. При цьому важливим елементом є залучення до освітнього процесу фахівців із суміжних галузей: психологів, кризових менеджерів, експертів із громадської безпеки, що дозволяє формувати у поліцейських міждисциплінарний підхід до вирішення професійних завдань. Така модель сприяє глибшому розумінню суспільних процесів і підвищує рівень довіри населення до правоохоронних органів. Врахування цього досвіду може бути корисним для удосконалення післядипломної освіти поліцейських в Україні з урахуванням вітчизняних реалій і потреб.

Крім того, слід зазначити на той факт, що координація процесу професійної підготовки у Великобританії децентралізована і здійснюється за регіональним принципом. Проте із середини 1980-х років в Англії проводяться заходи, спрямовані на посилення впливу центру на управління поліцією та підготовку для неї фахівців, оскільки однією з головних причин існування недоліків у підготовці кадрів і, відповідно, функціонування поліції є відсутність ефективного управління на національному рівні [263, с. 108]. У нашій державі навпаки, на нашу думку, указані процеси є доволі централізованими, що, в окремих випадках, зменшує ефективність здійснення післядипломної освіти поліцейських в межах окремої адміністративно-територіальної одиниці, оскільки не враховує специфіку певних регіонів, що в умовах правового режиму воєнного стану, визнання окремих з них прифронтовими, зонами введення бойових дій, деокупованими тощо може негативно вплинути на функціонування досліджуваної сфери суспільних

відносин. Саме тому в межах програм здійснення післядипломної освіти поліцейських має бути враховано й регіональний аспект, особливості адміністративно-територіальної одиниці, в межах якої буде відбуватися проходження служби.

Слід також зазначити, що у Великобританії значна увага приділяється постійному професійному розвитку поліцейських шляхом впровадження гнучких форм навчання, включаючи онлайн-курси, тематичні семінари та особливо обмін досвідом з європейськими колегами. Так, для британської моделі професійної підготовки керівних кадрів поліції характерна максимальна її відкритість не тільки для національних загальногромадянських освітніх установ, але і для зовнішніх контактів. Завдяки цьому Коледж керівних кадрів поліції в місті Бремшілле підтримує тісні контакти з рядом англійських і зарубіжних навчальних закладів: Оксфордським, Лондонським, Нью-Йоркським університетами, американським коледжем кримінального права імені Дж. Джея, Академією ФБР тощо, обмінюючись з ними навчальними програмами, викладачами та слухачами [36]. І хоча вітчизняні навчальні заклади, що здійснюють післядипломну освіту поліцейських активно контактують з аналогічними закордонними інституціями, даний напрям, на нашу думку, потребує посилення й розвитку в цілому. При цьому має бути забезпечено й надано можливість обміну досвідом шляхом залучення зарубіжних колег до цього напрямку професійного навчання поліцейських, так і забезпечено здійснення післядипломної освіти поліцейських на базі провідних навчальних закладах світу.

При цьому слід зазначити на те, що для підготовки закордонних поліцейських коледж поліції Великобританії пропонує спеціально розроблені програми – «Англійський курс поліцейського навчання», призначений для старших поліцейських, і «Європейський курс старших детективів». Кожна з названих програм розрахована на чотири тижні. Після їх завершення передбачається досягти розуміння учнями проблем, що стоять перед поліцією Сполученого королівства, порівняти специфіку поліцейської діяльності у

Великобританії і у своїх країнах, а також дати можливість його учасникам розвинути вміння організації оперативно-пошукових дій, розширити свої пізнання й удосконалити навички використання у службовій діяльності міжнародного права та англійської мови [36]. Такі можливості мають бути активно використанні й у нашій державі, що може бути реалізовано як в межах підвищення кваліфікації поліцейських, так і здійсненні їхнього стажування.

Говорячи про досвід здійснення післядипломної освіти поліцейських такої країни світу як Німеччина слід зазначити, що німецька модель професійної підготовки кадрів поліції заслужено вважається однією з найефективніших і результативних у світі. При цьому, досліджуючи особливості адміністративно-правового забезпечення підготовки кадрів Національної поліції України І.В. Савельєва відмічає, що характерними ознаками німецької моделі є наступні:

- ґрунтовність базової підготовки, після якої для роботи в певній службі поліції необхідно пройти ще й спеціалізоване навчання;
- наявність у змісті навчання, незалежно від спеціалізації, загальних ключових компонентів, що дозволяє в разі реорганізації проводити швидко перекваліфікацію співробітників;
- обов'язкове додаткове навчання перед призначенням на нову посаду;
- логічна послідовність і обов'язковість проходження кожним поліцейським усіх ступенів освіти;
- триваліші терміни навчання порівняно з іншими країнами й, відповідно, ширший обсяг досліджуваного матеріалу, в тому числі теоретичного [231, с. 164].

При цьому слід зазначити на те, що поліцейські академії (університети), що здійснюють підготовку правоохоронців Німеччини, мають дещо схожу структуру до відповідних закладів вищої освіти України. Зокрема, поліцейські академії мають структуровану організацію, яка зазвичай включає відділи або підрозділи, відповідальні за різні аспекти фінансової, господарської та управлінської діяльності закладів вищої освіти. Серед них можуть бути

академічні відділи, навчальні підрозділи, адміністративні відділи, наукові центри та служби підтримки. У системі відповідних структурних підрозділів своє місце займають департаменти організаційно-правової роботи університету [237, с. 154]. Разом із тим значна увага в Німеччині приділяється підготовці керівного складу поліції, оскільки тут сформовано чітке розуміння того, що від рівня якості освіти та управління керівника залежить добробут та функціональність конкретного органу поліції [62, с. 184]. Задля цього в Німеччині передбачено функціонування Вищої школи поліції Німеччини, яка спеціалізується на професійній підготовці керівних кадрів поліції, а кількість працівників, прийнятих на навчання в цю школу поліції, суворо відповідає кількості звільнених (вакантних) керівних посад у поліцейській системі Німеччини [261, с. 53]. Ба більше, у Німеччині саме для управлінського складу органів поліції передбачено спеціальні програми навчання, які охоплюють боротьбу зі злочинністю; безпеку дорожнього руху; керування поліцейськими операціями; роль поліції в суспільстві; лідерство; розвиток людських ресурсів; законодавче забезпечення правоохоронної діяльності; міжнародне співробітництво [264, с. 52]. Подібні підходи до підготовки керівного складу поліції прослідковуються у багатьох європейських країнах і у цілому можуть бути використанні при здійсненні післядипломної освіти поліцейських у нашій державі.

Зазвичай даний напрям представлений на третьому рівні професійного навчання поліцейських – підготовка управлінських кадрів поліції, старших та вищих офіцерів. При цьому навчальних закладів такого рівня в Європі небагато, оскільки їхня кількість обумовлюється насамперед безпосередньою потребою у керівних кадрах поліції. Так, у Великобританії єдиним загальнонаціональним центром з підготовки керівних кадрів поліції є Коледж підготовки кадрів поліції в м. Бремшілле, у Німеччині – поліцейська вища академія для керівного складу, у Франції – вища національна поліцейська школа (l'École Nationale Supérieure de la Police (ENSP)); у Польщі – Вища школа поліції м. Щитно тощо. Термін підготовки керівних кадрів поліції становить,

як правило, два роки. У Німеччині перший рік навчання проходить безпосередньо в землях, а другий рік – в академії [231, с 170]. При цьому у Польщі офіцери патрульної служби та служби профілактики злочинності проходять підготовку, яка дозволяє їм отримати призначення на посади окружного констебля, чергового офіцера, командира взводу патрульної служби та служб швидкого реагування, командира взводу профілактики злочинності. Офіцери кримінальної поліції проходять підготовку для роботи в оперативно-розшуковій службі, а також службі по боротьбі з економічними злочинами [231, с. 169]

У Польщі курси перепідготовки та підвищення кваліфікації керівного складу, на відміну від сучасних навчальних програм базового поліцейського навчання, які передбачають вивчення основ менеджменту, більш ретельно підходять до розвитку умінь і навичок співробітників поліції, методів їх керівництва та адміністрування. Отриманню додаткових знань офіцерами в галузі управління та вироблення навичок щодо їх застосування при керівництві персоналом поліції, організації проведення тих чи інших службових дій сприяє реалізація програм навчання ефективному менеджменту, яка передбачає вивчення таких тем, як: управління групами, мотивація співробітників, міжособистісні відносини, робота у стресі, вирішення конфліктних ситуацій, прийняття рішень і ефективне використання людських ресурсів [36, с. 2–3]. У Франції вважається, що найскладнішою є підготовка керівників середньої ланки, яку формують офіцери й інспектори. Навчання здійснюють диференційовано. Після теоретичної підготовки (першого етапу підготовки) вони удосконалюють знання та набувають практичних умінь та навичок протягом року в органах територіальної або прикордонної поліції, а також в ротах національної безпеки (другий етап підготовки). Майбутні комісари проходять практику в приватних фірмах для вивчення конфліктних ситуацій в колективах працівників, у префектурі, у певних підрозділах жандармерії та тюрмах. При цьому значний час (до 20%) відведено для фізичної підготовки поліцейських, формування у них фізичної

витривалості [50, с. 71]. У в американських навчальних закладах для керівників правоохоронних органів викладають детальний сегмент «Онлайн-комунікація: нове обличчя громадської безпеки», в якому викладаються різні стратегії, які можуть використовувати агенції для ефективного використання онлайн-середовища, включаючи веб-сайти відомств та платформи соціальних мереж. В українських вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання викладання подібного курсу надасть можливість майбутнім керівникам розуміти важливість взаємодії поліції та медіа, механізми такої взаємодії та сучасні стратегії та можливості електронної комунікації та вищих технологій в діяльності поліції та інші аспекти сучасних комунікативних технологій [267, с. 107].

Отже, аналіз зарубіжного досвіду здійснення післядипломної освіти поліцейських провідних країн світу свідчить про високу ефективність систем підготовки, які базуються на багаторівневості, спеціалізації, гнучкості навчальних програм та тісному зв'язку з практикою. Особливої уваги заслуговує орієнтація на розвиток управлінських і комунікативних навичок, міжнародне співробітництво та поглиблене вивчення актуальних аспектів поліцейської діяльності. Важливою є й постійна адаптація змісту післядипломної освіти поліцейських до сучасних викликів, зокрема цифровізації та розвитку інформаційних технологій. З огляду на вищенаведене пропонуємо можливі варіанти запровадження зарубіжного досвіду післядипломної освіти поліцейських для нашої держави, що сприятиме підвищенню професійної компетентності українських поліцейських, адаптації їхньої підготовки до європейських стандартів і забезпечить готовність до ефективного виконання службових завдань у сучасних умовах:

- запровадити багаторівневу систему післядипломної освіти поліцейських із чітким розмежуванням базової, спеціалізованої та управлінської підготовки;

- розробити спеціалізовані програми для підготовки керівного складу поліції, орієнтовані на опановування сучасними управлінськими підходами, лідерством, організацією поліцейських операцій та міжнародною співпрацею;
- акцентувати на розвитку комунікативних навичок, роботі з медіа та використанні сучасних інформаційних технологій;
- врахувати в межах здійснення відповідного різновиду післядипломної освіти особливості адміністративно-територіальної одиниці, в межах якої буде нести службу поліцейський;
- розширити можливості стажування та міжнародного обміну для українських поліцейських у рамках співпраці з іноземними освітніми та правоохоронними установами;
- переглянути зміст навчальних програм з урахуванням сучасних викликів, таких як цифровізація, кібербезпека, міжнародна злочинність, і включити відповідні тематики до курсів підвищення кваліфікації.

3.2. Шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських

Післядипломна освіта поліцейських становить ключовий елемент професійного зростання співробітників даного правоохоронного органу, оскільки забезпечує постійну готовність реагувати на сучасні виклики та підвищує якість виконання найрізноманітніших службових завдань і функцій. При цьому від того наскільки якісно, зокрема прозоро й всебічно визначено нормативно-правову основу здійснення післядипломної освіти поліцейських, серед іншого реалізацію її окремих напрямів і різновидів, напряму залежить ефективність функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, що має свій вплив й на ефективність у цілому діяльності органів і підрозділів Національної поліції України. Удосконалення нормативно-правового

регулювання у цій галузі без сумніву буде сприяти розвитку компетентностей поліцейських, адаптації даної сфери суспільних відносин до змін у чинному національному законодавстві, а також упровадженню найкращих світових практик як здійснення післядипломної освіти поліцейських, так і у цілому реалізації їх професійного навчання.

Так, учені-правознавці наголошуючи на значенні нормативно-правового регулювання відповідної сфери суспільних відносин вказують на те, що воно полягає у встановленні загальнообов'язкових правил поведінки для суб'єктів відповідних суспільних відносин, визначення можливих варіантів їх діяльності та відповідальності. При цьому, досліджуючи теоретичний аспект поняття міжнародно-правового регулювання праці В.М. Величко вказує на те, що саме завдяки нормативно-правовому регулюванню відносини між суб'єктами стають більш упорядкованими, оскільки в юридичних нормах державою встановлюється міра можливої й необхідної поведінки, тобто межі дозволеного [18, с. 117]. На сторінках монографічної праці «Організація адміністративного судочинства України: правові засади» В.Б. Пчелін зазначає на те, що нормативно-правове регулювання – це діяльність уповноважених суб'єктів зі встановлення й подальшого застосування комплексу нормативно-правових актів задля врегулювання відповідної сфери суспільних відносин [223, с. 54]. З чого слідує, що говорячи про вдосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, фактично на увазі слід мати питання вдосконалення правових засад функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин.

Суспільні відносини щодо здійснення післядипломної освіти поліцейських, забезпечення належного їх функціонування, як було встановлено раніше, регламентовано значною кількістю нормативно-правових актів. При цьому один з базових з таких нормативно-правових актів є Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, який визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції

України [194]. Як вже зазначалося раніше, ст. 75 даного нормативно-правового акта, будучи повністю присвячена питанням здійснення післядипломної освіти поліцейських, має ряд суттєвих недоліків, що негативно позначаються як у цілому на належній її реалізації, так і її окремих різновидів. Зокрема, у даній правовій нормі має бути чітко визначено сутність різновидів післядипломної освіти поліцейських із зазначенням підстав та порядку їх здійснення стосовно конкретних категорій поліцейських. А вже деталізація реалізації окремого різновиду післядипломної підготовки поліцейських може бути здійснена на рівні підзаконного нормативно-правового акта, яким на сьогодні є наказ МВС України № 1625 [147].

При цьому говорячи про підзаконний рівень нормативно-правової регламентації здійснення післядипломної освіти поліцейських слід зазначити, що він представлений численними актами адміністративного законодавства. З одного боку слід погодитися з позицією стосовно того, що підзаконний рівень нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин дозволяє в більш оперативний спосіб визначати компетенцію різних органів управління, права й обов'язки їх посадових осіб [224, с. 18]. З іншої сторони слід підтримати й позицію, відповідно до якої підзаконні нормативно-правові акти повинні значно звужити свій нормативний зміст, надавши можливість видання актів, що містять правові норми, органам законодавчої влади. Принципове підвищення ролі представницьких органів – це важливий напрямок розвитку правової держави, усунення елементів авторитаризму в його діяльності [11, с. 133]. З огляду на специфіку нормативно-правової регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин, слід підтримати останню з наведених вище позицій, тобто значно переглянути масив підзаконних нормативно-правових актів, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських у сторону їх зменшення.

На підтвердження такої позиції зазначимо, що на сьогодні доволі значна кількість підзаконних нормативно-правових актів, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських, залишаючись

чинними, вже декілька років, в окремих випадках понад десять, є не актуальними, морально застарілими. Яскравим прикладом такого роду підзаконних нормативно-правових актів є наказ МВС України від 2 липня 2008 року № 319, яким затверджено Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ України [148]. До приписів даного нормативно-правового акта відповідні зміни вносилися лише єдиний раз шляхом прийняття наказу МВС України «Про внесення змін та доповнень до Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС від 02.07.2008 № 319» від 31 серпня 2009 року № 373, який, як було зазначено в його приписах було прийнято з метою приведення вищенаведеного положення у відповідність до нормативно-правових актів МВС України [110]. У цьому контексті цікаво відмітити, що останній з наведених наказів МВС України на сьогодні втратив чинність внаслідок прийняття наказу МВС України «Про скасування наказів МВС» від 17 квітня 2012 року № 335, який також було прийнято з метою приведення нормативно-правових актів МВС України у відповідність до законодавства України та у зв'язку із втратою їх актуальності [211].

При цьому ще раз підкреслено, що перший з названих вище підзаконних нормативно-правових актів на сьогодні не втратив чинності й фактично здійснює нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських. Унаслідок чого, серед іншого, використовується неактуальна термінологія, як то, наприклад, такий різновид здійснення післядипломної освіти як підвищення кваліфікації визначено як розширення профілю. Також він містить вказівки на не існуючі вже протягом багатьох років суб'єкти, як то, наприклад: міліція, Департамент освіти та науки МВС України, Кіровоградський юридичний інститут ХНУВС, Херсонський юридичний інститут ХНУВС, Кримський юридичний інститут ОДУВС, Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС тощо. Ба більше, даний наказ МВС України містить посилання на не чинне законодавство, як то: Закон України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 року [189]; Закон України «Про освіту» від 23

травня 1991 року [201]; Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року [104]; постанову Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2006 року № 1383, якою було затверджено Положення «Про Міністерство внутрішніх справ України» [140]; наказ МВС України від 14 травня 2007 року № 150, яким затверджено Типовий договір про підготовку фахівця у вищому навчальному закладі Міністерства внутрішніх справ України [182]; тощо.

Аналіз вищенаведеного наказу МВС України надав змогу виявити ряд підзаконних нормативно-правових актів, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських, зокрема закріплюють основи функціонування інституційного компонента як досліджуваної сфери суспільних відносин, так і взагалі діяльності органів і підрозділів Національної поліції України. У цьому випадку мова йде про те, що вищенаведений наказ МВС України має безпосереднє посилення на постанову Кабінету Міністрів Української Радянської Соціалістичної Республіки від 29 липня 1991 року № 114, якою затверджено Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, що визначає порядок проходження служби особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, їх права й обов'язки [152]. І хоча за доволі значний час існування даного підзаконного нормативно-правового акта до його приписів двадцять разів вносилися відповідні зміни, а останні з них датуються 2023 роком (постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ» від 7 квітня 2023 року № 309 [108]), в ньому відсутні будь-які згадки про Національну поліцію. Натомість мова йде про органи та підрозділи міліції, зокрема спеціальні звання рядовий міліції, молодший сержант міліції тощо. Так само має місце посилення на доволі значну кількість нечинних на сьогодні нормативно-правових актів, значну кількість не існуючи протягом багатьох років суб'єктів тощо.

Таке положення справ без сумніву негативно впливає на ефективність функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, у цілому

діяльність органів і підрозділів Національної поліції України. При цьому це стосується й одного з основних підзаконних нормативно-правових актів, на основі якого здійснюється нормативно-правове регулювання здійснення післядипломної освіти поліцейських – наказу МВС України від 24 грудня 2015 року № 1625, яким затверджено Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції» [147], до якого з часу його прийняття не вносилися жодні зміни, що враховуючи сьогоденні реалії, особливо запровадження правового режиму воєнного стану, обумовленого збройною агресією проти нашої держави, є недопустимим і не може враховувати всі виклики, які постають перед органами та підрозділами Національної поліції України. При цьому слід вказати, що такий підхід можна спостерігати не тільки до здійснення післядипломної освіти поліцейських, а й стосовно реалізації інших напрямів їх професійного навчання.

Зокрема, як приклад, слід вказати на наказ МВС України від 16 лютого 2016 року № 105, яким затверджено Положення «Про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції», яке визначає, що професійна підготовка проводиться на базі закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання та установ (закладів) Національної поліції, що діють для забезпечення організації відповідної спеціальної підготовки поліцейських, уперше прийнятих на службу в поліції, а також підвищення кваліфікації і перепідготовки молодшого складу поліції, проведення окремих видів службової підготовки поліцейських [146]. Річ у тому, що на сьогодні такого різновиду професійного навчання поліцейських як їх первинна професійна підготовка фактично не існує, оскільки мову слід вести про їх спеціальну професійну підготовку.

Як впливає з аналізу п. 1 ч. 1 ст. 72 Закону України «Про Національну поліцію» професійне навчання поліцейських складається, серед іншого, зі спеціальної професійної підготовки [194], хоча раніше цей різновид дійсно позначався як первинна професійна підготовка. Разом із тим з прийняття Закону України «Про професійну освіту» від 21 серпня 2025 року до

вищенаведеного нормативно-правового акта було внесено відповідні зміни, серед іншого у його тексті слова «первинна професійна підготовка» у всіх відмінках було замінено словами «спеціальна професійна підготовка» у відповідному відмінку, а слова «вищий навчальний заклад», «навчальний заклад» у всіх відмінках і числах було замінено відповідно словами «заклад вищої освіти» та «заклад освіти» у відповідному відмінку і числі [208]. Однак і в цьому разі відповідні зміни не були внесені до підзаконних нормативно-правових актів, на підставі яких здійснюється нормативно-правове регулювання професійного навчання поліцейських.

Окрім цього слід вказати на недоліки нормативно-правового регулювання здійснення окремих з різновидів післядипломної освіти поліцейських. Зокрема, в цьому контексті слід вказати на наказ МВС України від 12 серпня 2013 року № 773, який й досі залишаючись чинним фактично втратив свою актуальність. Так, даним підзаконним нормативно-правовим затверджено Положення з організації стажування керівного і педагогічного складу училищ професійної підготовки працівників міліції та навчальних центрів підготовки працівників органів внутрішніх справ у вищих навчальних закладах МВС України, що визначає порядок стажування керівного і педагогічного складу училищ професійної підготовки працівників міліції та навчальних центрів підготовки працівників органів внутрішніх справ у вищих навчальних закладах МВС України та оформлення його результатів [136].

І досі залишаючись чинним даний підзаконний нормативно-правовий акт містить посилання як на не чинне протягом значного часу законодавство, як то, наприклад: Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року [104]; Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10 лютого 1998 року [207]; Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року [201]; указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011, яким затверджено Положення «Про Міністерство внутрішніх справ України» [141]; наказ МВС України від 5 березня 2013 року № 219, яким затверджено Положення «Про організацію післядипломної освіти працівників органів

внутрішніх справ» [149]; наказ МВС України від 13 квітня 2012 року № 318, яким затверджено Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України [135]; тощо. Даний підзаконний нормативно-правовий акт вказує й на не існуючих на сьогодні суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин, як то, наприклад: міліція, вищі навчальні заклади МВС України, Головні управління, управління МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі тощо.

Слід вказати й на ряд підзаконних нормативно-правових актів, на основі яких здійснюється нормативно-правове регулювання окремих напрямів післядипломної освіти поліцейських. Зокрема, як приклад такого роду підзаконних нормативно-правових актів слід навести наказ МВС України від 14 лютого 2008 року № 69, яким затверджено Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України», яке, як зазначено в його приписах, регламентує навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності системи вищих навчальних закладів МВС України та спрямоване на самореалізацію особистості, забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях для органів внутрішніх справ та інших галузей правової системи України [145]. З моменту прийняття вищенаведеного нормативно-правового акта, а це понад п'ятнадцять років, до його положень не вносилися жодні законодавчі зміни, що вкрай негативно впливає на здійснення найрізноманітніших аспектів забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин, зокрема функціонування їх інституційного компонента.

При цьому, говорячи про інституційний компонент досліджуваної сфери суспільних відносин, слід вказати на недоліки нормативно-правового регулювання правового статусу одних з основних суб'єктів безпосереднього здійснення післядипломної освіти поліцейських – закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Так, на сьогодні й досі залишається чинним один з основних підзаконних нормативно-правових актів, що здійснює

нормативно-правове регулювання указанного вище правового статусу – наказ МВС України від 14 лютого 2008 року № 62, яким затверджено Положення «Про вищі навчальні заклади МВС» [138]. З моменту прийняття даного нормативно-правового акта, до його приписів відповідні зміни вносилися всього тричі, при цьому останні у 2015 році (наказ МВС України «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства внутрішніх справ України з питань професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ» від 16 березня 2015 року № 277 [123]) до утворення органів і підрозділів Національної поліції. Як цілком справедливо з цього приводу зауважують на сторінках фахової літератури, правова основа діяльності Національної поліції України репрезентована сучасним нормативно-правовим масивом, водночас питання діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання визначені у ньому недостатньо повно [71, с. 9]. З огляду на що на сьогодні гостро стоїть питання щодо належного визначення правового статусу одних з основних суб'єктів досліджуваної сфери суспільних відносин – закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Таким чином, як свідчить проведений аналіз чинних нормативно-правових актів, положення яких здійснюють нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських, на сьогодні можна упевнено стверджувати про наявність у них значних прогалин, застарілих положень та невідповідності сучасним реаліям і вимогам законодавства України. Використання неактуальної термінології, посилення на не чинні протягом багатьох років нормативно-правові акти та неіснуючі суб'єкти, а також відсутність системних змін у регулюванні післядипломної освіти поліцейських негативно впливають на ефективність діяльності органів і підрозділів Національної поліції України. Усе це створює перешкоди для якісної професійної підготовки та розвитку поліцейських, що є особливо критичним в умовах сучасних викликів, пов'язаних із необхідністю щоденного забезпечення безпеки й оборони держави. При цьому не викликає

сумніву, що комплексне оновлення нормативно-правової бази та впровадження системного підходу до нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських сприятиме підвищенню професійного рівня кадрів органів і підрозділів Національної поліції України, зміцненню інституційної спроможності даного правоохоронного органу та забезпеченню виконання його ключових завдань і функцій.

При цьому як окремий напрям удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, ефективна реалізація якого дозволить розв'язати майже всі з названих вище проблем, що існують в досліджуваній сфері суспільних відносин, слід обрати систематизацію законодавства. Так, як наголошують фахівці з теорії права, значення систематизації законодавства полягає в:

- створені стрункої системи законодавства, яка б забезпечувала повноту, доступність і зручність у користуванні нормативним матеріалом;
- забезпеченні зручності в користуванні розгалуженою, складною системою законодавства, яка містить велику кількість нормативно-юридичних актів (норм);
- оновлення законодавства відповідно до потреб суспільного життя;
- звільненні законодавства від застарілих положень, нормативних колізій і прогалин [77, с. 256].

При цьому, підкреслює Д.В. Журавльов, систематизація законодавства – це найефективніший шлях створення правової бази, де будуть відсутні суперечності, застарілі норми й повторення, не переобтяженої нормативно-правовими актами тимчасової чи локальної дії та яка буде наповнена сучасними актами (законами), компетентними регулювати суспільні відносини, що перебувають у взаємозв'язку, із позиції як фахівця, так і звичайного громадянина [31, с. 144]. Ідея систематизації має сприяти виявленню тісних взаємозв'язків, основних ліній розвитку й адекватності зв'язків, усталених у межах окремих юридичних інститутів. В основі цієї ідеї лежить сприйняття аналітичного мислення, наділеного спроможністю

раціоналізувати, зобов'язаного узагальнювати положення права. Структурним принципом ідеї систематизації є розвиток загальних учень на основі окремих галузей права й орієнтація окремих положень на загальні принципи права, під якими слід розуміти взаємозалежні процеси. Систематика означає особливу властивість догматичного мислення, а саме спробу виявити подібності, взаємозв'язки та лінії розвитку відповідних сфер регулювання [266, с. 1, 4].

Говорячи про систематизацію законодавства, окремі способи її здійснення О.А. Моргунов цілком слушно відмічає той факт, що при важливості процесу кодифікації національне законодавство не розкриває сутності таких понять як систематизація, кодифікація, консолідація й інкорпорація, що негативно позначається на формуванні й розвитку правової системи України. на думку науковця, вони могли б бути закріплені в єдиному правовому документі про нормативно-правові акти. Але такого документа немає, хоча до Верховної Ради України й надходили пропозиції про необхідність його створення і прийняття. Було розроблено і внесено на розгляд парламенту декілька законопроектів [83, с. 342]. З огляду на що звернемося до фахових джерел, які розкривають сутність окремих способів систематизації національного законодавства, які можуть бути застосовані й до досліджуваної сфери суспільних відносин.

Так, авторський колектив підручника «Загальна теорія держави і права» вказує на те, що слід виділяти наступні способи систематизації національного законодавства:

1) облік нормативно-правових актів – це діяльність зі збирання, фіксування в логічній послідовності та зберігання нормативно-правових актів, підтримання їх у контрольному (актуальному) стані з урахуванням усіх змін та доповнень, а також зі створення спеціальних систем їх нагромадження і пошуку [34, с. 315]. Даний спосіб систематизації має бути застосований як першочерговий з метою вдосконалення підзаконних нормативно-правових актів, на основі положень яких здійснюється нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських. Фактично в

представленому науковому дослідженні даний спосіб систематизації вже частково використано, оскільки вказано на основні нормативно-правові акти та їх недоліки, що регламентують сферу суспільних відносин, яка піддається науковому аналізу.

2) інкорпорація – впорядкування нормативно-правових актів без зміни їхнього змісту шляхом їх зведення в єдині друковані видання (збірники, зібрання, довідники, періодичні видання та ін.) за хронологією та/або предметом регулювання [34, с. 367]. Даний спосіб систематизації національного законодавства, на підставі якого відбувається нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських слід використовувати після здійснення його обліку, що дозволить, так би мовити, побачити увесь нормативний масив регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин. З урахуванням чого буде набагато простіше й ефективніше застосовувати інші можливі способи систематизації такого законодавства.

3) консолідація – це зведенням у єдиний нормативно-правовий акт декількох актів, що регулюють певну сферу суспільних відносин без зміни їх змісту [34, с. 320]. Саме цей спосіб систематизації національного законодавства й слід обрати як завершальний і основний, унаслідок чого нормативно-правові акти, на основі яких здійснюється нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських отримають зовсім інший вигляд і зміст, позбавившись застарілих і неактуальних положень. На основі чого має бути прийнято зовсім інших єдиний нормативно-правовий акт, що регламентує досліджувану сферу суспільних відносин.

4) кодифікація – здійснюється шляхом перероблення та зведення правових норм, що містяться в різних актах, у логічно узгоджений нормативно-правовий акт, котрий системно і вичерпно регулює певну сферу суспільних відносин, як правило, на галузевому рівні [34, с. 320]. Кодифікація – це такий правотворчий вид впорядкування нормативних правових актів, при якому на базі цих актів, для їх розвитку, а часом навіть замість них,

створюється якісно новий зведений акт з юридичними нормами, що регулюють ті або інші групи (сфери) громадських стосунків погоджено, на єдиних началах і з максимальною повнотою. Вона істотно відрізняється від інших форм систематизації нормативних правових актів як за змістом і методами здійснення, так і за значенням в розвитку права [35, с. 71]. При цьому слід зазначити на те, що кодифікація, як правило, не застосовується для здійснення систематизації підзаконних нормативно-правових актів. Ба більше, зауважує Є.І. Усачов, кодифікація є доволі складним, зокрема таким, що потребує значних ресурсів, процесом. У своїй більшості кодифікація застосовується до актів, які мають найбільшу юридичну силу, тобто законів. А тому у найближчій перспективі даний вид систематизації не зовсім доречно застосовувати задля підвищення ефективності особливо підзаконного рівня нормативно-правової регламентації відповідної сфери суспільних відносин [250, с. 171]. З огляду на що вважаємо не доречно застосовувати кодифікацію як спосіб систематизації національного законодавства, на основі якого здійснюється нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських.

Отже, як свідчить проведений аналіз, національне законодавство, особливо підзаконні нормативно-правові акти, на основі яких здійснюється нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських, у цілому нормативне забезпечення їхнього професійного навчання, на сьогодні перебуває у вкрай незадовільному стані, що пов'язано із моральною застарілістю й неактуальністю значного його масиву, відсутністю регламентації окремих проявів і напрямів функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. З огляду на що пропонуємо наступні шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських:

- на рівні Закону України «Про Національну поліцію» розкрити сутність різновидів післядипломної освіти поліцейських із зазначенням підстав та порядку їх здійснення стосовно конкретних категорій поліцейських;

- зменшення масиву підзаконних нормативно-правових актів, що регламентують дану сферу суспільних відносин;
- закріплення на рівні відомчих нормативно-правових актів правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- приведення термінології, що використовується в даній сфері суспільних відносин до єдиних, визначених на рівні законодавства про освіту, стандартів;
- скасування ряду відомчих нормативно-правових актів, які не відповідають вимогам часу з одночасним прийняттям тих, що враховують сьогоденні реалії та виклики;
- здійснення систематизації національного законодавства шляхом послідовної реалізації окремих її способів – облік, інкорпорація, консолідація.

Висновок до розділу 3

За результатами дослідження шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських сформульовано такі висновки.

Констатовано, що прагнення нашої держави набути повноцінного членства у світовій спільноті, наявні активні євроінтеграційні та євроатлантичні процеси, що відбуваються у цьому зв'язку, вимагає запровадження найкращих світових практик у сферу професійної підготовки правоохоронців, у цілому функціонування сектору безпеки й оборони держави, що має мати свій відбиток і на здійсненні післядипломної освіти поліцейських, забезпеченні належного функціонування даної сфери суспільних відносин.

Встановлено, що система післядипломної освіти поліцейських у провідних країнах світу, характеризується широким використанням сучасних освітніх технологій, електронних платформ та дистанційних курсів. Це дозволяє поліцейським постійно оновлювати свої знання, реагувати на нові виклики та підвищувати професійну мобільність. Підкреслено, що адаптація зарубіжних моделей післядипломної освіти потребує ретельного урахування національних особливостей, традицій і законодавчих реалій України. У зв'язку з чим доведено, що удосконалення системи післядипломної освіти поліцейських має спиратися на поєднання найкращих міжнародних практик із вітчизняним досвідом, щоб забезпечити ефективність і стійкість їхнього професійного навчання.

Наголошено на тому, що при вивченні зарубіжного досвіду здійснення післядипломної освіти поліцейських слід враховувати й допущенні прорахунки в цьому аспекті, що мали негативні наслідки практичної реалізації, що слід взяти до уваги задля уникнення їх настання при формуванні аналогічних вітчизняних інституцій. Підкреслено доцільність використання досвіду Грузії у здійсненні післядипломної освіти поліцейських. Проаналізовано особливості здійснення післядипломної освіти поліцейських на досвіді США. На підставі чого встановлено, що в даній країні світу значна увага приділяється як посиленню інституційного компонента здійснення професійного навчання поліцейських, серед іншого їх післядипломної освіти, так і в цілому належному забезпеченню, особливо фінансовому, функціонування даної сфери суспільних відносин. Доведено, що схожий підхід можна помітити шляхом аналізу досвіду здійснення післядипломної освіти поліцейських такої країни як Нідерланди. Як ще одну країну, досвід здійснення післядипломної освіти якої буде корисний для нашої держави розглянуто Великобританію. Зазначено, що британська модель характеризується вузькою спеціалізацією співробітників поліції різних підрозділів і служб, що прослідковується вже на перших етапах їхньої професійної підготовки. Підкреслено, що схожий підхід здійснення

професійної підготовки поліцейських, серед іншого їх післядипломної освіти, застосовується у Франції. Проаналізовано досвід здійснення післядипломної підготовки поліцейських у Німеччині. На підставі чого встановлено, що значна увага в Німеччині приділяється підготовці керівного складу поліції. Підкреслено, що подібний підхід у підготовці кадрів для правоохоронних органів, зокрема поліції, використовується у Польщі. На підставі проведеного аналізу зарубіжного досвіду здійснення післядипломної освіти поліцейських сформовано пропозиції щодо шляхів його можливого використання в нашій державі, що сприятиме підвищенню професійної компетентності українських поліцейських, адаптації їхньої підготовки до європейських стандартів і забезпечить готовність до ефективного виконання службових завдань у сучасних умовах.

Констатовано, що говорячи про вдосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, фактично на увазі слід мати питання вдосконалення правових засад функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Доведено, що ст. 75 Закону України «Про Національну поліцію», будучи повністю присвячена питанням здійснення післядипломної освіти поліцейських, має ряд суттєвих недоліків, що негативно позначаються як у цілому на належній її реалізації, так і її окремих різновидів.

Обґрунтовано, що в даній правовій нормі має бути чітко визначено сутність різновидів післядипломної освіти поліцейських із зазначенням підстав та порядку їх здійснення стосовно конкретних категорій поліцейських. А вже деталізація реалізації окремого різновиду післядипломної підготовки поліцейських може бути здійснена на рівні підзаконного нормативно-правового акта, яким на сьогодні є наказ МВС України № 1625.

Констатовано, що з огляду на специфіку нормативно-правової регламентації досліджуваної сфери суспільних відносин, слід значно переглянути масив підзаконних нормативно-правових актів, що визначають правові засади здійснення післядипломної освіти поліцейських у сторону їх зменшення.

Здійснено аналіз підзаконних нормативно-правових актів, на підставі положень яких здійснюється нормативно-правове регулювання післядипломної освіти поліцейських. За допомогою чого виявлено й охарактеризовано їх типові недоліки, як то: їх моральна застарілість і у цілому неактуальність; не внесення до їх положень необхідних змін; посилення на акти не чинного законодавства; вказівка на не існуючих протягом багато років суб'єктів; термінологія, що не відповідає нормативно-правовим актам вищої юридичної сили; тощо.

Доведено, що як окремий напрям удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, ефективна реалізація якого дозволить розв'язати майже всі з названих вище проблем, що існують в досліджуваній сфері суспільних відносин, слід обрати систематизацію законодавства.

ВИСНОВОК

У висновках дисертації представлено сучасний підхід до вирішення наукової задачі щодо визначення адміністративно-правового забезпечення післядипломної освіти поліцейських, що представлено в теоретичних та практичних положеннях.

1. Визначено, що під післядипломною освітою поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання доцільно розуміти регламентовану адміністративно-правовими нормами сукупність суспільних відносин, які виникають і знаходять свій розвиток у зв'язку зі здійсненням вдосконалення освіти та професійної підготовки працівників Національної поліції на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду, що здійснюється з метою задоволення особистих інтересів поліцейського щодо професійного зростання та інтересів держави й суспільства відносно належного кадрового забезпечення правоохоронного сектору.

Констатовано, що значення післядипломної освіти поліцейських є багатоаспектним і проявляється через систему взаємопов'язаних чинників: по-перше, у професійному зростанні та постійному саморозвитку працівників поліції; по-друге, у суттєвому підвищенні якості виконання ними службових завдань; по-третє, у зміцненні ефективності загального механізму кадрового забезпечення правоохоронних органів. У кінцевому підсумку, належна організація цього процесу дозволяє забезпечити стратегічні потреби держави у висококваліфікованих кадрах, здатних ефективно функціонувати в сучасних умовах.

2. Доведено, що під принципами післядипломної освіти поліцейських слід розуміти визначену на нормативно-правовому рівні систему основоположних, керівних ідей та засад, відповідно до яких функціонують і розвиваються суспільні відносини у сфері вдосконалення професійної компетентності працівників Національної поліції України. Встановлено, що ці

принципи відображають специфіку освітнього процесу, який базується на інтеграції раніше здобутого освітнього рівня та практичного досвіду поліцейського, забезпечуючи правову стабільність, цілісність та ефективність функціонування всієї системи післядипломної підготовки кадрів для правоохоронного сектору.

3. Встановлено, що правові засади післядипломної освіти поліцейських становлять комплексну, багаторівневу систему нормативно-правових актів, яку в роботі систематизовано за трьома ключовими критеріями. По-перше, за юридичною силою виокремлено ієрархічну вертикаль, що охоплює Конституцію України, міжнародні договори, закони України та масив підзаконних актів. По-друге, класифіковано акти за суб'єктами їх прийняття, серед яких визначальна роль належить Верховій Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, а також Міністерству внутрішніх справ та Міністерству освіти і науки України як органам, що забезпечують галузеву регламентацію післядипломної освіти поліцейських. По-третє, акти диференційовано за предметом регулювання на такі, що визначають загальні засади функціонування системи, та такі, що регламентують спеціальні аспекти: правовий статус суб'єктів, механізми забезпечення освітнього процесу, пріоритетні напрями вдосконалення поліцейської діяльності та стратегічні вектори розвитку післядипломної освіти поліцейських. Доведено, що така трирівнева класифікація правових засад післядипломної освіти поліцейських дозволяє забезпечити цілісність адміністративно-правового впливу на досліджувану сферу суспільних відносин та оптимізувати професійну підготовку кадрів відповідно до сучасних потреб суспільства і держави.

4. Доведено, що післядипломна освіта поліцейських як невід'ємна складова їхнього професійного навчання є цілісним адміністративно-правовим явищем, що характеризується внутрішньою єдністю та взаємообумовленістю його структурних елементів. Встановлено, що системність післядипломної освіти забезпечується через інтеграцію її

різновидів – спеціалізації, перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування, кожен з яких має специфічну цільову спрямованість, власні організаційно-правові форми та особливості реалізації. Обґрунтовано, що така сукупність освітніх компонентів, регламентована чинним законодавством та відомчими нормативно-правовими актами МВС України, дозволяє комплексно охопити всі аспекти вдосконалення професійних знань, умінь і навичок поліцейського, забезпечуючи безперервність процесу його фахового становлення та відповідність актуальним запитам правоохоронної діяльності.

5. Обґрунтовано зміст інституційного компонента післядипломної освіти поліцейських, під яким запропоновано розуміти визначену в нормативно-правових приписах сукупність уповноважених державою суб'єктів, які реалізуючи надані їм повноваження, в межах своєї компетенції, забезпечують функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних зі здійснення післядипломної освіти поліцейських за відповідними напрямками, безпосередньо її реалізують, а також поліцейських відносно яких вона здійснюється.

Встановлено, що структуру інституційного компонента доцільно розглядати через три групи суб'єктів: 1) суб'єкти, відповідальні за забезпечення здійснення післядипломної освіти поліцейських: Верховна Рада України і її комітети (комітет з питань антикорупційної політики, комітет з питань національної безпеки, комітет з питань освіти, науки та інновацій, комітет з питань правоохоронної діяльності), Президент України та Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту, Кабінет Міністрів України, МВС України та Департамент освіти, науки та спорту, МОН України; 2) суб'єкти, що безпосередньо здійснюють післядипломну освіту поліцейських: заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, органи та підрозділи Національної поліції; 3) суб'єкти відносно яких здійснюється післядипломна освіта поліцейських: поліцейські відповідної категорії (керівники, професіонали, фахівці, робітничі кадри). Доведено, що така консолідована взаємодія зазначених суб'єктів створює цілісний

адміністративно-правовий механізм здійснення післядипломної освіти поліцейських.

6. Сформульовано авторське визначення адміністративно-правових засобів забезпечення післядипломної освіти поліцейських, під якими запропоновано розуміти визначену нормами адміністративного права сукупність напрямів діяльності компетентних суб'єктів, спрямованих на створення необхідних умов здійснення післядипломної освіти, гарантування належної реалізації її окремих різновидів, що здійснюється шляхом застосування наданого їм законодавством інструментарію, завдяки реалізації якого досягаються конкретні юридичні наслідки й результати у цій сфері суспільних відносин.

Доведено, що застосування зазначеного адміністративно-правового інструментарію дозволяє не лише впорядкувати суспільні відносини у досліджуваній сфері, а й забезпечити безперервність та якість професійного розвитку особового складу Національної поліції України.

7. На основі порівняльно-правового аналізу зарубіжного досвіду (зокрема країн ЄС та США) доведено, що висока ефективність систем післядипломної освіти поліцейських забезпечується через принципи багаторівневості, спеціалізації та динамічної адаптації змісту навчання до сучасних безпекових викликів. З метою модернізації вітчизняної системи та її наближення до європейських стандартів публічної служби особливого характеру, обґрунтовано необхідність імплементації таких стратегічних напрямів: 1) нормативне закріплення багаторівневої системи післядипломної освіти поліцейських із чітким розмежуванням базової, спеціалізованої та управлінської підготовки; 2) розробка та впровадження інноваційних програм для керівного складу, акцентованих на концепціях сучасного менеджменту, стратегічного лідерства та координації міжнародних поліцейських операцій; 3) посилення комунікативної та технологічної складових навчання (робота з медіа, кібербезпека, цифровізація); 4) запровадження регіонального компонента в межах спеціалізації, що передбачає врахування адміністративно-

територіальних особливостей місця несення служби; 5) інституціоналізація міжнародного обміну та стажування як обов'язкових елементів професійного розвитку.

Констатовано, що реалізація зазначених пропозицій дозволить трансформувати післядипломну освіту поліцейських у гнучкий та ефективний інструмент формування висококомпетентного кадрового корпусу, здатного на засадах верховенства права забезпечувати надійний захист прав і свобод людини та громадянина, здійснювати результативну протидію злочинності, а також підтримувати належний рівень публічного порядку та безпеки в державі відповідно до європейських стандартів правоохоронної діяльності.

8.3 метою оптимізації адміністративно-правового забезпечення професійної підготовки кадрів сформульовано комплексні шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання післядипломної освіти поліцейських, що передбачають: 1) внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині закріплення сутності різновидів післядипломної освіти, чіткої регламентації підстав та порядку їх здійснення стосовно різних категорій особового складу; 2) подолання надмірної розпорошеності правових норм шляхом зменшення масиву підзаконних актів та їх уніфікації; 3) нормативне закріплення на рівні відомчих актів оновленого правового статусу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання як ключових суб'єктів освітнього процесу; 4) гармонізацію термінологічного апарату досліджуваної сфери із загальними стандартами законодавства про освіту; 5) проведення ревізії відомчої нормативної бази з метою скасування актів, що втратили актуальність, та прийняття нових, які враховують виклики воєнного стану; 6) здійснення комплексної систематизації національного законодавства у цій сфері шляхом послідовної реалізації методів обліку, інкорпорації та консолідації; 7) запровадження в адміністративне законодавство поняття «неформальна/інформальна професійна освіта поліцейських», що передбачає правову процедуру визнання знань та навичок, здобутих поліцейськими самостійно або в межах міжнародних тренінгів, з

метою їх офіційного зарахування як проходження підвищення кваліфікації;

8) інтенсивність та періодичність навчання визначати на основі аналізу ризиків професійної деформації, помилок у правозастосуванні та рівня складності оперативного середовища, в якому працює поліцейський;

9) запровадити в якості експерименту відмову від монополії відомчих ЗВО зі специфічними умовами навчання на післядипломну освіту та перехід до створення освітніх кластерів (взаємодія ЗВО МВС, цивільних університетів та приватних сертифікованих центрів підготовки) під адміністративним контролем держави.

Обґрунтовано, що така модернізація законодавчого підґрунтя дозволить створити прозорий та ефективний правовий механізм функціонування системи післядипломної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аброськін В.В. Адміністративно-правові засади забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки в умовах антитерористичної операції : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2018. 203 с.
2. Агапова О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної гвардії України: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2017. 244 с.
3. Адамова О.С. Поняття правової класифікації. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 19–24.
4. Адміністративне право України. Академічний курс : в 2 т. : [підручник / за ред. В.Б. Авер'янова]. Т. 1: Загальна частина. Київ «Юридична думка», 2004. 584 с.
5. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шаповалова І. О. Принципи права: поняття та класифікація. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 3 (44). С. 3–7.
6. Бараш Є.Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2006. 189 с.
7. Безпалова О.І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави : монографія / О.І. Безпалова. Х. : НікаНова, 2014. 544 с.
8. Бідюкова М.С. Правове регулювання матеріального забезпечення працівників ОВС : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05. Харків, 2006. 217 с.
9. Бойко-Бузиль Ю.Ю. Психологічні засади професійного та особистісного становлення керівників органів і підрозділів МВС України: дис. ... доктора псих. наук : спец. 19.00.06. Харків, 2020. 577 с.

10. Бондаренко І.О. Організаційно-правові основи надання послуг в галузі митної справи : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Ірпінь, 2006. 205 с.
11. Бортник С.М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.05. Харків, 2018. 389 с.
12. Булик І. Детермінація явища «професійна підготовка». *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 1 (181). С. 33–36.
13. Бурбика М.М. Робота з персоналом в органах прокуратури України: організаційно-правові питання: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2007. 191 с.
14. Бюджетний кодекс України: закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.
15. Василенко В.М. Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю національної поліції : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2021. 439 с.
16. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. Ю.С. Шемшученка]. Київ : Юрид. думка, 2007. 992 с.
17. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.] Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
18. Величко В.М. Поняття міжнародно-правового регулювання праці (теоретичний аспект). 2014. № 1. С. 116–119.
19. Власенко Д.А. Адміністративно-правове забезпечення реалізації заходів правового режиму воєнного стану: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2024. 207 с.
20. Волошина О.В. Зарубіжний досвід ефективної комунікації в діяльності поліції. *Юридична психологія*. 2018. № 2 (23). С. 123–135.
21. Гаврилук А.В. Адміністративно-правові засади міжнародного співробітництва за участі Національної поліції: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2025. 206 с.

22. Глобальна конвенція про визнання кваліфікації вищої освіти: міжнародний договір від 25.11.2019. *Національний інформаційний центр академічної мобільності ENIC UKRAINE*. URL: ogy.de/53ee
23. Голинська Л.О. Правові та організаційні засади професійного навчання поліцейських в Україні: дис. ... д-ра філософії : спец. 081. Одеса, 2025. 231 с.
24. Горбась Д.В. Здійснення суб'єктивних цивільних прав фізичних осіб: поняття, способи, межі : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2008. 219 с.
25. Денисюк Д.С. Принципи діяльності Національної поліції України: теорія та практика реалізації. *Митна справа*. 2015. №5 (101). С. 63–68.
26. Департамент освіти, науки та спорту. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: ogy.de/4a05
27. Діденко В.В. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки працівників Національної поліції України: дис. ... д-ра філософ. : спец. 081. Харків, 2024. 205 с.
28. Дмитрик Р.В. Адміністративно-правовий статус поліцейського в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2021. 204 с.
29. Дрозд О.Ю. Співвідношення норм трудового та адміністративного права при регулюванні проходження державної служби в Україні : монографія / О.Ю. Дрозд. Дніпро : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 420 с.
30. Жидецька С.В., Землянська О.В. Особливості професійного становлення особистості в процесі професійної підготовки. *Право і безпека*. 2015. № 2 (57). С. 202–207.
31. Журавльов Д.В. Система трудового законодавства України: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05. Харків, 2005. 174 с.
32. Заброда Д.Г. Адміністративно-правові засади: сутність та зміст категорії. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2. С. 45–51.
33. Загальна декларація з прав людини: міжнародний документ від 10.12.1948. *Урядовий кур'єр*. 2008. № 232.

34. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.

35. Задоеько О.В. Кодифікація як форма систематизації: деякі принципові особливості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 91. С. 69–72.

36. Зарічанський О.А. Використання зарубіжного досвіду у процесі формування правової культури майбутніх правоохоронців. *Освіта Запорізького краю* 2016. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp4/vyhovanna/zarichanskij.pdf

37. Захарченко О. Роль та значення післядипломної освіти поліцейських у підвищенні їхнього професійного рівня. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6 (292). С. 138–142.

38. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності і умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. Монографія / [М.А. Калюжний, В.О. Шамрай, В.Д. Гавловський та ін.]; за ред. М.А. Калюжного, В.О. Шамрая. Київ, 2002. 296 с.

39. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудої діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : [навчальний посібник] / М.І. Іншин. Харків : Вид-во «ФІНН», 2010. 672 с.

40. Іщенко І.В. Адміністративно-правові засади здійснення підрозділами Національної поліції України ювенальної превенції: дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2019. 238 с.

41. Кагановська Т.Є. Сутність та завдання кадрового забезпечення як засобу сприяння функціонуванню держави та її органів. *Форум права*. 2008. № 1. С. 215–220. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08ktetio.pdf>.

42. Кадурін С.Є. Поняття та юридична природа адміністративно-правових засобів забезпечення екологічної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 6. С. 105–108.

43. Карпенко М.Ю. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки особового складу Служби безпеки України: дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2024. 235 с.

44. Катрич Д.К. Мета та завдання Національної поліції України: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 3. Том 2. С. 18–21.

45. Ківалова Т.С. Зобов'язання відшкодування шкоди за цивільним законодавством України: теоретичні проблеми : дис. ... доктора юрид. наук : спец.12.00.03. Одеса, 2008. 458 с.

46. Ключова Л. Професійна самосвідомість педагогічних працівників: етичний підхід до вирішення проблеми. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9 (Ч. 1). С. 177–182.

47. Коваль М.В. Зміст та сутність адміністративно-правових засад функціонування митниць. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2018. Випуск 50. Том 3. С. 157–161.

48. Ковальчук Я.Л. Адміністративно-правові засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 2024. 232 с.

49. Кодекс цивільного захисту населення України: закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34-35. Ст. 458.

50. Колісніченко В.В., Боровик М.О. Досвід професійної підготовки майбутніх працівників поліції країн Західної Європи. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 29 травня 2020 р.) 2020. С. 70–72.

51. Колобиліна О.О. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення Державної митної служби України: дис. ... д-ра філософ. : спец. 081. Харків, 2024. 208 с.
52. Колодій А.М. Принципи права України : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
53. Колодчин Д.В. Злочинність у пенітенціарній сфері України: теорія і практика: дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.08. Одеса, 2025. 468 с.
54. Конвенція з подолання дискримінації в освіті: міжнародний договір від 14.12.1960. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/9gp3
55. Конвенція про визнання кваліфікації з вищої освіти в європейському регіоні: міжнародний договір від 11.04.1997. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/3d7r
56. Конвенція про визнання навчання, дипломів і ступенів у вищій освіті в державах, що належать до Європейського регіону: міжнародний договір від 21.12.1997. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/abxd
57. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнародний документ від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. Ст. 2371.
58. Конвенція про технічну та професійну освіту: міжнародний договір від 21.12.1997. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/vgxd
59. Кондрацький Ю.М. Адміністративно-правовий статус керівника територіального органу Національної поліції як суб'єкта контролю: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2024. 239 с.
60. Конопльов В.В. Організаційно-правовий механізм підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2006. 413 с.

61. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
62. Король О.В. Адміністративно-правовий статус керівника органу Національної поліції як суб'єкта забезпечення дисципліни та законності: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2023. 262 с.
63. Косюта М.В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.10. Одеса, 2002. 467 с.
64. Кравчук В.М. Роль суду і прокуратури у забезпеченні законності актів органів виконавчої влади і місцевого самоврядування : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 – 12.00.10. Одеса, 2008. 219 с.
65. Криволапчук В.О. Пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України. *Наука і правоохорона*. 2017. № 2. С. 30–36.
66. Крикун В.В. Адміністративно-правовий механізм захисту об'єктів критичної інфраструктури: дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2021. 451 с.
67. Леонов О.О. Адміністративно-правове забезпечення реалізації прав громадян у сфері підприємницької діяльності в Україні: дис. ... д-ра філософії : спец. 081. Харків, 2025. 211 с.
68. Литвинов О.М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні (теоретичні та практичні засади) : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.08. Харків, 2010. 432 с.
69. Ліщук Б.В., Кириченко І.Г. Використання досвіду професійної підготовки поліцейських Канади в діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1 (106). С. 360–371.
70. Лобач А.М. Кримінально-правова охорона права на освіту в Україні. *Право.иа*. 2019. № 1. С. 131–138.

71. Логвиненко Б.О., Андреев А.В. Підготовка поліцейських у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання: основні алгоритми: Методичні рекомендації. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 48 с.
72. Луць Л.А. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.01. Львів, 2004. 448 с.
73. Мазепа М.М. Адміністративно-правові засади правоохоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2012. 263 с.
74. Манжула А.А. Адміністративно-правові засади організації діяльності науково-дослідних установ в Україні: дис. ... доктора юрид. наук: спец 12.00.07. Дніпропетровськ, 2015. 422 с.
75. Маслова Я.І. Національне антикорупційне бюро України в системі суб'єктів запобігання корупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 490–493.
76. Матюхіна Н.П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України (Теоретичні та прикладні аспекти) / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О. М. : Монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. 287 с.
77. Машков А.Д. Теорія держави і права : [підручник] / А.Д. Машков. К. : ВД «Дакор», 2015. 492 с.
78. Мельник В.В. Адміністративно-правове забезпечення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері пожежної безпеки: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2023. 247 с.
79. Мельник Я.В. Механізми децентралізації та взаємодії органів виконавчої влади у сфері охорони правопорядку: дис. ... д-ра філософії : спец. 281. Київ, 2021. 240 с.
80. Мердова О.М., Цуркан О.П. Адміністративно-правові засади професійного навчання поліцейських : монографія / Ольга Миколаївна Мердова, Олексій Петрович Цуркан. Київ: ВД «Дакор», 2020. 186 с.

81. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародний документ від 16.12.1966. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2013. № 6.

82. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: міжнародний документ від 16.12.1966. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2002. № 02.

83. Моргунов О.А. Публічне адміністрування у сфері фізичної культури і спорту в Україні : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2020. 430 с.

84. Мостовий А.М. Адміністративно-правові засади державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні: дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2024. 242 с.

85. Музичук О.М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні : монографія / О. М. Музичук. Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 654 с.

86. Мурадлі Г.І. Особливості правового регулювання підвищення рівня професіоналізму працівників поліції нормами трудового права: дис. ... д-ра філософ. : спец. 081. Харків, 2025. 209 с.

87. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2015 р. № 1625. *Національна поліція України. Офіційний вебпортал*. URL: ogy.de/jb12

88. Національна поліція України оголошує відбір кандидатів серед поліцейських для комплектування управління стратегічних розслідувань ГУНП в Харківській області. *Головне управління Національної поліції України в Харківській області*. URL: ogy.de/4hhe

89. Національна поліція України. Система відбору кадрів. *Національна поліція України*. URL: ogy.de/3wi8

90. Невядовський В.О. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Суми, 2021. 403 с.

91. Перелік Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2015 № 1109. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Ст. 100.
92. Петрушенко В. Філософський словник : терміни, персоналії, сентенції / В. Петрушенко. Львів : «Магнолія 2006», 2011. 352 с.
93. Питання забезпечення охорони об'єктів державної та інших форм власності : постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 937. *Офіційний вісник України*. 2015. № 92. Ст. 3134.
94. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. канд. юрид. наук Ю.Ф. Кравченка. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.
95. Плугатар Т.А. Принципи адміністративно-правового регулювання управління в Національній поліції України. *Наука і правоохорона*. 2020. № 3. С. 136–148.
96. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.І. Безпалової; [О.В. Джафарова, С.О. Шатрава та ін. ; передм. О.І. Безпалової] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.
97. Поліцейська діяльність: підручник / С.С. Вітвіцький, В.С. Тулінов, О.М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. Київ: ВД Дакор, 2021. 372 с.
98. Положення про Реєстр суб'єктів освітньої діяльності Єдиної державної електронної бази з питань освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 16.02.2021 № 204. *Офіційний вісник України*. 2021. № 34. Ст. 2030.
99. Попович І.М. Адміністративно-правове забезпечення законності у сфері здійснення правосуддя: дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2025. 358 с.
100. Потопальський А.В. Адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки поліцейських: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2019. 221 с.

101. Права громадян у сфері виконавчої влади : адміністративно–правове забезпечення реалізації та захисту / [за загальною ред. В.Б. Авер'янова]. Київ : Наукова думка, 2007. 585 с.

102. Про визнання освітніх програм першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівнів вищої освіти та освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» такими, що акредитовані на підставі чинних сертифікатів про акредитацію спеціальностей: наказ Міністерства освіти і науки України від 30.10.2017 № 1432. *Офіційний вісник України*. 2017. № 98. Ст. 3016.

103. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

104. Про вищу освіту: закон України від 17.01.2002 № 2984-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 20. Ст. 134.

105. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти: закон України від 18.12.2019 № 392-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 24. Ст. 170.

106. Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки: закон України від 17.12.2021 № 1986-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 5. Ст. 299.

107. Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу: закон України від 23.04.2024 № 3642-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. № 29. Ст. 204.

108. Про внесення змін до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 309. *Офіційний вісник України*. 2023. № 40. Ст. 2161.

109. Про внесення змін до стандарту вищої освіти зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2024 № 769. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/03pa

110. Про внесення змін та доповнень до Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ України, затвердженого наказом МВС від 02.07.2008 № 319: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 31.08.2009 № 373. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/z7bo

111. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції: постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 988. *Офіційний вісник України*. 2015. № 96. Ст. 3281.

112. Про грошове забезпечення поліцейських, відряджених до державних органів, установ та організацій: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2015 р. № 910. *Офіційний вісник України*. 2015. № 90. Ст. 3038.

113. Про День Національної поліції України: указ Президента України від 09.12.2015 № 693/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3390.

114. Про Державний бюджет України на 2026 рік: закон України від 03.12.2025 № 4695-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2025. № 102. Ст. 7206.

115. Про деякі особливості набуття та поновлення статусу здобувача освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 24.06.2024 № 910. *Офіційний вісник України*. 2024. № 56. Ст. 3341.

116. Про деякі питання підтримки розвитку освіти, науки та спорту: указ Президента України від 02.06.2021 № 223/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 45. Ст. 828.

117. Про Єдину державну електронну базу з питань освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2025 № 872. *Офіційний вісник України*. 2025. № 64. Ст. 4402.

118. Про забезпечення функціонування української мови як державної: закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 21. Ст. 81.

119. Про заохочення в Національній поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 25.04.2019 № 317. *Офіційний вісник України*. 2019. № 44. Ст. 1543.

120. Про застосування англійської мови в Україні: закон України від 04.06.2024 № 3760-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. № 38. Ст. 243.

121. Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями: наказ Міністерства освіти і науки України від 30.10.2013 № 1518. *Офіційний вісник України*. 2013. № 88. Ст. 3243.

122. Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм: наказ Міністерства освіти і науки України від 01.02.2021 № 128. *Офіційний вісник України*. 2021. № 29. Ст. 1682.

123. Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства внутрішніх справ України з питань професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.02.2015 № 277. *Офіційний вісник України*. 2015. № 32. Ст. 928.

124. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.04.2020 № 357. *Офіційний вісник України*. 2020. № 41. ст. 1345.

125. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього

середовища в закладах загальної середньої освіти: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.10.2024 № 663. *Офіційний вісник України*. 2024. № 97. Ст. 6234.

126. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. ст. 3405.

127. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 № 1395. *Офіційний вісник України*. 2015. № 88. ст. 2964.

128. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посиленій варіант службової діяльності: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.12.2015 № 1560. *Офіційний вісник України*. 2016. № 6. Ст. 319.

129. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. *Офіційний вісник України*. 2016. № 7. Ст. 345.

130. Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта: постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 346. *Офіційний вісник України*. 2013. № 38. Ст. 1342.

131. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341. *Офіційний вісник України*. 2011. № 101. Ст. 3700.

132. Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних систем закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.07.2024 № 507. *Офіційний вісник України*. 2024. № 75. Ст. 4465.

133. Про затвердження нормативів чисельності курсантів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів), які навчаються за державним замовленням у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС, на одну посаду науково-педагогічного працівника: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17.01.2023 № 21. *Офіційний вісник України*. 2023. № 15. Ст. 964.

134. Про затвердження нормативів чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності: постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1134. *Офіційний вісник України*. 2002. № 34. Ст. 1574.

135. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13.04.2012 № 318. *Офіційний вісник України*. 2012. № 38. Ст. 1430.

136. Про затвердження Положення з організації стажування керівного і педагогічного складу училищ професійної підготовки працівників міліції та навчальних центрів підготовки працівників органів внутрішніх справ у вищих навчальних закладах МВС України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 12.08.2013 № 773. *Офіційний вісник України*. 2013. № 71. Ст. 2626.

137. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686. *Офіційний вісник України*. 2024. № 65. Ст. 3951.

138. Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14.02.2008 № 62. *Офіційний вісник України*. 2008. № 21. Ст. 615.

139. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2972.

140. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2006 № 1383. *Офіційний вісник України*. 2006. № 40. Ст. 2687.

141. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: указ Президента України від 06.04.2011 № 383/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 29. Ст. 1222.

142. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України: постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630. *Офіційний вісник України*. 2014. № 95. Ст. 2729.

143. Про затвердження Положення про Національну поліцію: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2971.

144. Про затвердження Положення про організацію курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.03.2015 № 276. *Офіційний вісник України*. 2015. № 32. Ст. 927.

145. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14.02.2008 № 69. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/66gj

146. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.02.2016 № 105. *Офіційний вісник України*. 2016. № 35. Ст. 1373.

147. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.12.2015 № 1625. *Офіційний вісник України*. 2016. № 11. Ст. 485.

148. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2008 № 319. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/6jl6

149. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників органів внутрішніх справ: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.03.2013 № 219. *Офіційний вісник України*. 2013. № 28. Ст. 982.

150. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.01.2016 № 50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 861.

151. Про затвердження Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, та надання їм академічної відпустки: наказ Міністерства освіти і науки України від 07.02.2024 № 134. *Офіційний вісник України*. 2024. № 35. Ст. 2224.

152. Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів Української Радянської Соціалістичної Республіки від 29.07.1991 № 114. *Офіційний вісник України*. 2023. № 40. Ст. 2161.

153. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 100. *Офіційний вісник України*. 2019. № 26. ст. 939.

154. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658. *Офіційний вісник України*. 2018. № 69. Ст. 2332.

155. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підвищення кваліфікації фахівців окремих галузей економіки та працівників бюджетної сфери: постанова Кабінету Міністрів України від 25.09.2025 № 1190. *Офіційний вісник України*. 2025. № 84. Ст. 5723.

156. Про затвердження Порядку відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів і слухачів, які навчаються в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.10.2024 № 718. *Офіційний вісник України*. 2024. № 109. Ст. 7014.

157. Про затвердження Порядку відшкодування особами витрат, пов'язаних з їх утриманням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2017 № 261. *Офіційний вісник України*. 2017. № 33. Ст. 1049.

158. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1455. *Офіційний вісник України*. 2022. № 11. Ст. 584.

159. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів: постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 №1388. *Офіційний вісник України*. 1998. № 36. Ст. 1327.

160. Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами

навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України і Національної поліції України, та вищого військового навчального закладу Національної гвардії України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 15.04.2016 № 315. *Офіційний вісник України*. 2016. № 41. Ст. 1557.

161. Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 368. *Офіційний вісник України*. 2004. № 12. Ст. 740.

162. Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам: постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 346. *Офіційний вісник України*. 1997. Число 16. с. 73.

163. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду: постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1103. *Офіційний вісник України*. 2008. № 98. Ст. 3241.

164. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 635. *Офіційний вісник України*. 2019. № 59. Ст. 2030.

165. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.02.2019 № 88. *Офіційний вісник України*. 2019. № 30. Ст. 1080.

166. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і

житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1456. *Офіційний вісник України*. 2022. № 12. Ст. 641.

167. Про затвердження Порядку прийому для здобуття вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти осіб, які проживають на територіях, де неможливо забезпечити виконання стандартів освіти України та/або стабільний освітній процес: наказ Міністерства освіти і науки України від 01.03.2021 № 271. *Офіційний вісник України*. 2021. № 34. Ст. 2031.

168. Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році: наказ Міністерства освіти і науки України від 10.02.2025 № 168. *Офіційний вісник України*. 2025. № 17. Ст. 1218.

169. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 13. *Офіційний вісник України*. 2016. № 17. Ст. 693.

170. Про затвердження Порядку проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.09.2024 № 634. *Офіційний вісник України*. 2024. № 94. Ст. 6099.

171. Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність: постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 579. *Офіційний вісник України*. 2015. № 66. Ст. 2183.

172. Про затвердження Порядку тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення: постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1086. *Офіційний вісник України*. 2008. № 98. Ст. 3224.

173. Про затвердження Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання: постанова Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1102. *Офіційний вісник України*. 2008. № 98. Ст. 3240.

174. Про затвердження Порядку функціонування центральної підсистеми єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16.09.2020 № 665. *Офіційний вісник України*. 2020. № 75. Ст. 2957.

175. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. *Офіційний вісник України*. 2017. № 2. Ст. 55.

176. Про затвердження Професійних, освітніх і кваліфікаційних вимог, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13.02.2020 № 123. *Офіційний вісник України*. 2020. № 18. Ст. 723.

177. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 № 565. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/lc5j

178. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018 № 1260. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/3yri

179. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2022 № 644. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/k9nk

180. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 125 «Кібербезпека» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1074. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/uz7x

181. Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 126 «Інформаційні системи і технології» для першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 № 1380. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: ogy.de/dsw7

182. Про затвердження Типового договору про підготовку фахівця у вищому навчальному закладі Міністерства внутрішніх справ України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14.05.2007 № 150. *Офіційний вісник України*. 2007. № 40. Ст. 1600.

183. Про затвердження форм документів з підготовки фахівців у закладах вищої (фахової передвищої) освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 21.06.2023 № 775. *Офіційний вісник України*. 2023. № 69. Ст. 4012.

184. Про затвердження, внесення зміни та скасування нормативних документів: наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.07.2010 № 327. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/hfyj

185. Про заходи щодо вдосконалення діяльності органів освіти: указ Президента України від 10.10.1995 № 942/95. *Голос України*. 1995. № 156.

186. Про Кабінет Міністрів України: закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 22. Ст. 222.

187. Про комітети Верховної Ради України : закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 135.

188. Про міжнародні договори України : закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

189. Про міліцію: закон України від 20.12.1990 № 565-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 4. Ст. 20.

190. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

191. Про надання статусу національного Університету внутрішніх справ: указ Президента України від 02.03.2001 № 125/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 10. Ст. 400.

192. Про наукову і науково-технічну діяльність: закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.
193. Про Національну доктрину розвитку освіти: указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002. *Офіційний вісник України*. 2002. № 16. Ст. 860.
194. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
195. Про Національну програму правової освіти населення: указ Президента України від 18.10.2001 № 992/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 43. Ст. 1921.
196. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. *Офіційний вісник України*. 2013. № 50. Ст. 1783.
197. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: указ Президента України від 08.11.2019 № 837/2019. *Офіційний вісник України*. 2019. № 24. Ст. 1038.
198. Про однострій поліцейських: постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 823. *Офіційний вісник України*. 2015. № 83. Ст. 2750.
199. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442. *Офіційний вісник України*. 2014. № 74. Ст. 2105.
200. Про освіту: закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
201. Про освіту: закон України від 23.05.1991 № 1060-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 34. Ст. 451.
202. Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях : указ Президента України від 09.12.2015 691/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3388.
203. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання: постанова Верховної Ради

України від 29.08.2019 № 19-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 35. Ст. 147.

204. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: указ Президента України від 15.11.2006 № 970/2006. *Офіційний вісник України*. 2006. № 47. Ст. 3123.

205. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 року №706. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/0unr

206. Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти: указ Президента України від 30.03.2021 № 223/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 28. Ст. 1513.

207. Про професійну (професійно-технічну) освіту: закон України від 10.02.1998 № 103/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 32. Ст. 215.

208. Про професійну освіту: закон України від 21.08.2025 № 4574-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2025. № 78. Ст. 5341.

209. Про Регламент Верховної Ради України : закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14-15, № 16-17. Ст. 133.

210. Про символіку Національної поліції України: указ Президента України від 09.12.2015 № 692/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 99. Ст. 3390.

211. Про скасування наказів МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17.04.2012 № 335. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/mbmj

212. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 244. *Офіційний вісник України*. 2015. № 36. Ст. 1070.

213. Про утворення Національної поліції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 641. *Офіційний вісник України*. 2015. № 72. ст. 2363.

214. Про фахову передвищу освіту: закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 30. Ст. 119.

215. Про Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту: указ Президента України від 06.11.2018 № 357/2018. *Офіційний вісник України*. 2018. № 89. Ст. 2952.

216. Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів: закон України від 20.11.2012 № 5499-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 1. Ст. 6.

217. Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2017 № 833. *Офіційний вісник України*. 2017. № 92. Ст. 2800.

218. Про центральні органи виконавчої влади: закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

219. Пунда О. О. Використання даних, одержаних в результаті застосування науково-технічних засобів, для доказування в кримінальному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Львів, 2001. 216 с.

220. Пунда О.О. Адміністративно-правове регулювання забезпечення здійснення особистих немайнових прав: дис. доктора. юрид. наук: спец. 12.00.07. Ірпінь, 2018. 472 с.

221. Путій М.В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби в корпусі оперативно-раптової дії Національної поліції : дис. ... д-ра філософії : спец. 081. Харків, 2020. 256 с.

222. Пчелін В.Б. Класифікація принципів адміністративного судочинства України в залежності від сфери їх поширення. *Пріоритетні проблеми юридичної науки: сучасний стан та перспективи вдосконалення:*

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 липня 2015 р.). К.: «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. С. 209–211.

223. Пчелін В.Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади : монографія / В.Б. Пчелін. Харків: У справи, 2017. 488 с.

224. Пчелін В.Б. Перегляд адміністративних актів органів внутрішніх справ : дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2011. 190 с.

225. Пчелін В.Б. Поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 4 (20). С. 88–93.

226. Пчелін В.Б. Сутність інформаційного забезпечення адміністративного судочинства України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. Вип. 3. Т. 2. С. 22–25.

227. Пчелін В.Б. Сутність нормативно-правового регулювання організації адміністративного судочинства України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Т. 2. С. 106–109.

228. Развадовський В.Й. Особливості нормативного регулювання державно-управлінських відносин у транспортній сфері. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 23. С. 167–174.

229. Рекомендація щодо визнання курсів навчання та кваліфікацій у вищій освіті: міжнародний договір від 13.11.1993. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: ogy.de/4as2

230. Рождественська О.С. Особливий суб'єкт інформаційних правовідносин (загальнотеоретичний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Харків, 2008. 190 с.

231. Савельєва І.В. Адміністративно-правове забезпечення підготовки кадрів Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Тернопіль, 2019. 230 с.

232. Савинець О.Ю. Адміністративно-правові засоби забезпечення мобілізації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 220–224.

233. Самосуд Ж.О. Поняття та межі публічного адміністрування забезпечення прав і законних інтересів підприємств: порівняльний аналіз (Україна, Польща, Чехія). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 506–511.

234. Серета В.О. Проблеми підвищення ефективності діяльності прокурора з підтримання державного обвинувачення в суді : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10. Харків, 2005. 233 с.

235. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ / Автори: Хатія Деканоїдзе, Мадлен Хелашвілі: Київ, 2018. 164 с.

236. Солдатенко О.А. Досудове слідство в Україні: становлення та перспективи розвитку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2006. 238 с.

237. Староста В.І. Адміністративно-правові засади юридичного забезпечення діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2023. 199 с.

238. Статут Дніпровського державного університету внутрішніх справ. *Дніпровський державний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/oese

239. Статут Донецького державного університету внутрішніх справ. *Донецький державний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/gprx

240. Статут Львівського державного університету внутрішніх справ. *Львівський державний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/jk8x

241. Статут Національної академії внутрішніх справ. *Національна академія внутрішніх справ*. URL: ogy.de/rd06

242. Статут Національної академії внутрішніх справ. *Національна академія внутрішніх справ*. URL: ogy.de/rd06

243. Статут Одеського державного університету внутрішніх справ. *Одеський державний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/s7w3

244. Статут Харківського Національного університету внутрішніх справ. *Харківський Національний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/31xc

245. Статут Харківського Національного університету внутрішніх справ. *Харківський Національний університет внутрішніх справ*. URL: ogy.de/31xc

246. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2007. 624 с.

247. Тацишин І.Б. Адміністративно-правове забезпечення інформаційних відносин в галузі реклами : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Львів, 2009. 198 с.

248. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с.

249. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.

250. Усачов Є.І. Адміністративно-правові засади контролю за діяльністю Держаної кримінально-виконавчої служби в сучасних умовах: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2020. 222 с.

251. Федорова К.І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Запоріжжя, 2008. 207 с.

252. Федун С. В. Систематизація принципів післядипломної освіти поліцейських. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку* : тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 лют. 2025 р.). Харків: НДІ ППСУ, 2025. С. 119-122. URL: <https://doi.org/10.71404/ppss.2025.1.35>.

253. Федун С. В. Сутність післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку* : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2024 р.).

Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 314-317. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20241210/article/view/fedun.

254. Федун С. В. Щодо поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття* : тези доп. учасників X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 трав. 2025 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 164-166. URL: <https://doi.org/10.71404/PPSS.2025.2.34>.

255. Федун С.В. Завдання післядипломної освіти поліцейських: сутність, види та недоліки законодавчої регламентації. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 412-419. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.2.61>

256. Федун С.В. Загальна характеристика післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2020. Вип. 8 Спецвипуск. С. 307-311.

257. Федун С.В. Поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). Ч. 2. С. 497-506. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.74>

258. Федун С.В. Поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2021. Вип. 10. Спецвипуск. С. 308-313.

259. Федун С.В. Система принципів післядипломної освіти працівників Національної поліції України: теоретико-правова класифікація. *KELM*. 2025. № 2 (70). С. 242-249. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.2.37>. (Республіка Польща).

260. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди ; ред. В.І. Шинкарук та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

261. Фурса В.В. Деякі факти про підготовку поліцейських у Норвегії як можливість запозичення передового досвіду розвиненої країни. *Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016*: тези

доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 21 жовтня 2016 р.). Маріуполь, 2016. С. 51–53.

262. Хромова К.І. Поняття та види завдань органів прокуратури України щодо протидії корупції. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 162–166.

263. Швець Д.В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. *Право і Безпека*. 2017. № 3 (66). С. 103–112.

264. Швець Д.В. Поліцейська освіта: європейські підходи до організації та тенденції розвитку. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць V Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 29 травня 2020 р.). Харків: ХНУВС, 2020. С. 50–54.

265. Швидкий І.І. Особливості правового регулювання праці працівників ДАІ як суб'єктів трудових відносин: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05. Харків, 2009. 190 с.

266. Шмідт-Ассманн Е. Загальне адміністративне право як ідея врегулювання: основні засади та завдання систематики адміністративного права / Ебергард Шмідт-Ассманн; [пер. з нім. Г. Рижков, І. Сойко, А. Баканов]; відп. ред. О. Сироїд. [2-ге вид., перероблене та доповнене]. Київ : «К.І.С.», 2009. 552 с.

267. Шнурко Я.В. Специфіка взаємодії поліції та засобів масової інформації: зарубіжний досвід та українські реалії. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 104–108.

268. Шульга Т. М. Правове регулювання бюджетних доходів, пов'язаних з природокористуванням : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2008. 191 с.

269. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 6 : Т-Я. 2004. 768 с.

270. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 4 : Н – П. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2002. 720 с.

271. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. Т. 5 : П – С. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2003. 736 с.

ДОДАТОК

Додаток А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Федун С.В. Поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. № 2 (35). Ч. 2. С. 497-506. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.74>

2. Федун С.В. Система принципів післядипломної освіти працівників Національної поліції України: теоретико-правова класифікація. *KELM*. 2025. № 2 (70). С. 242-249. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.2.37>. (Республіка Польща).

3. Федун С.В. Завдання післядипломної освіти поліцейських: сутність, види та недоліки законодавчої регламентації. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 412-419. DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.2.61>

4. Федун С.В. Поняття, особливості та значення післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2021. Вип. 10. Спецвипуск. С. 308-313.

5. Федун С.В. Загальна характеристика післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Наукові Записки. Серія: Право*. 2020. Вип. 8 Спецвипуск. С. 307-311.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації :

6. Федун С. В. Щодо поняття принципів післядипломної освіти поліцейських. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття* : тези доп. учасників X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 трав. 2025 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 164-166. URL: <https://doi.org/10.71404/PPSS.2025.2.34>.

7. Федун С. В. Систематизація принципів післядипломної освіти поліцейських. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування:*

проблеми зв'язку та шляхи розвитку : тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 лют. 2025 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 119-122. URL:<https://doi.org/10.71404/ppss.2025.1.35>.

8. Федун С. В. Сутність післядипломної освіти поліцейських як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку* : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 10 груд. 2024 р.). Харків: НДІ ППСН, 2025. С. 314-317. URL: https://library.ppss.pro/index.php/ndippsn_20241210/article/view/fedun.